

Seurustelusuhteiden muotoja ja kolmansia osapuolia
Etnografia viiden nuoren meksikolaismiehen kokemuksista

Eeva Kuokkanen
Kulttuuriantropologian
Pro gradu-tutkielma
Kevät 2007
Historian ja etnologian laitos
Jyväskylän yliopisto

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta – Faculty Humanistinen	Laitos – Department Historian ja etnologian laitos
Tekijä – Author Eeva Maria Kuokkanen	
Työn nimi – Title Seurustelusuhteiden muotoja ja kolmansia osapuolia Etnografia viiden nuoren meksikolaismiehen kokemuksista	
Oppiaine – Subject Kulttuuriantropologia	Työn laji – Level Pro gradu
Aika – Month and year 2007	Sivumäärä – Number of pages 94
<p>Tiivistelmä – Abstract</p> <p>Tutkimus perustuu Meksikossa Chiapasin osavaltiossa tehtyihin haastatteluihin ja havainnointiin. Aineisto kerättiin kahdella paikkakunnalla tammi-kesäkuussa 2006. Toinen paikkakunnista on Cintalapa, noin 60 000 asukkaan kaupunki, toinen noin 1000 asukkaan kylä Tyynenvaltameren rannikolla. Tutkimuksen kohteena on seurustelu nuorten miesten näkökulmasta.</p> <p>Tutkimuksen tarkoituksena on löytää meksikolaisille seurustelulle tyypillisiä muotoja, joita hahmotetaan viiden 21–26-vuotiaan nuorukaisen näkökulmasta. Analyysin välineistä keskeisin on Zygmunt Baumanin käsite kolmas, jota hyödynnetään tarkasteltaessa millaisia kolmansia osapuolia seurusteluun tunkeutuu ja kuinka niiden kanssa käydään keskustelua. Muita analyysin välineitä ovat rakastumiseen liittyvät vaiheet sekä kumppaninvalinnanteoriat. Tutkimus nojaa etnografisen tapaustutkimuksen perinteeseen, ja aineiston hankinnassa, käsittelyssä ja tulkinnassa on käytetty laadullisen tutkimuksen strategioita.</p> <p>Keskeisimmäksi meksikolaisen seurustelun kolmansiksi osapuoliksi hahmotuivat vanhemmat, mustasukkaisuus ja uskottomuus, jotka kukin omalla tavallaan horjuttavat seurustelijoiden välillä vallitsevaa rakkauden moraalia ja aiheuttavat uudelleenjärjestelyjä suhteeseen. Muita suhteeseen vaikuttavia kolmansia ovat fyysinen välimatka, uskonto ja sukupuoliroolit. Sukupuolisuutta tarkastelen genderkäsitteen avulla ja sukupuolen tulkitsen sosiaalisesti roolisuuritukseksi; sekä miehiin että naisiin kohdistuvat kulttuurin määrittelemät vaatimukset siitä, kuinka olla oikea mies tai nainen. Sukupuolisuutta käsittelen myös neitsyyskäsitteiden, uskonnon ja homoseksuaalisuuden näkökulmasta.</p>	
Asiasanat – Keywords seurustelu, kolmas osapuoli, mustasukkaisuus, uskottomuus, sukupuolirooli, seksuaalisuus	
Säilytyspaikka – Depository Historian ja etnologian laitos	
Muita tietoja – Additional information	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	
Lähtökohdat ja tutkimusongelmat	5
Aineiston keruu ja kenttätyö	6
Informantit	12
Työnjärjestys	17
2 ANALYYSIN VÄLINEITÄ	17
3 KAUPUNKI JA KYLÄ	21
Chiapas	21
Cintalapa	22
Rannikkokylä	23
4 MUUTTUVA PERHE	24
5 SEURUSTELUN MUOTOJA	26
Informanttien piirteet poikaystävinä	27
Mitä tyttöystävältä odotetaan	32
Tyypillisiä alkuja ja loppuja	37
6 SUHTEEN KOLMANNET OSAPUOLET	45
Vanhemmat	45
Mustasukkaisuus	54
Uskottomuus	59
7 SEKSUAALISUUS	68
Julkinen ja yksityinen	68
Sukupuoliroolit	69
Sukupuolisuus informanttien näkökulmasta	73
Neitsyys	75
Homoseksuaalisuus	78
Uskonnon merkitys	81
8 POHDINTA	84
LÄHTEET	88
Painamattomat lähteet	88
Teemahaastattelut	88
www-lähteet	88
Painetut lähteet	89

LIITTEET	92
Liite 1. Haastatteluteemat	92
Liite 2. Taulukko 1. Seurustelusuhteiden määrät ja kestot	94

1. JOHDANTO

”Meksikolaisilla miehillä pitää aina olla monta naista,” totesi sveitsiläinen tuttavani eräänä kuumana syyskuun päivänä Keski-Meksikossa. Olimme palaamassa työpaikaltamme katulastenkodista ja ajauduimme pohtimaan meksikolaisten seurustelua. Ystäväni opiskeli kotimaassaan psykologiaa ja päätti tutkia lopputyössään miksi niin monet miehet näyttivät tarvitsevan monta seurustelukumppania samaan aikaan. Hänen aihevalintansa sai minut pohtimaan, voisinko myös minä kertoa jotain seurustelusta Meksikossa antropologisesta näkökulmasta. Vietin lukuvuoden 2005–2006 Meksikossa työharjoittelua ja vapaaehtoistyötä tehden, ja keräsin aineiston pro gradua varten.

Elimme tutkittavien kanssa samassa ajassa ja elämänvaiheessa, mutta siirtyminen paikassa loi kontrastin elämysmaailmojemme välille. Vaikka jaoimme informanttien kanssa lähes samanlaisen koulutustaustan, näkökulmamme tutkittavaan ilmiöön, eli seurusteluun Meksikossa, olivat kovin erilaiset. Se mikä oli minulle normaalia, saattoi tutkittaville olla liberaalia *Toista* ja toisaalta se mikä oli normaalia heille, saattoi minusta vaikuttaa eksoottiselta latinalaisamerikkalaisuudelta. Kuten Paul Rabinow toteaa:

Both live in rich, partially integrated, ongoing lifeworlds. They are, however, not the same. Nor are there any mechanical and easy means of translation from one set of experiences to the other. (1977: 151.)

Rakkaus-, perhe- ja avioitumistutkimusta on tehty paljon, myös Meksikossa, mutta aihe ei tule koskaan täydellisesti käsitellyksi kulttuurin jatkuvan muutoksen vuoksi. Tällä hetkellä esimerkiksi kulttuurin sekulaaristuminen ja naisten vapautuminen ja korkeakoulutuksen lisääntyminen muokkaavat seurustelua Meksikossa. Koulutetun keskiluokan nuorilla on osin kotoa, osin koulusta imetyt arvot ja he luovat omia seurustelun muotojaan.

Lähtökohdat ja tutkimusongelmat

Saapuessani Meksikoon en ollut vielä päättänyt tutkimusaihetta. Kun aloin tehdä tutkimussuunnitelmaa, minua vaivasi kaiken aikaa lähdekirjallisuuden puute, sillä kotikaupungissani ei ollut kirjastoa, josta olisin voinut löytää tutkimuskirjallisuutta ja teoreettista tukea tutkimusasetelmalle. Tunsin itseni hyvin pieneksi tutkijaksi suurella kentällä ja koin oloni melko epävarmaksi alkaessani kerätä aineistoa. Päätin keskittyä niihin seurustelun piirteisiin, jotka olivat kiinnittäneet huomioni.

Olin jo syksyn aikana alkanut kiinnittää huomiota siihen kuinka ihmiset puhuivat seurustelusta. Ensimmäiset havaintoni tein katulastenkodissa 7-18-vuotiaiden tyttöjen parissa. He kertoivat minulle mielellään poikaystävistään, vaikka pian huomasinkin, että todellisuudessa ne tytöt, jotka innokkaimmin kertoivat, eivät todellisuudessa lainkaan seurustelleet. Tytöt korostivat, että myös minun tulisi nopeasti hankkia poikaystävä, mielellään jopa useampi samaan aikaan. Tämän ehdotuksen esittivät myös ensimmäisen isäntäperheeni äiti ja 25-vuotias poika. Vaikutti siltä, että menestys vastakkaisen sukupuolen parissa on keino kohottaa omaa sosiaalista asemaa.

Liikkuessani Mexico Cityssä noin 20–30-vuotiaiden ystäväieni parissa havaitsin muutamia seurustelun piirteitä, joita aloin pitää tyypillisenä meksikolaisuutena. Huomasin, että seurustelukumppania ei välttämättä haluttu esitellä omille vanhemmille, ja että jo esitellyt kumppanit käyttäytyivät potentiaalisia appivanhempiaan kohtaan erittäin kunnioittavasti. Vanhempien ihmisten kunnioittaminen on tosin muutenkin yleistä Meksikossa. Vanhemmat eivät aina suhtautuneet myötämielisesti lapsensa seurusteluun ja he halusivat usein sanoa painavan mielipiteensä siitä, oliko seurustelukumppani sopiva.

Yksi havaitsemani ilmiö oli, että nuoret miehet erottelivat toisistaan ”viralliset” ja ”epäviralliset” tyttöystävät. Epävirallista seurustelukumppania ei viety kotiin vanhempien nähtäväksi, vaan häntä tavattiin vain kodin ulkopuolella, lähinnä juhlissa. Virallinen tyttöystävä taas vietiin kotiin esiteltäväksi. Kiinnitin myös huomiota siihen,

että nuoret pitivät kaikenlaista seksuaalisuuden esiintuomista kodeissaan sopimattomana, varsinkin vanhempien läsnä ollessa. Sen sijaan julkisilla paikoilla, kuten kauppakeskuksissa, elokuvateattereissa ja puistoissa, nuorten käytös sai minut, suomalaisten häveliääseen käytökseen tottuneen, lähes punastumaan myötähäpeästä. Muita alkuhypoteeseja olivat, että uskottomuudesta ainakin puhutaan kovaan ääneen ja että mustasukkaisuus ja tunne seurustelukumppanin hallinasta ovat merkittävässä usein merkittävässä roolissa seurustelusuhteessa. En kuitenkaan uskaltanut tekemään johtopäätöksiä uskottomuuden ja mustasukkaisuuden yleisyydestä verrattuna esimerkiksi suomalaiseen seurusteluun.

Alkuhypoteesit ohjasivat minua temahaastattelulistan teossa (liite 1). Suomeen palattuani aloin jälkikäteen etsiä teoriaa, jonka avulla voisin tulkita aineistoa. Kun aineisto oli litteroitu ja sitä oli tarkasteltu teorian valossa, tutkimusongelmiksi hahmottuivat seuraavat:

- Millaisina seurustelijoina nuoret näkevät itsensä ja kumppaninsa?
- Millaisia seurustelun muotoja löytyy? Kuinka seurustelu alkaa? Missä tutustutaan? Kuka tekee aloitteen? Miksi seurustelu loppuu?
- Millaisia esteitä parisuhteessa ilmenee? Kuinka vanhemmat, uskottomuus, mustasukkaisuus ja uskonto vaikuttavat seurusteluun?
- Mikä on sukupuolisuhteiden asema seurustelussa? Mitä neitsyydestä ajatellaan?
- Kuinka seurustelu jäsentyy julkisiin ja yksityisiin tiloihin?

Aineiston keruu ja kenttätyö

Aloin hahmotella tutkimusasetelmaa jo syksyllä, mutta muutin uudelle paikkakunnalle Etelä-Meksikoon vuoden 2006 alussa ja menetin mahdollisuuteni hyödyntää Keski-Meksikoon jo rakentamaani sosiaalista verkostoa. Kevään alku sujuikin uuteen kaupunkiin ja projekteihin sopeutuessa, mutta pikkuhiljaa aloin etelämeksikolaisten avoimen vastaanoton avulla saada kontakteja mahdollisiin tutkittaviin myös Chiapasissa. Keräsin aineiston touko- ja kesäkuussa 2006. Aineiston kerääminen yksittäisessä osavaltiossa on luultavasti vaikuttanut tutkimustuloksiin.

Meksikon pohjois- ja keskiosissa Yhdysvaltojen modernisoiva vaikutus näkyy voimakkaampana kuin Etelä-Meksikossa. Luonnollisesti eroja modernisaation vauhdista löytyy myös Chiapasin sisältä; osavaltiosta löytyy niin perinteisesti eläviä intiaaniyhteisöjä kuin suurkaupunkejakin.

Aineisto on kerätty laadullisen tutkimuksen strategioihin nojautuen ja se tehtiin etnografisin menetelmin. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa ei yleisesti ottaen ole tarkoituksena saada yleistyksiä, vaan sen avulla pyritään kuvaamaan jotain tapahtumaa, ymmärtämään jotakin toimintaa tai ainakin antamaan teoreettisesti mielekäs tulkinta jostakin ilmiöstä (Eskola & Suoranta 1998: 61). Aloitin aineiston keräämisen havainnoimalla, mitä ja miten ihmiset puhuvat seurustelusta. Erityisesti ensimmäiset kuukaudet olivat otollista aikaa havainnoinnille, sillä kulttuuriin tottumattomat silmäni havaitsivat seikkoja, jotka erosivat suomalaisten nuorten seurustelukulttuurista. Syksyn aikana en vielä kirjoittanut varsinaisia muistiinpanoja tutkimusta varten, sillä en ollut vielä valinnut tutkimusaihetta. Kirjoitin kuitenkin henkilökohtaista päiväkirjaa, jonne jäi merkintöjä muutamista seurustelua käsitelleistä keskusteluista. Muutettuani keväällä Chiapasiin aloin havainnoida tietoisemmin ja ryhdyin kirjoittamaan kenttäpäiväkirjaa.

Pääasiallinen tiedonkeruumenetelmäni olivat teemahaastattelut. Haastattelin viittä 19–27-vuotiasta miestä, joista neljä asuu Cintalapa-nimisessä kaupungissa ja yksi pikkukylässä rannikolla neljän tunnin matkan päässä Cintalapasta. Tarkemmat tiedot informanteista löytyvät tutkimuksen lopusta. Haastatelluista neljä opiskelee yliopistossa ja yksi, ammatiltaan rakennusinsinööri, työskentelee rautakaupassa. Kaikki asuvat vielä kotona vanhempiansa kanssa. Myös rannikolla asuva informantti ilmoittaa kotipaikakseen vanhempiansa kotikylän, vaikka asuu yliopiston lukukausien aikana opiskelukaupungissaan Tuxtla Gutierrezissä.

Otokseni kallistuu selvästi korkeasti koulutettujen nuorten suuntaan. Chiapasissa yliopistotasoinen koulutus on harvinainen, sillä koulutuksen taso on varsin matala; vuonna 2000 osavaltion väestöstä 23 % oli lukutaidottomia (www1). Vuonna 2005

Chiapasissa noin 7,9 prosentilla yli 15-vuotiaista oli suoritettuna korkeakouluopintoja. (www2). Korkeakoulutuksen lisäksi informantteja yhdisti tietynlainen persoonallisuus. Koska minusta oli miellyttävämpää haastatella ihmisiä, jotka kertoivat mielellään henkilökohtaisesta elämästään, informanteiksi valikoitui nuoria, jotka olivat avoimia ja ujustelemattomia. Rajautuminen korkeakoulutettuihin johtui paljon käytännön sanelemista seikoista. Vietin työpäivieni päätyttyä paljon aikaa Keskuspuistossa, jossa tutustuin yliopisto-opiskelijoihin, jotka oleilivat puistossa koulupäivänsä päätyttyä. Heidän kauttansa tutustuin edelleen muihin opiskelijoihin. Korkeasti koulutettujen valitseminen haastateltaviksi vaikuttaa tuloksiin, sillä koulun välittämät arvot poikkeavat ainakin osittain niistä arvoista, joita kotoa peritään. Opiskelijoiden mukaan koulu pyrki uudistamaan joitakin "vanhanaikaisina" pidettyjä arvoja, kuten sitä, että naisen neitsyys on merkittävä kriteeri aviopuolisoa valittaessa.

Haastattelut kestivät 20–45 minuuttia. Teemat vaihtelivat hiukan haastattelusta toiseen sen mukaan, mistä aiheesta informantit mieluiten kertoivat. Jos huomasin haastateltavan kiusaantuvan jostain aiheesta, jätin aiheen käsittelyn lyhyeksi. Toisaalta jos huomasin informantin kertovan kainostelematta ja mielellään, saatoinkin kysyä häneltä asioita, joita en muilta ollut kysynyt. Viimeisenä haastattelemani informantin tiesin olevan biseksuaali, joten kysyin häneltä hiukan eri kysymykset kuin muilta. Jälkikäteen harmittelin, etten ollut oivaltanut kysyä homoseksuaalisista suhteista muilta. Toisaalta pidän hyvin mahdollisena, että informantit eivät olisi kertoneet homoseksuaalisista suhteistaan, vaikka heillä niitä olisi ollut. Vaikka biseksuaalisen henkilön seksuaalinen suuntautuminen oli kylässä yleisesti tiedossa, hänen oli aluksi vaikea kertoa siitä minulle. Olin Meksikoon saapuessani opiskellut espanjaa kolme vuotta ja haastattelujen teon aikaan puhuin jo sujuvasti. Silti kieli aiheutti toisinaan ongelmia. Vei hetken aikaa, ennen kuin ymmärsin, että suomeksi käytettävät käsitteet eivät välttämättä toimi suoraan espanjaksi käännettyinä. Meksikolainen ei esimerkiksi ymmärrä yhdenyönsuhde-käsitteen sisältöä, vaan odottaa minun käyttävän termiä *la relación para carnear*, lihallinen suhde.

Informantit ovat kaikki nuoria miehiä, vaikka naisena minun olisi ehkä ollut luontevaa lähestyä aihetta naisten näkökulmasta. Uskon, että jotta nuoret naiset olisivat puhuneet avoimesti seurustelustaan, heihin olisi pitänyt tutustua melko hyvin ennen haastattelua. On varmaa, että sekä tytöt että pojat haluavat antaa haastattelijalle itsestään tietynlaisen kuvan, joka voi poiketa todellisuudesta. Uskon kuitenkin, että tyttöjen maine on herkempi leimautumiselle kuin poikien. Pojat kertovat helpommin seksuaalisista kokemuksistaan ja uskottomuudesta, koska ne eivät ole heidän maineelleen yhtä vaarallisia.

Teemahaastattelun soveltumisesta arkojen ja vaikeiden aiheiden tutkimiseen ollaan montaa mieltä. Toiset tutkijat pitävät teemahaastattelua oivana välineenä lähestyä henkilökohtaisia aiheita, kun taas toiset suosivat menetelmiä, joilla säilytetään anonymiteetti ja suurempi etäisyys tutkijan ja tutkittavien välillä. Teemahaastattelun eduksi on mainittu, että sen avulla voidaan korostaa ihmisen olevan tutkimustilanteessa subjekti, merkityksiä luova ja aktiivinen osapuoli. Teemahaastattelu sallii tutkittavan mahdollisimman vapaasti tuoda esille itseään koskevia asioita. (Hirsjärvi & Hurme 2000: 48.) Minusta tuntui, että menetelmä sopi hyvin henkilökohtaisen aiheen tutkimiseen. Vaikka teemat säilyivät haastattelusta toiseen samana, saatoin ohjata tilannetta jokaiselle informantille sopivaan suuntaan tarkkaillen heidän ruumiinkieltään ja häveliäisyytensä rajoja.

Informanttien löytäminen ja haastattelemine eivät sujuneet aina ongelmitta. Isäntäperheeni poika lupasi kysyä muutamia täysi-ikäisiä ystäviään haastateltaviksi, mutta hänen tuttavansa pitivät aihetta vaikeana, meksikolaisen veljeni mukaan heitä hävetti puhua seurustelustaan. Hän auliisti neuvoikin minua tekemään haastattelun jostain helpommasta aiheesta, kuten opiskelusta tai työstä. Myös muut meksikolaiset perheenjäseneni yrittivät lannistaa tutkimisintoani vakuuttamalla, että kukaan ei tulisi kertomaan minulle totuutta suhteistaan. (Kenttäpäiväkirja 31.5.2006.) Kun huomasin, että haastateltavien hankkiminen toisen käden kautta ei onnistunut, päätin valita itse haastateltaviksi ihmisiä, jotka jo hiukan tunsivat minua, eivätkä niin helposti kieltäytyisi aiheen arkuuden vuoksi.

Myös Patricia Ponce on Veracruzin osavaltiossa asuvia ihmisiä tutkiessaan havainnut, että seksuaalisuus on nolostuttava teema; *del sexo no se habla, se hace*, ”seksistä ei puhuta, sitä tehdään”. Aihe koetaan niin intiimiksi, ettei siitä haluta puhua edes oman kumppanin kanssa. Poncen mukaan juuri hetero- ja biseksuaalisten miesten kanssa on vaikeinta keskustella avoimesti aiheesta. Homoseksuaalit sen sijaan voivat olla hyvin avoimia. (Ponce 2001:119–120.)

Strategiakseni muodostui kysyä kadulla satunnaisesti tapaamaltani tutulta, haluaisiko hän haastateltavaksi tutkimukseen. Jos henkilö suostui, sovimme ajankohdan ja paikan, yleensä seuraavaksi päiväksi. Suomessa olisin yleensä jo tässä vaiheessa huokaista helpotuksesta, mutta Meksikossa jännitys säilyi siihen saakka, että todella näin haastateltavan tulevan paikalle. Kenties kulttuurisidonnaiset käsitykset aikatauluista tai lupauksien sitovuudesta menivät hiukan ristiin, minkä vuoksi toisinaan odotin haastateltavaa turhaan paikalle. Tästä turhautuneena aloin kuljettaa nauhuria ja kasetteja mukaan, ja sopivan henkilön kadulla kohdatessani kysyin olisiko hänellä hetki aikaa haastattelua varten. Toisaalta se, että informantti ei saapunut sovittuun haastatteluun, saattoi kertoa siitä, ettei hän todella halunnut antaa haastattelua, muttei vain kyennyt kieltäytymään suoraan.

Alkuun tutkimusaiheeni herätti suurta hämmästyä meksikolaisten tuttavieni keskuudessa. Suurin osa ihmisistä hämmästeli, miksi haluan tutkia juuri seurustelua. Kun huomasin muiden suhtautuvan hiukan epäluuloisesti tutkimusaiheeseen, minun piti esittää sekä itselleni että heille perusteluja siitä, että aihetta voi tutkia tieteellisesti.

Kenttäpäiväkirja 27.4.2006. Niillä on vähän asenne, että ilmiö on itsestään selvä ja on humpputiedettä tutkia sitä. Ne on jo sitten kyllä valaistunu, kun on maininnu pettämisen, permison pyytämisen ja suhteet vanhempiin.

Silti tuntuu, että häpeilen vähän aihetta. Miks? En oo tekemässä tutkimusta omista seurustelukokemuksistani, enkä iske meksikolaismiehiä saadakseni aineistoa. [...] Ehkä just se arveluttaa; aihe menee tosi lähelle ihmistä, tässä tapauksessa myös kaivellaan satuttavia muistoja. Pitäis osata olla tosi herkkänä kuuntelemaan ja ymmärtämään.

Kenttäpäiväkirja 31.5.2006. Näin Richardin puistossa viime PE ja sen asenne oli, että kannattais tutkia ennemmin perhettä, koska siinä ihmissuhde on kestävämpi. Ihme perustelu, enhän mä oo etsimässä mitään kestävää ja katoamatonta. Olen vain kiinnostunut ilmiöistä, ei niitä voi laittaa arookkuusjärjestykseen sen mukaan kuinka kauniita tai ikäviä ne on.

Joillain oli jo valmis käsitys siitä, mitä puolia haluaisin tuoda esiin: "*tú crees que somos muy machistas y k tenemos una ideología muy cerrada*", "uskot että olemme hyvin machistisia ja että meillä on hyvin sulkeutunut ideologia" (El Mistiko, henkilökohtainen tiedonanto 26.2.2007). Yleensä aloitin perustelut kertomalla, että en tee haastatteluja puhtaasti uteliaisuudesta vaan tarkoitukseni on kerätä materiaalia tieteellistä tutkimusta varten. Korostin, että en ole kiinnostunut urkkimaan tietoa informanttien henkilökohtaisista kokemuksista, vaan pyrin tarkastelemaan heitä oman kulttuurinsa edustajina. Kerroin tutkittaville, että vaikka meksikolaisten nuorten seurustelu on hyvin arkipäiväinen ja tuttu ilmiö heille, minä huomasin siinä tiettyjä erityispiirteitä verratessani sitä seurusteluun omassa kulttuurissani.

Mietin kuinka oma statukseni vaikutti haastattelutilanteisiin. Jos latinalaisamerikkalainen mies pyytäisi minua Suomessa seurustelua käsittelevään haastatteluun, saattaisin suhtautua ennakkoluuloisesti, jos en tietäisi hänen motiivejaan. Tämän vuoksi kerroin heti tutkimukseni tieteellisestä luonteesta. Olin ainut vakinaisesti paikkakunnalla asuva ulkomaalainen ja suurimmalla osalla kaupunkilaisista ei ole ollut lainkaan henkilökohtaisia kontakteja ulkomaalaisiin. Monilla on kuitenkin Yhdysvaltoihin siirtolaisiksi lähteneiden sukulaisten kautta jonkinlainen suhde ulkomaalaisuuteen. Tässä viitekehyksessä minun ensin tulkittiin olevan *gringa*, amerikkalainen. Meksikolaisten käsitys valkoisista, länsimaisista naisista juontaa juurensa lähinnä amerikkalaisista televisiosarjoista ja rantalomakohteiden turistien käytöksestä. Loman ja ulkomailla olon aiheuttama liminaalitila kenties sallii länsimaisille naisille melko vapautuneen käytöksen, minkä seurauksena valkoisia naisia pidettiin epätraditionaalisina ja vapaamielisinä. Se, että minut nähtiin kaupungissa selkeästi *Toisena*, ulkopuolisena, jolla on erilaiset arvot ja kasvatusta, saattoi rohkaista informantteja kertomaan asioita, joita he eivät kulttuurin sisäpuoliselle ihmiselle kertoisi. Haastatteluissa muutamat miehet yllättivät minut suorudellaan;

etukäteisinformaation perusteella olin ajatellut, että etenkin arkaluonteisista aiheista olisi paljon vaikeampi saada tietoa. Informantit kuitenkin pohtivat seksuaalisia suhteitaan, parisuhdeväkivaltaa, uskottomuutta ja homoseksuaalisia suhteita hyvin henkilökohtaisella tasolla. Pyrin haastattelujen aluksi luomaan luottamuksellisen ilmapiirin ja korostin tutkittavien oikeutta anonymiteettiin ja omaa vaitiolovelvollisuuttani. Lisäksi kerroin haastateltaville, että he auttavat minua parhaiten kertomalla vain totuuden. Toisaalta on muistettava, että haastateltavat aina suuntaavat kertomansa jollekulle, näissä haastatteluissa minulle. He haluavat luoda tietynlaisen kuvan itsestään, ja tämä kuva voi poiketa heidän todellisesta käytöksestään.

Kenttäpöytäkirja 31.5.2006. En voi löytää mitään alkuperäistä, vain pienen nythetken, haastateltavan ajatukset yhden päivän yhtenä hetkenä. Seuraavana päivänä se ehkä vastais erilalla.

Tutkimus sisältää runsaasti sitaatteja haastateltujen puheesta. Koska informantteja on vain viisi, viittaaan heihin etunimillä, jotka on muutettu anonymiteetin takaamiseksi. Sitaatit ovat sekä alkuperäisessä muodossaan espanjaksi että suomeksi. Toisinaan informanttien värikästä espanjaa oli vaikea suomentaa, sillä kielestämme ei löydy vastineita kaikille käsitteille. Juuri tämän vuoksi olen halunnut säilyttää myös sitaatin alkuperäisen espanjankielisen muodon. Sitaatit, joiden suomentamisessa minulla oli ongelmia, on tarkistanut Santiago de la Torre Moral.

Informantit

Francisco

Tutustuin Franciscoon isäntäperheeni kautta, he olivat sukulaisia. Hän työskenteli perheensä omistamassa rautakaupassa Cintalapan keskustan tuntumassa. Minulla oli tapana kulkea rautakaupan ohi lähes päivittäin matkallani internetkahvilaan. Toisinaan jäin hetkeksi juttelemaan Franciscon ja hänen samassa liikkeessä työskentelevän serkkunsa kanssa. Puhuimme heidän kuulumisistaan, kuten siitä kuinka serkku oli suunnitellut menevänsä seuraavana kesänä naimisiin. Muutaman juttelukerran jälkeen olin jo huomannut, etteivät serkukset vaivaantuneet

seurusteluelämänsä pohtimisesta ja tästä rohkaistuneena poikkesin liikkeeseen kysyäkseni Franciscoa haastatteluun.

Informanteista ainoastaan Francisco ehdotti haastattelun tekoa omassa kodissaan. Muista haastatteluista kaksi tehtiin minun ja informanttien yhteisen ystävän kodissa, toiset kaksi Keskuspuistossa. Yksi haastateltavista ilmoitti, ettei halunnut tehdä haastattelua kotonaan, koska ei halunnut perheensä sattumalta kuulevaan jotain hänen seurusteluelämästään. Ilmaston lämpöisyyden vuoksi vierailukäytäntö oli Etelä-Meksikossa nuorten joukossa harvinainen. Ystäväni eivät juurikaan kutsuneet minua koteihinsa, vaan tapasimme useimmiten spontaanisti puistossa tai muulla julkisella paikalla. Kun kaikki kuitenkin iltaisin kulkivat kaduilla, tapaaminen ulkona oli helpointa. Cintalapalle tyypillinen ilmiö oli, että auton omistavat nuoret ajelivat viikonloppuisin edestakaisin keskustan katuja. Näin oli helppo tarkkailla ihmisiä ja osoittaa kuuluvansa siihen kansanosaan, jolla oli varaa autoon.

Francisco asui äitinsä ja isäpuolensa kanssa. Hänen isänsä ei enää elänyt. Francisco oli monilapsisen perheen kuopus, muut sisarukset olivat jo avioituneet ja muuttaneet kotoa. Olin arvioinut Franciscon ulkonäön perusteella noin 20–23-vuotiaaksi. Hän oli pukeutunut epämuodollisesti punaiseen lippalakkiin ja punaiseen t-paitaan, mikä sai hänet vaikuttamaan ikäistään nuoremmalta. Haastattelun edetessä hän alkoi kuitenkin vaikuttaa juuri ikäiseltään; hän vastasi pohdiskelevasti ja hänellä oli selkeät mielipiteet. Francisco kertoi vuolassanaisesti ja välillä jopa kaunopuheisesti. Hänen haastattelustaan tuli pidempi kuin muista ja hän pohti joitakin aiheita, joihin muut eivät tarttuneet, esimerkiksi avioliittoa ja machismoa

Francisco kuvasi haastattelussa itseään rehdiksi ja keskustelevaksi henkilöksi. Ehkä hän tämän vuoksi ehdotti haastattelupaikaksi kotiaan – hän ajatteli, että ilmi ei voi tulla mitään, mitä sukulaisten korvat eivät kestäisi. Olimme haastattelutilanteessa kahden, mutta viereisessä huoneessa oli haastattelun täti. Haastattelun jälkeen epäilin hiukan, oliko Francisco kertonut minulle silitellyn kuvauksen seurustelustaan. Kun keskustelimme yleisellä tasolla meksikolaisesta seurustelusta, hänen kertomuksensa

olivat hyvin värikkäitä. Francisco kuitenkin korosti jatkuvasti, että hän itse toimii seurustellessaan täysin erilailla kuin ystävänsä, eikä hyväksy tiettyjä ”yleisiä käytäntöjä”, kuten miehen oikeutta avioliiton ulkopuolisiin suhteisiin ilman moraalista arvostelua.

José

Tutustuin 21-vuotiaaseen Joseen muiden ystäväni kautta. Hän opiskeli yliopistossa yritysjohtoa. Ennen haastattelua olin nähnyt Josén muutaman kerran, aika usein vain ohitimme toisemme kadulla ja vaihdoimme tervehdyksen ja muutaman sanan. Haastattelin Joséa pian sen jälkeen, kun aloin kuljettaa nauhuria jatkuvasti mukani. Kohtasin hänet kuumana iltapäivänä kadulla. Hän riensi eteenpäin videokamera kädessään, hän oli juuri tehnyt haastattelun koulutehtäväänsä varten. Kerroin tekeväni itsekin haastatteluja ja pyysin häntä osallistumaan. Suuntasimme puistoon. Jälkeenpäin mietin, olinko saavuttanut riittävää luottamusta haastattelua varten, sillä joistain kysymyksistä hän selvästi vaivautui, ja pyrki sinnikkäästi pysyttelemään yleisellä tasolla käsitellessämme henkilökohtaisia aiheita. Tunsin haastattelutilanteen tulevan hyvin nopeasti myös itselleni, ja huomasin, että olisin ehkä tarvinnut enemmän aikaa henkiseen valmistautumiseen. Ehkä minun olisi pitänyt sopia haastattelu seuraavaksi päiväksi ja näin antaa myös Josélle mahdollisuus livistää tilanteesta jättämällä tapaamisen väliin.

Kertojana José pysytteli melko yleisellä tasolla ja vastasi lyhyesti. Mieleni teki ajatella, että hän kertoo huonosti, mutta myöhemmin tajusin, että minä haastattelijana en ollut suoriutunut paljon paremmin. Jälkikäteen haastattelua kuunnellessani huomasin, että keskeytin Josén pari kertaa kesken vastauksen ja muutenkin vyöryin liian nopeasti eteenpäin jättämättä tilaa informantin spontaaneille pohdiskeluille. Ilmeisesti haastattelu oli aika rankka myös informantille ja hän tunsii jälkeenpäinkin jonkinlaista nolostumista, sillä hän ei tervehtinyt minua puistossa seuraavalla kerralla, kun ohitimme toisemme.

Rodrigo

Tutustuin Rodrigoon eräänä huhtikuun iltana Keskuspuistossa. Istuskelimme pelaamassa dominoa ja juttelemassa, kun ohitsemme kulki kuntosalilta palaava Rodrigo. Meidät esiteltiin ja hän jäi seuraamme. Puhuimme lähinnä harrastuksista, ja hän kertoi käyvänsä kuntosalilla, tanssivansa ja opettavansa potkunyrkkeilyä. Seuraavan kerran näimme toisemme juoksulenkillä lähivuorilla. Lähdimme matkaan noin kymmenen hengen ryhmässä, mutta keskustelin suurimman osan ajasta Rodrigon kanssa. Puhuimme hänen menneistä ongelmistaan huumausaineiden kanssa ja myöhemmin tehdystä uskonnollisesta raittiuslupauksesta ja absolutismista. Huomatessani, että hän kertoi mielellään ja ujustelematta kokemuksistaan aloin aavistella, että hän saattaisi mielellään antaa haastatteluun.

Haastatteluun pyysin häntä myöhemmin kohdatessamme kadulla. Toteutimme haastattelun parin päivän kuluttua puistossa. Rodrigo puhui kokemuksistaan hyvin avoimesti, ja hänellä tuntui olevan suuri tarve käsitellä etenkin noin kuukausi sitten loppuneen suhteensa tapahtumia. Tunsin, ettei hänellä ollut tarvetta kaunistella tai jättää asioita kertomatta minun mielipiteideni takia.

Alberto

Alberton tunsin haastateltavista parhaiten. Tutustuin häneen maaliskuun alussa. Pian tämän jälkeen kutsuin itseni vierailulle hänen kirkkoonsa ja aloimme nähdä toisiamme säännöllisesti. Näimme kevään ajan viikoittain kaveriporukassa, juttelimme iltaisin puistossa tai istuimme yhdessä *cyberissä*, internetkahvilassa, muut koulutehtäviään tehden, minä kotiväelle kirjoittaen. Kahden kesken juttelin Alberton kanssa hyvin harvoin ennen haastattelua. Hän oli yhdeksänlapsisen perheen toiseksi nuorin lapsi. Hän asui yhdessä vanhempiansa ja pikkuveljensä kanssa itäisessä kaupungin osassa, jota pidettiin köyhänä alueena, mutta vähemmän vaarallisena kuin Länsi-Cintalapaa. Samassa pihapiirissä asui lisäksi muutamia Alberton sisaruksia perheineen. Koti oli melko vaatimaton, ja minua ei koskaan ollut pyydetty sisään, kun olin pari kertaa pistäytynyt paikalla. Kesäkuun alussa saavuin hänen kodilleen kysyäkseni häntä haastatteluun. Alberto suostui hetken empimisen jälkeen, mutta sanoi, ettei halunnut

puhua seurustelusta kodissaan vanhempiensa voidessa kuulla. Suuntasimme siis yhteisen ystävämme kotiin.

Alberto vastaili kysymyksiin melko lyhyesti ja yksinkertaisesti. Alberto varmisti tasaisin väliajoin ymmärrätkö, vaikka varsin hyvin tiesi paljonko puhun espanjaa. Hän oli ensimmäinen informantti, joka kertoi itse pettäneensä, ja en voinut olla tuntematta salaista voitonriemua kuullessani tämän. Isäntäperheeni ennustukset siitä, ettei kukaan halua kertoa minulle pettämisestä, olivat osoittautuneet vääriksi. Haastattelun jälkeen Alberto kysyi minulta arvelinko hänen vastanneen rehellisesti. Sanoin, että vain hän itse voi tietää puhuiko totta. Alberto kuitenkin halusi kuulla mielipiteeni, joten vastasin uskovani hänen kertoneen totuuden, mikä oli tilanteessa kaiketi ainoa oikea vastaus.

Daniel

Muut informantit asuivat Cintalapassa, kun Daniel puolestaan asui rannikon pikkukylässä. Paikallinen ystäväni esitteli Danielin minulle kesäkuun alussa. Hän oli kammannut pitkät kiharansa huolellisesti ja levittänyt niihin meksikolaisten miesten tapaan huomattavan määrän geeliä. Hän oli pukeutunut kylän mittapuun mukaan melko kaupunkilaisesti varvassandaaleihin, farkkuihin ja pääkallokuvioiseen t-paitaan. Juttelimme puistossa hetken *Señorita Gay*-kilpailusta, joka oli äskettäin järjestetty lähikaupungissa. Lopulta uskaltauduin kysymään haluaisiko Daniel antaa haastattelun.

Teimme haastattelun seuraavana päivänä Danielin ehdotuksen mukaisesti ystäväni kodissa. Koko päivän satoi. Odotin Danielia saapuvaksi neljän aikaan iltapäivällä, mutta häntä ei kuulunut. Kahdeksan aikoihin hän kuitenkin ilmaantui ovelle. Hän kertoo muistaneensa, että neljältä on jokin sovittu meno, mutta olleensa sitten setiensä luona kylässä sateen vuoksi pitkän tovin ja unohtaneensa asian. Olin pitkästä odotuksesta huolimatta tyytyväinen saadessani yhden haastattelun lisää. Daniel oli kertojana avoin ja välillä hyvin innostunut. Tunsin voivani kysyä häneltä sellaisiakin asioita, joita en kysynyt muilta informanteilta. Hän vaivaantui silmin nähden vain kerran, kun kysyin, oliko hänellä ollut homoseksuaalisia suhteita. Daniel hymyili,

katseli seinille ja myönsi lopulta – sí, kyllä. Hetken kuluttua hänen hämmennyksensä kuitenkin meni ohi. Ehkä hän arvasi minun jo joka tapauksessa olevan selvillä kylän juoruista.

Työnjärjestys

Luvussa kaksi esitellään tutkimuksessa hyödynnettyjä käsitteitä ja aiempaa aiheesta tehtyä tutkimusta. Kolmannessa luvussa kuvailen tutkimuskohteen maantieteellistä rajausta, eli kohdepaikkakuntia. Neljännessä luvussa kerrotaan ja perheinstituution merkityksestä ja muutoksesta. Viidennessä luvussa paneudutaan nykyaikaisen seurustelun muotoihin, kuten suhteiden alkamis- ja loppumistapoihin, ja haastateltavien näkemyksiin itsestään ja tyttöystävistään seurustelijoina. Luvussa kuusi käsitellään vanhempia, mustasukkaisuutta ja uskottomuutta roolia seurustelusuhteissa. Seitsemäs luku käsittelee seksuaalisuutta. Luvun teemoja ovat meksikolaiset sukupuoliroolit, neitsyyden merkitys, homoseksuaalisuus ja uskonnon vaikutus seksuaalisiin asenteisiin ja seurusteluun. Viimeisessä luvussa kootaan yhteen tutkimuksen tuloksia ja arvioidaan tutkimuksen onnistumista.

2. ANALYYSIN VÄLINEITÄ

Rakkaus on sellainen höyste, että mihin tahansa sitä kylvetään, tehokkuus nousee sata prosenttia [...] Uskon, että rakkaus on elämämme tärkein ainesosa. Rakkaus on ainut vaihtoehtomme, paras vaihtoehtomme. Kun on rakkautta, on kunnioitusta, on suvaitsevaisuutta, on kaikki muu. –Sergio Vallín, Maná-yhtyeen kitaristi. (www3)

El amor es un condimento que cuando tú lo pones, a lo que sea que haga, tú como persona rindes al cien por ciento. [...] Yo creo que es el ingrediente más importante de nuestra vida. El amor es nuestra única opción, nuestra mejor opción. Cuando hay amor, hay respeto, hay tolerancia, hay todo de lo más.

Tässä luvussa kerron aiemmista rakastumista käsittelevistä tutkimuksista ja esittelen käsitteitä, joita hyödynnän tutkimuksessa. Tärkeitä käsitteitä ovat Kaarina Määtän tutkimuksessaan löytämät rakastumisen vaiheet ja kumppaninvalintakriteerit sekä

Zygmunt Baumanin käsite *kolmas*, jota Riitta Jallinoja on soveltanut parinsuhteen tutkimukseen.

Välillä olen yllättänyt itseni pohtimasta eikö ole hiukan naurettavaa tai typerää tutkia rakastumista ja seurustelua. Alberonin mukaan rakkauden tutkimiseen on suhtauduttu ylimielisesti, vaikka ilmiön takaa löytyvätkin samat vaikuttavat voimat kuin suurten historiallisten tapahtumien, kuten Ranskan vallankumouksen ja islamin taustalta (Alberoni 1979: 8).

”Ihmisestä tuntuu, että hän on vieraiden voimien vallassa, voimien, jotka vievät hänet mukanaan, joita hän ei voi hallita [...] hänestä tuntuu että hän elää aivan eri maailmassa kuin tavallisessa yksityisessä elämässään. Maailmassa jossa elämä ei ole vain intensiivisempää vaan myös laadultaan erilaista [...] hän menettää kiinnostuksen itseensä, hän unohtaa itsensä, hän omistautuu kokonaan yhdelle asialle [...] (Näiden voimien) on päästävä laajentumaan vapaasti, täysin rajoituksitta [...] Tällaisina hetkinä tämä ylimaallinen elämä eletään niin intensiivisesti ja niin kertakaikkisesti, että se valtaa mielen täysin karkottaen siitä lähes tyystin itsekkäät ja jokapäiväiset huolet.” (Durkheim 1924. kts. Alberoni 1979: 6.)

Durkheim ei suinkaan kuvaa yllä rakastumista, vaan kollektiivista kiihkoa, joka liittyy joukkoliikkeisiin. Alberoni määrittelee, että rakastuminen on kahden ihmisen muodostaman joukkoliikkeen syntyvaihe. Perustavanlaatuinen ero suurten joukkoliikkeiden ja rakastumisen välillä on, että suuret liikkeet ovat avoimia monille, rakastuminen sen sijaan käsittää vain kaksi ihmistä. Rakastajaa voidaan verrata karismaattiseen johtajaan, joka saa ihmiset unohtamaan arkipäiväiset huolensa ja johdattaa heidät seikkailuun. Rakkaus on yksi joukkoliikkeen muoto, ilmiö, joka saa ihmisten väliset suhteet muuttumaan perusteellisesti ja joka suorastaan kirkastaa elämän laadun. Joukkoliikkeet kuuluvat epätavanomaisen alueelle, ja siksi myös rakastuminen on jokapäiväisestä elämästä poikkeava tila. Rakastuessaan ihmiset alkavat käyttää runouden, pyhyden ja myytin kieltä ja tällöin he elävät seksuaalisesti epätavanomaisen intensiivistä aikaa. (Alberoni 1979: 5–10.)

Alberoni määrittelee myös rakastumisen tyypillisen kulun. Hänen mukaansa rakastuminen on sisäinen henkinen muutos, joka etsii kohdettaan. Niin kauan kuin

olemme jokseenkin tyytyväisiä siihen mitä olemme ja mitä meillä on, emme rakastu. Henkilö, joka valmistautuu rakastumaan, tuntee, ettei hän ole eikä omista mitään, millä olisi arvoa, ja tuntee häpeää. Tämän vuoksi nuoret rakastuvat useammin; he ovat epävarmoja ja usein häpeävät itseään. Rakastuminen vaatii varmuutta siitä, että ei ole mitään menetettävää; silloin ihminen muuttuu vastaanottavaiseksi ja valmiiksi heittäytymään tuntemattomaan. Kun rakastuminen alkaa, vain toinen osapuoli on rakastunut. Hänen tehtävänsä on sitten temmata myös toinen osapuoli mukaan joukkoliikkeen syntyvaiheeseen. (Alberoni 1979: 54, 57–58.)

Myös Määttä (1997) on esittänyt mallin rakkauden synnystä ja kehittymisestä. Hän toteaa kuten Alberonikin, että suhteen aloittamiseksi tarvitaan rakastumisvalmius, tietynlainen mielentila. Tässä tilassa rakkaus nähdään pikemmin toivottavana kuin elämää hankaloittavana ilmiönä. Henkilö on tällöin halukas kahdenkeskiseen vuorovaikutukseen ja ystävyyteen ja hän myös toivoo tulevansa rakastetuksi. (Määttä 1997: 14). Rakastumisprosessi alkaa kiinnostumisvaiheesta. Suhteen alun jälkeen seuraa fantasiavaihe, jota voidaan kuvata taantumukseksi lapsenomaisuuteen. Mielihyvän tavoittelu tulee tärkeäksi ja kumppanin kanssa pyritään samanlaiseen symbioosiin kuin aiemmin oman äidin kanssa. Parilla on tarve jatkuvaan kosketukseen ja he eristäytyvät helposti muista. Fantasiavaiheessa koko todellisuus ja olemassaolo muuttuvat uudennlaisiksi, ne ikään kuin jalostuvat. Kumppania ihannoidaan rajattomasti ja todellisuus nähdään toivotun kaltaisena. Omat mielipiteet menettävät merkitystään ja sopeutuminen kumppanin ajatusmaailmaan on helppoa. Tässä vaiheessa voi esiintyä toiseen takertumista. (1997: 22, 30–41).

Seuraava vaihe rakastumisessa on minäkäsityksen muutos, jolloin arvot ja päämäärät uudistuvat. Itsearvostus voimistuu, ja omia kykyjä ja mahdollisuuksia käytetään rohkeammin kuin aiemmin. (Määttä 1997: 54–57). Kun fantasiavaiheen todellisuus paljastuu liioitelmaksi, päästäänkin suhteessa jo kriisivaiheeseen. Kriisin aiheuttaa yksin- ja kaksinolon ristiriita; vaikka seurustellaan, jokainen joutuu silti turvautumaan vain itseensä. Seurustelevat kamppailevat erillisyyden ja läheisyyden kaipuun välillä. He tuntevat tarvetta olla itsenäisiä mutta toisaalta painetta mukautua toiseen. Suhde

voi jatkaa kriisivaiheesta eteenpäin, jos oma yksilöllisyys hyväksytään ja onnistumaan välttämään liiallinen riippuvuus. (1997: 67–69, 75–79.) Sovellan tutkimukseen myös Määtän havaintoja parinvalinnan kriteereistä.

1800-luvulta lähtien on ajateltu, että todellinen ja aito rakkaus on romanttista rakkautta. Romanttinen rakkaus on rakkauden yksi muoto, jonka malli on löydettävissä varhaisimmillaan 1100- ja 1200-lukujen kirjallisuudesta. Voidaan määritellä, että romanttinen rakkaus välttää lähellä olevaa ja voi jopa keksiä etäisyyttä kokeakseen rakkauden täydellisemmin. Rakastuneiden välillä on jonkinlainen etäisyys tai vakavia esteitä. Esteet voivat olla poliittisia, moraalisia tai sosiaalisia, esimerkiksi rakastuneiden kuuluminen eri säätyihin. Romanttisen rakkauden tavoitteena on etäiseksi tarkoitettun yhdistäminen. (Jallinoja 2000: 21–26.)

Mutta onko romanttisella rakkaudella enää merkitystä, kun rakastuminen ja avioituminen ovat mahdollisia kenen kanssa tahansa? Jallinojan mukaan rakkaudelle ei enää aseteta esteitä suhteen ulkopuolelta, vaan esteet syntyvät suhteen sisällä. Uhka syntyy, kun rakastuneet tarkkailevat jatkuvasti suhdettaan; rakastaako toinen minua ja minä häntä? Nykyajan kertomuksissa esteitä ovat epäily, mustasukkaisuus ja väärinkäsitykset. Rakastavaiset ovat riippumattomia toisistaan, he eivät voi koskaan täysin saada toisiaan, mikä pitää romanttisen rakkauden hengissä. (Jallinoja 2000:29, 35–37.)

Riitta Jallinoja (2000) on tutkinut parisuhdetta kolmansien osapuolien näkökulmasta. Käsitteen *kolmas* hän on lainannut Zygmunt Baumanilta (1993). Suhteen käännekohta tapahtuu, kun siirrytään romanssista tilaan, jossa rakastavaiset eivät enää ole kahden. Kun rakastuneet ovat saaneet toisensa ja suhde vakiintuu, suhteeseen ilmaantuu kolmansia osapuolia. Jallinojan mukaan arki tarkoittaa juuri sitä, että kolmannet ovat tulleet osaksi rakastavaisten elämää ja päättäneet romanssin. Zygmunt Bauman käyttää käsitettä kolmas kuvatessaan moraalin ja etiikan eroa. Moraali vallitsee kahden ihmisen välillä; ”minä” on valmis tekemään ”toisen” onnelliseksi. Rakkauden moraali syntyy vain kahden ihmisen läheisessä suhteessa. Kun joukkoon tulee kolmas, parin

täytyy turvautua etiikan sääntöihin järjestellessään keskinäisiä suhteitaan. Sääntöjen perustana on oikeudenmukaisuus, kun taas rakkauden moraaliperustuu toisen hyvän tavoitteluun. Oikeudenmukaisesta ratkaisusta neuvotellaan yksilöllisesti parin kesken, joten lopputulos on tapauskohtainen. (Jallinoja 2000: 88–90, 97, 99.)

Bauman käsittää kolmansiksi vain toiset ihmiset, mutta Jallinojan mukaan kolmas voi olla mitä tahansa suhteeseen tunkeutuvaa, esimerkiksi lapsi, työ, alkoholi, rakastaja, harrastus, uskonto, sairaus tai jotakin, mikä suuntaa rakastavaisten katseen pois toisistaan. Myös avioliitto voi olla kolmas. Romanttinen rakkaus ei voi jatkua avioliitossa, sillä pari on jo saanut toisensa, ja esteet heidän väliltään ovat poistuneet. Avioitumisen jälkeen yhteiskunnan normit alkavat säädellä rakastavaisten elämää, aiemmin he ovat kokeneet toisensa samanlaisiksi yhteisen rakastumistunteen vuoksi, mutta nyt avioliitto asettaa heidät eriarvoiseen asemaan ja etäännyttää heitä toisistaan. (Jallinoja 2000:87–90, 98)

Jallinojan mukaan kolmannet alkavat tunkeutua suhteeseen vasta avioliiton myötä. Itse tulkitseen kolmansien aloittavan hyökkäyksensä heti seurustelun alettua. Seurustelussa vaikuttaviksi kolmansiksi näen vanhempien ja muiden ihmisten mielipiteet, maantieteellisen välimatkan ja toisen poissaolon, mustasukkaisuuden, uskottomuuden ja uskonnon. Tulen tarkastelemaan miten kolmannet vaikuttavat suhteeseen, kuinka kolmansista neuvotellaan ja miten kolmansia pyritään hallitsemaan etiikan sääntöjen avulla.

3. KAUPUNKI JA KYLÄ

Chiapas

Chiapas sijaitsee Kaakkois-meksikossa ja sen naapuriosavaltioita ovat Tabasco, Veracruz ja Oaxaca. Etelässä Chiapas rajoittuu Tyynen valtameren ja idässä Guatemalaa. Osavaltion pinta-ala on 75 634 neliökilometriä ja asukasluku vuonna 2005 oli noin 4 293 500. Chiapasissa on asunut sekä olmeekkejä että mayoja, ja alueella sijaitsevat Palenquen mayapyramidit ovat suosittu turistikohde. Chiapas on yksi

köyhimmistä osavaltioista ja lukutaidottomien osuus väestöstä on maan suurin. Luonnonvarat ovat kuitenkin runsaat. Tärkeimpiä viljeltyjä kasveja ovat maissi, papu, banaani, kaakao ja kahvi. Chiapasin ilmasto on subtrooppinen ja joissakin osissa trooppinen. Vuotuinen keskilämpötila on noin 20–25 astetta ja yleensä sateita on lähinnä kesäkuukausien aikana. Osavaltion pinta-alasta noin 65 % on metsää, mistä yli puolet on sademetsää. Merkittävimmät kaupungit ovat osavaltion pääkaupunki Tuxtla Gutierrez ja rannikon Tapachula, sekä turistien suosima kulttuurisesti arvokas San Cristobal de las Casas. (www4, www5, www6).

Cintalapa

Saavuin Chiapasiin ja Cintalapaan tammikuun alussa ja ensivaikutelmani oli, että kaupunki oli hyvin pieni. Cintalapan väkiluku on lähes 60 000, mutta kaupunki tuntui pienemmältä, sillä se on hyvin tiiviisti rakennettu, eivätkä kaupunginosien rajat erottuneet lainkaan vierailijan silmiin. Cintalapa sijaitsee Cintalapa-laaksossa ja kaupunkia rajaa etelässä vuori El Cerrito de Tepeyac. Pohjoisessa kaupunki rajautuu Cintalapa-jokeen. Kaupunkilaiset kertoivat joen olleen aiemmin kaupungin sydän, mutta nyt joki oli hyvin saastunut ja kaivausten vuoksi lähes kuivunut. Kaupungin kadut olivat kapeita, yksisuuntaisia ja niitä rajasivat seinä seinää vasten rakennetut talot. Tärkeimmät kadut oli päällystetty, mutta laitakaupungilla tiet olivat hiekkaisia ja kuoppaisia. Keskustan taloissa oli juokseva vesi ja viemäröinti, mutta syrjäisemmistä kaupunginosista ne puuttuivat. Keskustan kadut olivat täynnä pieniä erikoisliikkeitä, kuten kangaskauppoja, videovuokraamoja, pelikonsoliluolia, hedelmäkauppoja, tortillapuoteja ja internetkahviloita, joissa tunnin työskentely maksoi kahdeksan pesoa. Iltapäivisin kuumimman helteen aikaan liikkeet rullasivat metalliset etuseinänsä alas ja sulkeutuivat siestaa varten. Kauppiaat palasivat siestan ajaksi koteihinsa syömään, peseytymään ja levähtämään riippumatossa, joka löytyi lähes jokaisen kodin olohuoneesta. Talot oli rakennettu tiiviisti korttelin ulkoreunaa myötäillen, ja useimmilla taloilla oli oma takapihansa, *el patio*, korttelin sisäpuolella. Suurin osa taloista oli yksikerroksia betonisia taloja, jotka oli maalattu mitä kirkkaimmilla väreillä, ja joiden ikkunoissa oli koristeelliset kalterit. Viiden ja kuuden välillä iltapäivällä ihmiset palasivat työpaikoilleen ja *las tiendas*, eli myymälät, avasivat taas ovensa. Kadut

hiljenivät uudestaan pimeyden laskeutuessa kahdeksan ja yhdeksän välillä, kun ihmiset vetäytyivät koteihinsa katselemaan televisiota, seurustelemaan sukulaisten kanssa ja kuuntelemaan stereoistaan mariachia, cumbiaa tai reggaetonia.

Kaupungin keskeisin paikka oli katedraalin vierellä sijaitseva Keskuspuisto, *El Parque Central*. Erityisesti viikonloppuisin puistoon kokoontui paljon ihmisiä. Auringon laskettua ja illan viilennyttyä ihmiset alkoivat kerääntyä käytäviä reunustaville rautaisille penkeille ja istutusten reunustoille. Pariskunnat vahtivat ympäriinsä juoksenteleviä lapsiaan ja nuoriso saapui paikalle omissa ryhmissään. He tulivat tapaamaan tuttavien, katselemaan muita illanviettäjiä ja nauttimaan puiston keskusympyrässä esiintyvien paikallisten yhtyeiden soitosta. Keskuspuisto oli tärkeä paikka myös minulle. Siellä tutustuin ystäväistäni tärkeimpiin ja loin kontakteja informantteihin.

Rannikkokylä

Saavuin rannikon kylään ensimmäisen kerran vappuna 2005 paikassa lapsuutensa viettäneen tuttavani kutsumana, ja kesän aikana vietin siellä kolmen viikon jakson. En mainitse tutkimuksessa rannikkokylän nimeä, sillä paikkakunta on hyvin pieni, ja informantti mahdollisesti tunnistettavissa. Tunnistettavuus johtuu hänen julkisesta asemastaan kylässä. Informantti on osa nuorten homoseksuaalisten miesten ryhmää, jonka jäsenet kaikki kyläläiset tunnistavat. Kyläläiset eivät itse osanneet tarkasti arvioida paikan väkilukua, mutta arviot liikkuvat noin 500–1000 hengessä. Pääelinkeino on maanviljelys ja karjan hoito. Alueella kasvatetaan esimerkiksi öljypalmuja, kahvia, kaakaota ja vesimelonia.

Oleskelin kylässä sadekauden aikana, jolloin rankkasateet saapuivat joka iltapäivä vieraaksemme. Elämä kylässä oli hyvin yksinkertaista. Siat ja kanat tepastelivat vapaina kotipihojensa lähellä, ja kapeilla hiekkateillä ratsastava *charro*, karjapaimen, oli tavanomaisempi näky kuin auto. Talot olivat yksikerroksisia, iloisenvärisiksi maalattuja betonirakennuksia. Talojen ikkunoissa olivat vain luukut ja kalterit varkaiden varalta. Päivisin ovia pidettiin auki ja oviaukossa hulmahtelivat pitsiverhot. Talot oli rakennettu huomattavasti väljemmin kuin Cintalapassa, ja jokaisella talolla oli

suuri aidattu *pationsa*. Katot olivat peltiä ja kovan sateen yllättäessä niihin ilmaantuneet reiät tilkittiin luovasti muoviluvahalla. Jokaisella talolla oli *patiollaan* erillinen pieni rakennus, jossa yhdistyivät kylpyhuone, WC sekä pyykinpesupaikka, jossa sekä pyykit että tiskit pestiin. Ulkorakennuksen ydin oli betoninen vesiallas, josta otettiin vettä niin kotitöiden hoitamiseen, peseytymiseen ja WC:n huuhtomiseen. Kylässä oli aikaisemmin ollut juokseva vesi, sillä ohi virtaavasta joesta johdettiin vettä talouksiin. Järjestelmä oli kuitenkin tuhoutunut edellisen syksyn hirmumyrskyjen aiheuttamien tulvien aikana. Vierailuni ajan käyttövesi saatiin keräämällä sadevettä.

Kylästä löytyi lukuisia pieniä elintarvikekauppoja, pari internetkahvilaa, jotka eivät tosin koskaan toimineet ukkosmyrskyjen vuoksi, pieni kirjasto, kirkko ja muutama *cantina*, eli vain miehille tarkoitettu baari. Kuten Cintalapassakin, keskellä kylää sijaitseva puisto oli keskeinen paikka sosiaaliselle elämälle. Sinne nuoriso kokoontui iltaisin juttelemaan, pelaamaan jalkapalloa ja juomaan virvoitusjuomia. Nuorten jokapäiväiset keskustelut keskittyivät usein hämmästelemään *mampadaa*, eli kylän homoseksuaalisten nuorten miesten ryhmää. Ryhmä koostui puolestakymmenestä pojasta, jotka noin vuotta aikaisemmin olivat alkaneet tuoda julki seksuaalisen suuntautumisensa. Muutamat nuorukaiset alkoivat pukeutua naisten vaatteisiin lähtiessään iltakävelyille hämärään puistoon, ja äkkiä transseksuaalisuudesta ”tuli muoti”, kuten kyläläiset kuvailivat. *Mampadan* käytös herätti sekä huvittuneisuutta, vilttejä huhuja että moraalista närkästystä; muutamat vanhemmat kielsivät tyttäriään enää lähtemästä iltaisin puistoon.

4. MUUTTUVA PERHE

Oscar Lewis kuvaa teoksessaan Sánchezin lapset (1961) meksikolaisperheen elämää maan pääkaupungissa 1950-luvulla. Mainitsen tässä muutamia merkittäviä perheen piirteitä, joita kirjassa ilmenee. Perheeseen kuului isä ja neljä lasta, jotka asuivat yhden huoneen asunnossa tiiviissä naapurustossa. Äiti oli perheen yhtenäisyyden kannalta hyvin keskeinen hahmo. Molemmat pojat kuvaavat, että onnellinen elämä päättyi silloin, kun äiti kuoli. (Lewis 1961.) Hayner kuvaa, että oli tavallista, että miehellä oli

vaimo ja lapset *casa grandessa*, suuressa kodissa, ja lisäksi rakastajatar lapsineen *casa chiquitassa*, pienessä kodissa. Toisinaan kun mies oli hankkinut haluamansa määrän lapsia virallisen vaimonsa kanssa, hän muutti erilliseen makuuhuoneeseen ja alkoi perustaa toista perhettä rakastajattaren kanssa. Viralliset vaimot yleensä tiesivät tästä käytännöstä. (Hayner 1954: 372.) Näin oli myös Sánchezin perheessä. Isä Josélla oli aviovaimonsa kanssa neljä lasta ja lisäksi hänellä oli sivuvaimo, jonka kanssa hänellä oli kaksi tyttärtä, sekä yksi poika kolmannen naisen kanssa. (Lewis 1961.)

Sanchezin perheen lapset kävivät koulua vain joitakin vuosia ja alkoivat jo hyvin nuorina työskennellä ja antaa isälleen rahaa perheen elättämistä varten. Perheessä vallitsi jatkuva väkivaltaisuus; isä kuritti poikia ja joskus myös tyttöjä, ja veljet kurittivat sisariaan. Veljet vartioivat sisartensa moraalia tiukasti, kun nämä alkoivat käydä tansseissa ja hankkia *novioita*, poikaystäviä. Suvun tärkeys ilmeni siinä, että lapset vakiintuessaan avoliittoon kumppaninsa kanssa yleensä asuivat vuoroin appivanhempien, vuoroin isänsä ja vuoroin muiden sukulaisten luona riippuen siitä, kenen kanssa heillä oli vähiten ongelmia. (Lewis 1961.) Nuoret aikuiset pysyvät yhä hyvin pitkään riippuvaisina vanhemmistaan, eivätkä kiirehdi muuttoa pois kodistaan.

Rosario Esteinou on tutkinut meksikolaisten perhesuhteiden uudelleenmuotoutumista. Suurimpia perhe- ja yksilön elämään vaikuttaneita ilmiöitä ovat olleet taloudelliset kriisit, työvoiman rakennemuutos, demografiset muutokset sekä modernisaation ja globalisaation aiheuttama sosiaalinen ja kulttuurinen avautuminen. (Esteinou 1999: sivunumerot puuttuvat julkaisusta.) Viimeisin voimakas talouskriisi koetteli Meksikoa vuonna 1994. Yksi strategia selvitä perheen tulojen heikkenemisestä oli, että myös naiset siirtyivät aktiiviseksi työvoimaksi. Demografisia muutoksia ovat olleet keskimääräisen eliniän kasvaminen ja syntyvyyden lasku. Syntyvyyden laskuun on vaikuttanut asenteiden muutos; perhesuunnitteluohjelmista ja syntyvyyden kontrolloinnista on tullut osa väestö- ja terveyspolitiikkaa. (Esteinou 1999.)

Modernisaatio on vaikuttanut sekä taloudellisella että sosiokulttuurisella tasolla. On syntynyt uusia alakulttuureita tai -järjestelmiä, ja asenteet ja arvot ovat muuttuneet.

Meksikolaiset ovat nykyisin alttiimpia hyväksymään erilaisia käyttäytymiskoodeja ja -kaavoja. Esimerkiksi seksuaalisuuteen, perheeseen ja sukupuoleen liittyvät arvot ovat muuttuneet. Naisten työssä käynti ei enää aiheuta sosiaalista paheksuntaa, vaan sitä arvostetaan yhä enemmän. Avioliittoon perustuva ydinperhe on menettänyt normatiivista ja symbolista arvoaan. Roolit perheessä eivät jakaudu enää yhtä selvästi sukupuolen perusteella. Aiemmin isä-aviopuoliso toi perheeseen taloudelliset resurssit, äiti-vaimo taas omistautui kasvattamaan lapsia ja huolehtimaan kodista. Nykyisin kotityöt ja lastenhoito on jaettu tasapuolisemmin. (Esteinou 1999.)

Esteinoun mukaan avioliitto on muuttunut hauraammaksi. Ihmisen asema ja sosiaalinen identiteetti riippuu aiempaa vähemmän avioliitosta ja perheestä ja enemmän työstä. Perheenjäsenet ovat taloudellisesti vähemmän riippuvaisia toisistaan. Parisuhteen arvioinnissa yksilöllinen tyytyväisyys ja tunne-elämä ovat tulleet tärkeämmiksi kuin taloudelliset ja sosiaaliset puolet. Aikaisemmin erityisesti eronneisiin naisiin liitettiin voimakas stigma, ja yksinhuoltajaperhettä pidettiin epätäydellisinä ja epäyhtenäisinä. Sittemmin avioerot ovat yleistyneet ja tulleet hyväksytyimmiksi. (Esteinou 1999.)

5. SEURUSTELUN MUOTOJA

Tässä luvussa perehdyn siihen, millaisiksi seurustelijoiksi nuoret miehet kuvaavat itseään ja kuinka he kuvaavat ihannetyttöystäviään ja omia tyttöystäviään. Pohdin millaisia piirteitä he arvostavat itsessään ja kumppanissaan. Tarkasteluun nousee myös tyypillinen suhteen kulku, eli kuinka suhde alkaa ja miksi se loppuu.

Luontaistaloudessa kumppaninvalinta ja avioituminen tehtiin taloudellisin perustein. Ratkaisevaa oli kuinka avioituminen vaikutti parin taloudelliseen tilaan. Rikkaiden parissa oli kyse varallisuudesta, köyhät taas arvostivat kunnollisuutta, hyvää kuntoa ja työkykyä. (Määttä 1995: 46). Sittemmin uudeksi seurustelusuhdetta koossapitäväksi voimaksi on tullut yhteensopivuus. Rakastumisen kohde etsitään omasta yhteiskuntaluokasta ja hänellä pitää olla samanlainen koulutus kuin itsellä. On

normaalia, että yhteensopivuutta kokeillaan monen eri henkilön kanssa. Myös seksuaalisesta yhteensopivuudesta halutaan varmistua esiaviollisissa sukupuolisuhteissa. Seurustelusuhde loppuu yleensä silloin kun rakkauskin loppuu. (Jallinoja 2000: 52–81.)

Informanttien piirteet poikaystävinä

Taulukko seurustelusuhteista (Liite 2) selvittää seurustelukertojen määriä ja kestoja. Informanteilla on keskimäärin ollut neljä tyttöystävää ja suhteet ovat kestäneet keskimäärin puolesta vuodesta kolmeen vuoteen. Yllätyin, että nuoresta iästään huolimatta monella informantilla oli takanaan useita yli vuoden mittaisia seurustelujaksoja. Vain yhdellä informaatilla ei ollut yhtään yli puolen vuoden pituista suhdetta. Aineiston keruun aikana kuitenkin vain yksi informanteista seurusteli.

Löfströmin mukaan Latinalaisessa Amerikassa miehiltä vaaditaan jatkuvaa rituaalista puhetta valloituksista (Löfström 1999: 133). Olin haastatteluja aloittaessani valmistautunut siihen, että nauhalle tallentuisi myös tällaista rituaalista puhetta monista valloituksista ja sankarikertomuksista informanttien miehisestä menestyksestä. Olin etukäteen ajatellut, että suhteita kuvattaisiin olleen niin paljon, ettei niiden lukumäärästä olla täysin selvillä. Kuitenkin vain yksi informanteista kuvaili suhteidensa määrän erittäin suureksi.

E: Kuinka monta tyttöystävää sinulla on ollut hänen jälkeensä?

Daniel: Voi! (nauraa) En voi edes muistaa!

E: Niin monta!

Daniel: No niin monta! Sellaisia joita minä olen pyytännyt, niin että se on oikein romanttista, että minä valloitan heidät tai jotain sellaista, heitä on suunnilleen neljä. Ja enemmänkin on ollut, noin neljä, ajanvietteeksi.

E: ¿Después de ella cuántas novias has tenido?

Daniel: ¡Uuh! (se rie) ¡Hasta la fecha no sabía recordar!

E: ¡Tantas!

Daniel: ¡No, pues tantas! Que yo les he pedido, así que sea muy romantico que yo conquisto o lo que sea, como unas cuatro. Y más han sido como cuatro, pasatiempo diversion.

Useimmiten informanttien kertomukset olivat kuitenkin arkipäiväisiä ja päättyivät toisinaan jopa surkeasti - he eivät kaihtaneet kertoa myös epäonnistumisistaan.

Gilmore pyrkii teoksessaan *Manhood in the Making* jäljittämään, mitä merkitsee "to be a man". Vaikka joka kulttuurilla on oma näkemyksensä oikeasta miehuudesta, Gilmoren mukaan voidaan löytää maskuliinisuuden syvästrukturi, eli miehuuden esittämiseen liittyvät samana toistuvat piirteet, jotka voidaan löytää samoina monista eri kulttuureista. Gilmore tulkitsee miehuutta funktionalistisesta näkökulmasta, hänestä miehuusideaalit ovat tärkeitä sosiaalisen järjestelmän jatkuvuudelle ja miesten psykologiselle integraatiolle yhteisöön. Gilmoren mukaan Meksikossa oikeaan miehuuteen kuuluvat kovuus, eli kyky vastata haasteisiin ja loukkauksiin, perheen kunnian puolustaminen ja riittävä määrä seksuaalisia suhteita. (1990: xi, 2–5, 16.)

Informantit eivät juuri nostaneet esille tällaisia kovia piirteitä. Kysymyksen asetteluni johdatti heidät kuvaamaan herkempiä puoliaan, sillä he kuvailevat itseään ensisijaisesti poikaystävinä, ei niinkään miehinä; he kertovat itsestään suhteessa tyttöystäviinsä ja siitä millaisia piirteitä heistä on paljastunut seurustellessa. Osa informanteista pidättäytyi mainitsemasta negatiivisia piirteitään, mutta toiset ilmaisivat selvästi, etteivät pitäneet kaikista piirteistään ja että he olivat yrittäneet muovata käytöstään.

Kun haastatellut alkoivat kuvailla itseään, ensimmäiseksi käytettiin usein sanoja *buena honda*, eli "hyvä tyyppi", joka tulee hyvin toimeen muiden kanssa. He tuntuvat arvostavan tietynlaista ei-vakavaa elämän otetta, johon liittyy rohkeaa ja vaivatonta sosiaalista kanssakäymistä. Hyviä ihmissuhdetaitoja pidetään tärkeänä ominaisuutena; on tärkeää tulla toimeen kaikkien kanssa, solmia helposti ystävyys-suhteita ja osata keskustella. *Buena honda* ei pelkää ottaa kontaktia vastakkaiseen sukupuoleen, vaan on rento, kuriton ja itsevarma:

Kuinka sen sanoisin, olen uskalias samalla flirttaileva ja ilkkurinen, eikö. –José

Cómo te diré, yo soy atrevido a la vez coqueta y travieso, ¿no? –José

[...] myös hän (tyttöystävä) oli erittäin avoin, no hyvä tyyppi, kuten minäkin, minulla oli siitä lähtien toinen meininki, ja hän oli samanlainen. –Francisco

[...] tanto ella superabierta, pues buena honda, como yo, estaba desde entonces otro desmadre y todo, ella igual era. –Francisco

Osaan olla tyttöystävälle sekä poikaystävä että ystävä [...] osaan myös ystäväystyä, eikä pelkästään seurustella. [...] olen ehkä koko elämäni ajan ollut vahvaluonteinen henkilö. Enkä pidä siitä että joku sanoo minulle mitä pitää tehdä ja mitä ei pidä tehdä. –Rodrigo

Sé ser el amigo al parte de novio también con una persona [...] sé hacer también amigos no solamente novios. [...] bueno tal vez siempre toda mi vida he sido una persona de caracter fuerte. Y no me gusta que una persona me diga lo que tengo que hacer y lo que tengo que dejar de hacer. –Rodrigo

On kuitenkin rajansa sillä, kuinka rennosti nuoret miehet voivat elää. Liika juhliminen, runsas juominen ja tupakoiminen ja väkivaltaisuus kuvattiin kielteisiksi piirteiksi.

Kaikki informantit kuvasivat itseään mustasukkaiseksi, mikä mielestäni kertoo siitä, että tunnetta pidetään melko hyväksyttynä. Jotkut informantit puhuivat mustasukkaisuudestaan lähes ylpeästi – on hienoa tietää missä omat oikeudet kulkevat ja valvoa niiden rajoja. Mustasukkaisuus on heille luonnollinen ja hyväksyty osa seurustelua. Toisaalta osa informanteista tiedosti, että osa heidän mustasukkaisuudestaan on turhaa liioittelua. He kuvasivat rehellisyyttä ja omien tunteiden avointa ilmaisua edellytykseksi luottamukselle ja keinoksi ehkäistä mustasukkaisuutta.

Kun on tyttö josta pidän, ja häntä halataan, siitä tulen mustasukkaiseksi, tai kun minulla on tyttöystävä ja hänen kanssaan pelleillään tavalla josta en pidä, mutta hän pitää, siitä tulen myös mustasukkaiseksi. On hetkiä jolloin olen mustasukkainen, mutta toisina hetkinä en tunne niin. –Alberto

Cuando, hay una chava que me gusta, y, la abrazan, eso me da celos, o cuando tengo mi novia y le hacen unos relajos que no me gustan, pero a ella sí, también me da celos. Tiene sus momentos cuando sí soy celoso pero, hay otros momentos que no me dan celos. –Alberto

[...] kysyn henkilöltä joka on parini, että onko hänellä (miespuolisia) ystäviä, jotta minä tiedän sen eivätkä he huolestuta minua enkä suutu, ja etenkin etten tule mustasukkaiseksi. –José

[...] si la persona que sea mi pareja y yo le pregunto que si no tiene amigos, si tiene amigos para que yo lo sepa para que no me preocupen y no me da enojo pues nada más para que no me ponga celoso. –José

Daniel: (Olen) Mustasukkainen... kun parini suututtaa minua. Tekee asioita joita voi tehdä vain minun kanssani, tai ei ole ainoastaan minun kanssani, se on minulle pakkomielle.

E: Entä jos hänellä on miespuolisia ystäviä?

Daniel: Jos hänellä on hyvin läheisiä ystäviä, se häiritsee minua, (olen) todella mustasukkainen.

Daniel: (Estoy) Celoso... cuando este me da enojos mi pareja. Este, hace cosas que sólo puede hacer conmigo, o sea, no está conmigo solamente, soy obsesivo.

E: ¿Si tiene amigos?

Daniel: Si tiene amigos así muy cariñosos, me molesto, (soy) celosísimo.

Francisco kuvaa mustasukkaisuuttaan kriittisesti. Hän oli ensimmäisessä seurustelusuhteessaan ollut mustasukkainen, mutta oli myöhemmin halunnut päästä tunteesta eroon. Francisco, informanteista vanhin, kuvaa muutenkin käytöksensä muuttuneen seurustelukokemuksien karttuessa. Seurustelu antoi hänelle laajemman käsityksen itsestään, ja paljasti persoonallisuuden piirteitä, joita hän ei ollut aiemmin tiedostanut. Ensimmäisissä suhteissa Francisco vietti epäsäännöllistä elämää, mutta myöhemmin hän totesi, että saadakseen aikaan vakavamman suhteen, hänenkin täytyy vakavoitua. Muutos tapahtui sekä tyttöystävän miellyttämiseksi että oman mielenrauhan saavuttamiseksi. Toiset informantit eivät kuvanneet tällaisia kasvukertomuksia.

[...] ei ollut muita ongelmia kuin että hänen kanssaan tulin vähän mustasukkaiseksi. Ehkä olet paljastamassa persoonallisuuttasi, tiedät enemmän millainen tyyppi olet... [...] hän oli ensimmäinen (tyttöystävä), mutta sen saman vuoksi ajattelin, että itse analysoin itseäni jotta kun minulla olisi toinen minun ei tarvitsisi enää olla sellainen toisten kanssa. –Francisco

[...] no hubo problemas no más que allí sí con ella me puse un poco celoso. Tal vez estás descubriendo tu personalidad, sabiendo más qué honda... [...] ella era la primera,

pero por lo mismo, ya pensé que ya me analizé yo solito que para con la otra ya no tenía que estar así, ya no con las otras. –Francisco

[...] siitä lähtien minulla oli eri meininki, ja hän (tyttöystävä) oli samanlainen, mutta hän sanoi että ei, miksi hänellä olisi sellainen poikaystävä, kuriton joka pitää ryyppäämisestä ja polttamisesta. Ja siitä lähtien ajattelin päinvastoin ja aloin rauhoittua ja alan juoda ja polttaa vähemmän, koska minä kyllä haluan seurustella sellaisen kanssa joka on vakava. –Francisco

[...] yo estaba desde entonces otro desmadre y todo, ella igual era, pero ella decía no, por qué va a tener novio así, desmadroso que le gusta el trago y le gusta cigarro así. Y al contrario desde entonces yo lo pensé y empecé a tranquilizarme y yo me voy a bajar de tomar tanto a fumar y, para que yo sí quiero andar con alguien sea serio, no. –Francisco

Pehmeämpiä informanttien kuvaamia piirteitä olivat hellyys ja kiintymys, romanttisuus, lempeys, herkkyys ja rauhallisuus. Kolme informanttia kuvaili itseään sanalla *cariñoso*, joka tarkoittaa lempeää, hellää ja kiintyvää. Tärkeänä pidettiin kumppaneiden välistä luottamusta, rohkeutta kertoa mistä tahansa ongelmista ja keskustella myös suhteen ongelmista. Luottamusta kumppaneiden välillä pidettiin tärkeänä etenkin siksi, että se poistaa epäluuloisuutta ja mustasukkaisuutta.

Kuvittele että kuvailen itseäni romanttiseksi. [...] (Olen) kärsivällinen, hyvin kärsivällinen, osaan odottaa. [...] Suhteessa täytyy olla ystävyyttä, ymmärrystä, luottamusta, hellyyttä ja tietysti ennen kaikkea rakkautta, jostakin suhteenhan on alettava. –Rodrigo

Fíjate que me describo, romántico. [...] Este, (soy) paciente, muy paciente, sé esperar. [...] Una relación debe de haber, amistad, comprensión, este confianza, este cariño sobre todo el amor pues, con algo tiene que empezar la relación. –Rodrigo

Poikaystäväni olen sydämellinen henkilö, ja osoitan sen halauksilla, iloisuudella, yksityiskohdilla, lahjoilla. –Alberto

Como novio, soy una persona cariñosa, y lo muestro en abrazos, alegría, en detalles, regalos. –Alberto

Pojat mainitsivat olennaisimmiksi piirteikseen siis rentouden, hyvät ihmissuhdetaidot, mustasukkaisuuden ja lempeän ja rakastavan suhtautumisen kumppaniin.

Mitä tyttöystävältä odotetaan

Norman Hayner on selvittänyt, mitä piirteitä nuoret toivoivat tulevilla puolisoillaan olevan 1950-luvun Meksikossa. Pojat arvostivat korkeimmalle uskollisuuden, hyvän terveyden, lapsirakkauden, sopusuhtaisuuden, kotielämästä pitämisen ja siveyden. Tytöt puolestaan toivoivat puolisonsa olevan terve, uskollinen, sivistynyt, lapsirakas, koulutettu ja kotielämästä pitävä. Suurin ero poikien ja tyttöjen välillä oli siinä, pitivätkö he siveyttä tärkeänä piirteenä. (Hayner 1954: 370–372.) 2000-luvun alussa miehet näyttävät eniten arvostavan naisessa hyviä ihmissuhdetaitoja, ulospäin suuntautuneisuutta, luottamuksellisuutta ja älykkyyttä. Negatiivisina piirteinä nähdään yleensä halu hallita poikaystävää ja taipumus mustasukkaisuuteen. Kaarina Määttä (1995) on tutkinut millä perusteella suomalaiset yliopisto-opiskelijat valitsevat kumppaninsa. Valinnan taustalta on löydettävissä monia perusteita. Kumppanista voidaan etsiä esimerkiksi samanlaisuutta, erilaisuutta, omaa ihanneminää vastaavia ominaisuuksia tai fyysistä miellyttävyyttä. Joskus kumppani valitaan, koska hänen avullaan voi nostaa omaa statusta ja herättää huomiota. (Määttä 1995: 50).

Kumppanin valinta perustuu usein samankaltaisuuteen. Yksi yhdistävä piirre voi olla ikä. Länsimaisessa kulttuurissa ensimmäisessä avioliitossa puolisoitten keskimääräinen ikäero on kolme vuotta, ja mies on yleensä vanhempi. Aviopuolisot edustavat usein samaa uskontoa ja etnistä taustaa, lisäksi heillä on usein sama koulutuksen taso sekä yhtenevä ammatillinen ja yhteiskunnallinen asema. Yhdistäviä piirteitä ovat usein myös maantieteellinen läheisyys, fyysinen miellyttävyyttä sekä psyykinen ja fyysinen terveys. Samanlaisuus voi löytyä myös persoonallisuuden piirteistä, arvoista ja asenteista. (Määttä 1995: 26–27).

Informanttien ja heidän kumppaniensa yhdistäviä piirteitä olivat useimmiten ikä, etninen tausta, maantieteellinen läheisyys ja persoonallisuus. Koska tutustuminen tapahtui usein koulussa, ikäero oli korkeintaan kahdesta kolmeen vuoteen. Chiapaksen väestöstä 26 % puhuu jotakin intiaanikieltä (www8). Informantit eivät kommentoineet haastattelujen aikana seurustelukumppaninsa etnistä taustaa, mutta on yleistä, että mestitsit, eli intiaanien ja espanjalaisten jälkeläiset, ja intiaanit

seurustelevat vain omaan etniseen ryhmäänsä kuuluvien kanssa. Kukaan ei maininnut, että uskonto olisi tärkeä kriteeri kumppania valitessa, mutta Alberton nykyinen tyttöystävä kuului samaan protestanttikirkkoon kuin hän.

Useat informantit mainitsivat etsivänsä tyttöystävästä samoja persoonallisuudenpiirteitä kuin löysivät itsestään. Pojat, jotka kuvasivat itseään rennoiksi ja sosiaalisesti taitaviksi, odottivat samanlaista taitavuutta kumppaneiltaan. Ujoutta ja liikaa rauhallisuutta pidettiin negatiivisena piirteenä. Meksikolaiset arvostavat tietynlaista terävyyttä ja helppoutta ilmaista ajatuksia; kuvaillessaan jotain henkilöä positiivisessa sävyssä he käyttivät usein sanaa *vivo*, joka voidaan suomentaa eloisa, kekseliäs, älykäs tai nopea. Haastatellut henkilöt ilmaisivat samaa arvostusta; sosiaalinen kyvykkyys ja avoimuus ovat tärkeitä piirteitä.

[...] se tyttö josta pidin oli hyvin helposti kiintyvä, hyvin karismaattinen, voi sanoa että siitä pidän, että ollaan rentoja, oikein rakastettavia eli hyviä tyyppejä voisi sanoa.
–Alberto

[...] esa chava, que me gustaba era muy cariñosa, muy carismática se puede decir eso era que a mí me gusta, que sean muy relajistas, muy cariñosas pues buena honda se puede decir. –Alberto

Hän olisi sellainen, hän olisi laadukas, kuten minä, silloin kun minulla oli tyttö, hän olisi lempeä, viehättävä. Ja vielä iloinen ja tyytyväinen, vähän ilkkurinen. [...] en pidä siitä jos hän on vakava, vaitelias, siitä en pidä ihmisissä. –José

Sería de allí que ya, sería calidad, así como yo, cuando tenía una chava, sería tierna, dulce. Más este, alegre y contenta, a poco atraviesa pero pues. [...] no me gusta que sea seria, callada, eso es lo que no me gusta en la persona. –José

Se mistä en pidä, on että tämä tyttöystävä ei tervehti (vanhempiani), hän on hyvin hiljainen, hyvin ujo. –Alberto

Lo que, yo no lo veo bien porque esta novia no, no saluda pues (a mis papás), es muy callada, muy tímida. –Alberto

Samanlaisuusvalinnalle on esitetty lukuisia eri teorioita. Psykoanalyttisen teorian mukaan ihminen etsii kumppania, jolla on samoja ominaisuuksia ja luonteenpiirteitä

kuin omilla vanhemmilla. Kumppanin valinta voidaan siis nähdä paluuna varhaislapsuuteen. Lapsi ei vielä ensimmäisten elinkuukausien ajan käsitä itseään erilliseksi olennoiksi, vaan osaksi jakamatonta maailman kaikkeutta. Kumppania valitessaan ihminen etsii paluuta tähän kokonaisuuden tunteeseen. Varhaislapsuudessa ihminen kerää tietoa elämästään vastuullisista henkilöistä. Tämän tiedon pohjalta hän luo pelkistetyn mielikuvan myös vastakkaisesta sukupuolesta. (Määttä 1995: 37–40.)

Parin valinta voi perustua myös erilaisuuden etsimiseen. Vaihtoteoria korostaa tasapainoa kumppaneiden myönteisten ja kielteisten ominaisuuksien välillä. Kumppanin valinta perustuu tarpeiden tyydyttämiseen siten, että kumppanien tarpeet täydentävät toisiaan. (Määttä 1995: 47.) Informanteista Daniel etsi selvimmin paria, jolla olisi hänestä itsestään poikkeavia ominaisuuksia. Muut informantit eivät toivoneet, että tyttöystävä olisi kiltti ja paheeton, mutta Daniel odottaa, että tyttöystävä olisi vakava ja kunnollinen. Itseään Daniel taas kuvasi varsin huolettomaksi, ja hän kertoi pettäneensä kaikkia tyttöystäviään. Hakemalla itsensä vastakohtaa Daniel kenties yrittää saada suhteisiinsa vakautta; tällöin ainakaan toisen osapuolen ei tarvitse pelätä olevan uskoton.

Rakastava, rehellinen, vähän niin kuin nöyrä, hyvin vaatimaton, [...]. Erittäin älykäs. Että hän puhuu rehellisesti, on vakava ihminen, ettei hän ole elostelija, ja on vaille mitään pahetta. –Daniel

Cariñosa, sincera, como humilde, muy sencilla, [...]. Muy inteligente. Que sea, se van las palabras muy sinceramente, una persona seria, que no tenga tanto libertine, sin ningún vicio. –Daniel

Kumppanin tärkeiksi piirteiksi mainittiin myös luottavaisuus, ymmärtäväisyys ja älykkyys. Luottavaisuudella tarkoitettiin rohkeutta kertoa omista ongelmista, uskoa siihen, että ne kiinnostavat toista, ja että ongelmiin voidaan löytää ratkaisu. Toisaalta luottavaisuus tarkoittaa myös luottamusta pojan uskollisuuteen. Tyttöystävän on tärkeää olla salliva eikä hän saa pyrkiä rajoittamaan pojan elämää.

[...] että hän on ymmärtäväinen, luottavainen, luottavainen kaikin puolin, koska jos jonkun kerran hänelle tapahtuu jotain, ja häntä ei voi auttaa, ja koska mitään ei

*kerrota, aina on ongelmia ja sen vuoksi on ongelmia, jos suhteessa ei ole luottamusta.
–Rodrigo*

[...] que sea comprensiva, este, que tenga confianza, confianza en todos los aspectos porque digamos que hay a veces que le pasa algo, y a veces uno no le puede ayudar, y porque no dicen nada, siempre hay problemas y por eso hay problemas, sabes la relación no puede tener confianza. –Rodrigo

[...] ymmärtäväinen, että hän ymmärtää asiat ja tilanteet, on tyttöystäviä, jotka ovat hyvin vaativia. Ihmisiä, jotka eivät ymmärrä, ettei sellainen voi olla. [...] Eli sellainen omistava ei tietenkään. Ymmärtäväinen. Ja tietenkin että hän on rakastava, eikö, ja huomaavainen, että hän tarjoilee minulle sen mitä tarvoitsen, tai [...] hän välittää siitä, puuttuuko minulta jotain. –Francisco

[...] comprensiva que entienda las cosas las situaciones, como hay novias que son como muy exigentes. Gente que no entiende que no se puede. [...] Si así posesiva claro que no. Comprensiva. Por supuesto que sea cariñosa, no, atenta, con algo me pido que me sirva o [...], le interesa si me falta algo. –Francisco

Mustasukkaisuus mainittiin hiljaisuuden ohella useimmin negatiiviseksi piirteeksi. On merkille pantavaa, että kun pojat kertoivat omasta mustasukkaisuudestaan, siitä puhuttiin hyväksyvästi, mutta tyttöjen mustasukkaisuutta pidettiin aina sopimattomana ja rajoittavana. Käsittelen informanttien mielipiteitä mustasukkaisuudesta tarkemmin seuraavassa alaluvussa, joka kertoo tyypillisistä suhteen alkamisesta ja loppumissyistä.

Määtän mukaan fyysinen viehättävyys on tärkeämpi kumppanivalintakriteeri miehille kuin naisille. Miellyttävimmiksi fyysisiksi ominaisuuksiksi on eri tutkimuksissa koettu kasvot, silmät, vartalo, vaatetus ja pituus. On ongelmallista selvittää kuinka paljon ulkonäkö loppujen lopuksi vaikuttaa valintaan, mutta on selvää, että ulkonäkö ainakin saa aikaan alkukiinnostuksen. (Määttä 1995: 27, 31). Aineistossa tuodaan esiin hämmästyttävän vähän fyysisiä piirteitä, joita kumppanilla toivotaan olevan. Kysyessäni toivottuja piirteitä vain yksi informantti mainitsi yksittäisen fyysisen piirteen tärkeäksi, ja hänkin toteaa heti perään, ettei fyysisillä ominaisuuksilla ole suurta merkitystä valintaan. Fyysisen merkitystä pohtineet informantit korostivat kumppanin ajatus- ja arvomaailman olevan paljon tärkeämpiä. Informanteista kaksi korostaa tytön lukeneisuutta ja kiinnostuneisuutta oppimista

kohtaan. Tällöin pelkät ihmissuhdetaidot eivät riitä, vaan on pystyttävä keskustelemaan samalla tasolla kuin seurustelukumppani.

Ja jos alat jutella jonkun kanssa, fyysinen ei ole tärkeää, ei paljon, se mikä näkyy silmille ei ole kaikki. Alat jutella jonkun kanssa ja löydät väkeä joka on todella kaunista, todella täydellistä ulkoa päin, ja alat jutella hänen kanssaan ja hän ei tiedä mitään, ja loogisesti en halua että hän olisi lasteni äiti, eikö totta. (nauraa) -Francisco

Y si tú empiezas a platicar con alguien, el importante no es el físico, no mucho, lo que entra a los ojos no es todo. Empiezas a platicar con alguien y encuentras a gente que es super guapa super perfecta por fuera y empiezas a platicar con ella y no sabe nada, y lógicamente que no quiero que sea la mamá de mis hijos, ¿no? (se ríe) -Francisco

Pitkä tietenkin, (nauraa) ei, en välitä fyysisestä puolesta, minua kiinnostavat hänen ajatuksensa, hänen tapansa katsella elämää. Minua viehättää, että ihmisillä on hyviä näkökulmia elämään, itseään varten. Siitä minä pidän. -Rodrigo

Alta pues, (se ríe) no, el físico no me importa, me importan sus sentimientos su manera este de, de ver la vida. Me encanta que las personas tengan una buena perspectiva de vida para sí misma. Y este, eso es lo que me gusta. -Rodrigo

Meksikossa laillinen avioitumisikä on tytöillä 14 ja pojilla 16 vuotta. Vanhempien suostumus tarvitaan, jos jompikumpi on alle 18-vuotias. Tyttöjen keskimääräinen naimisiinmenoikä oli vielä 1950-luvulla 13–16 vuotta, poikien 18–20 vuotta. (Hayner 1954: 372.) 1990-luvulla keskimääräiset avioitumisiät olivat nousseet jo tytöillä 20:een ja pojilla 23:een (www7). Informantit pohtivat hyvin vähän avioliittoa, koska en kysynyt siitä mitään suoraan. Avioliiton solmiminen tuntui kangastelevan hämäränä heidän kaukaisessa tulevaisuudessaan, eikä sitä vielä oltu vaivauduttu pohtimaan. Opiskelevat nuoret asuvat yleensä vanhempiensa luona ja he ovat täysin riippuvaisia vanhempiensa taloudellisesta tuesta. Meksikossa avioitunut mies on usein yksin vastuussa vaimonsa ja lastensa elättämisestä, ja opiskelija ei voi suoriutua tästä velvoitteesta. Tämän vuoksi nuoret ainakin suunnittelivat avioituvansa vasta valmistumisensa jälkeen. Suunnitelma tosin saattaa muuttua esimerkiksi tyttöystävän suunnittelemattoman raskauden vuoksi. Informantit opiskelivat Franciscoa lukuun ottamatta ensimmäistä vuottaan yliopistossa, joten avioituminen siinsi vasta aikaisintaan kolmen vuoden päässä. Francisco olikin ainut, joka paneutui pohtimaan avioliittoa ja mainitsi, että tyttöystävän on tärkeää sopia myös vaimoksi. 26-vuotias

Francisco kertoi, että hänen suvussaan kaikki muut olivat avioituneet nuorina, ja että hän tunsi jo paineita avioitumiseen.

Mutta minä en vieläkään aio mennä naimisiin, avioliitto on mielestäni hyvin vahva velvollisuus. [...] Parempi että odotan, uskon että se hetki saapuu vielä, jokainen hetki saapuu, sinun ei tarvitse etsiä ja odottaa, hetki vain saapuu itsekseni. Kun sitä vähiten odotetaan, menen naimisiin, eikö? [...] (Tyttöystäväni) olisi ihminen joka tietää täsmälleen mitä hän haluaa elämältä. Haluaako hän olla toisen henkilön kanssa vai haluaako hän olla yksin, haluaako hän kuusi lasta, [...] haluaako hän perustaa perheen vain yhden ihmisen kanssa, [...] tällä hetkellä en juuri etsi seikkailuja, sanon että nyt on jo sen aika että minulla olisi jo virallinen tyttöystävä. Tulevaisuutta varten, avioliittoa varten jo... -Francisco

Pero yo desde entonces hasta hoy no pienso casarme, el matrimonio lo veo como una responsabilidad muy fuerte. [...] Mejor espero, y yo veo un momento va a legar, cada momento llega, y no lo tienes porque buscar el momento solito llega. Cuando menos lo esperen ya me caso, ¿no? [...] (Mi novia sería) una persona que sepa perfectamente que es lo que quiere en la vida, no. Y si va a querer estar con una persona, o si va a querer estar sola, si va a querer tener seis hijos, [...] si quiere una familia, o quiere estar sola sin hijos, eso es que también sí es interesante y si quiere formar una familia bien nada más con una, [...] ahorita casi no busco, aventuras, yo digo ahorita ya es hora de yo tenga una novia formal ya formal. Para el futuro para el matrimonio ya... -Francisco

Muiden seurustelu on toistaiseksi huolettomampaa vailla pohdintaa tulevasta sitoutumisesta. Seurustelu nähdään aikana, jolloin elämästä voi vielä nauttia ennen avioliiton vahvaa velvoitetta.

Tyypillisiä alkuja ja loppuja

Informanttien kertomukset painottuivat selvästi suhteen kriisivaiheisiin ja loppuun. Alun kiinnostumisvaihetta kuvattiin jonkin verran, mutta fantasiavaihetta tuskin lainkaan. Fantasiavaiheesta kuvattiin lähinnä vaihetta, jossa kumppanin ihannoiminen muuttuu takertumiseksi. Seurustelujensa alkuja muistellessaan informantit olivat melko harvasanaisia ja ylimalkaisia, vain tiukat tosiasiat kerrottiin; missä tavattiin ja mitä koulua käytiin. Seurustelun loppuja sen sijaan kuvattiin paljon värikkäämmin ja myös omia tilanteeseen liittyneitä tunteita kuvattiin tarkemmin. Kertomusten painottuminen loppujen kuvaamiseen saattaa johtua siitä, että suhteiden loput ovat tuoreemmassa muistissa kuin alut. Suhdetta kuvataan sen mukaan, onko se jo

päättynyt vai jatkuuko seurustelu edelleen. Jo loppunut seurustelu nähdään realistisemmin tai kyynisemmin kuin vasta aluillaan oleva. Erityisesti Rodrigo, jonka oli päättänyt viimeisimmän suhteensa noin kuukautta ennen haastattelua, muisteli katkerana suhteidensa loppuja.

Daniel kuvaa tarkimmin, kuinka hän on aloittanut seurustelunsa. Siihen ei välttämättä vaadittu suoraa kysymystä, vaan toisen kanssa vain alettiin kulkea yhdessä, minkä jälkeen suhde sitten itsestään muuttui muodolliseksi.

[Tutustuimme] Koulussa. Jutellen, sanokaamme että en ole oikein niitä ihmisiä että [...] oikeastaan en mielelläni sano, tai pyydä haluatko olla tyttöystäväni tai jotain. Yksinkertaisesti aloitan osoittamalla hellyyttä, kuljemme yhdessä mitään sanomatta. Ja sitten jo kahden kolmen päivän seurustelun jälkeen suhde tulee muodolliseksi. – Daniel

[Nos conocimos] En la escuela. Platicando, pero, digamos que yo no soy muy de personas que [...] casi no me gusta decir, o sea pedirle si quieres ser mi novia o algo. Simplemente voy garcias y, llevamos sin decir nada. Ya allí sí después de dos tres días el noviazgo se dice que se formalize una relación. –Daniel

Muut eivät kuvanneet näin tarkasti seurustelun alkamista; toiseen oli vain tutustuttu koulussa tai juhlassa, ja sitten oli alettu seurustella. Etenkin ensimmäiset seurustelusuhteet olivat alkaneet koulussa, usein oman luokkatoverin kanssa. Koulu vaikuttaa tärkeältä seurustelun rytmittäjältä. Meksikolainen koulujärjestelmä vastaa pitkälti suomalaista, koulu tosin aloitetaan vuotta nuorempana. Peruskoulu on jaettu kuuden vuoden ala-asteeseen ja kolme vuotta kestävään yläasteeseen. Lukio kestää kolme vuotta. Informanttien ensimmäinen seurustelu oli alkanut useimmiten yläasteen aikana. Juuri nämä ensimmäiset suhteet alkoivat ja loppuivat helposti silloin, kun koulu vaihtui. Kun toista ei nähty päivittäin ja ympärille tuli suuri joukko uusia ihmisiä, seurustelukumppani vaihtui helposti uuteen. Uusia koulutovereita katseltiin sillä silmällä, ja oltiin rakastumiselle alttiissa tilassa.

Aloitin yliopiston, ja kun tutustuin ihmisiin pidin joistakin tytöistä, voisi sanoa että yritin iskeä, mutta ei siitä mitään kehittynyt. –Alberto

Entré a la universidad, este, como iba conociendo a las personas me gustaban chavos, andaba yo este, ligando se podría decir pero, no se dió el caso. –Alberto

Yleensä suhde alkoi pojan aloitteesta, mutta myös tyttö saattoi aloittaa suhteen. Naisen aloitteellisuus kuvattiin mahdolliseksi, mutta ei kovin yleiseksi. Aloitteellinen nainen oli jollakin tapaa poikkeuksellisen suora, moderni nainen - naisten aloitteellisuus tunnuttiin samaistavan juuri nykyaikaisuuteen. Daniel kertoo, että useat tytöt ovat pyytäneet häntä seurustelukumppanikseen, mutta hän laski virallisiksi seurustelusuhteikseen ainoastaan ne kerrat, jolloin hän itse valitsi kumppaninsa ja ”valloitti” tämän. Danielin mukaan naisenkin voi siis tehdä aloitteen, mutta vakavampi seurustelu saa alkunsa pojan aloitteesta. Tällöin poika on itse valinnut kenen kanssa haluaa seurustella ja joutunut näkemään vaivaa kohteen valloittamiseksi. Vaikuttaa siltä, että aloitteen tekeminen on pojan velvollisuus ja osa sosiaalista taitavuutta, jota pojat odottavat itseltään. José kuitenkin kuvasi kertaa, jolloin tyttö teki aloitteen. Tämä kuvaus on ainutlaatuinen, sillä muut pojat kuvasivat itseään aktiivisiksi aloitteentekijöiksi.

Ja sitten minulla oli tapana saattaa häntä, lähteä yhdessä ulos, syömään, tulimme hyvin toimeen, rennosti, pelleillen ja hän kysyi haluanko olla hänen parinsa, poikaystävänsä. [...] minä en uskaltanut kysymään haluaisiko hän olla tyttöystäväni, niin kuin hän kysyi minulta. Eli hän halusi seurustella minun kanssani. Hän kysyi sitä ja se oli kyllä hyvä, meillä alkoi mennä hyvin. –José

Y de allí este la iba a acompañar, salíamos a pasear, a cenar, y de allí este, nos llevamos bien, relajo, [hicimos] algunas travesuras y me preguntó si quiero ser su pareja su novio. [...] yo no me atrevía de preguntar si quiere ser mi novia, lo que ella me dijo. Así ella quería tener una relación conmigo. Ella lo preguntó y sí estaba bien, empezamos a llevar bien. –José

Suhteen auvoisan alkuajan jälkeen seuraa kriisejä, jotka joko johtavat parin erkaantumiseen tai kehittävät suhdetta. Näitä kriisejä voisi kutsua myös parisuhteen kolmansiksi osapuoliksi, jotka hajottavat suhdetta. Yksi seurustelua koetteleva kriisi syntyy, kun huomataan ristiriita todellisen ja unelmoidun rakkauden välillä. Kun seurustelukumppaniin tutustutaan paremmin, hänessä ilmenee piirteitä, jotka ovat aiemmin olleet huomaamattomia tai tiedostamattomia. Huomataan, että rakkaus ei

vastaakaan eläteltyjä toiveita ja fantasioita. Seurauksena voi olla turhautuminen, kyllästyminen tai kärsimättömyys. (Määttä 1997: 68–69.)

[...] mutta saapui hetki jolloin tullaan tuntemaan hänen luonteensa, [...] joka oli erittäin erilainen. - Francisco

[...] pero, llegó el momento el que cuando llegas a conocer su caracter, [...] que era diferente diferente. - Francisco

Myös informantit olivat kohdanneet tämän ilmiön. Kumppani osoittautui erilaiseksi kuin oli kuviteltu ja hänen todellinen luonteensa paljastui. Jos toisen luonne paljastui liian erilaiseksi kuin oma luonne, tämä saattoi päättää suhteen. Haastatellut kertoivat itse lopettaneensa suhteita luonteiden erilaisuuden vuoksi ja tulleen myös itse jätetyksi ”vääränlaisuutensa” vuoksi. Ongelmaksi saattoi myös muodostua, ettei toista opittu kunnolla tuntemaan. Tämän selityksen voisi tosin myös tulkita niin, ettei toisesta koskaan löytynyt niitä piirteitä, joita hänessä odotettiin olevan. Kun kumppani osoittautuu erilaiseksi kuin oli toivottu, suhteen kolmas osapuoli alkaakin kasvaa suhteen sisäpuolelta, eikä tunkeudu siihen ulkoa. Tällöin suhteen alkuperäiset osapuolet ovat toinen seurustelijoista ja hänen ihannekuvansa kumppanista. Kolmanneksi ilmestyy kumppani, joka ei onnistu sulautumaan ihannekuvan ääriviivojen sisäpuolelle.

Minulla oli sellaisia kokemuksia hänen kanssaan, että hyvin hektisesti, vain juhlia, juhlia, juhlia. Aika kului ja tosiasiasa emme koskaan tutustuneet toisiimme, sataprosenttisesti millaisia olemme. Hän ei oppinut tuntemaan minua enkä minä häntä. - Francisco

Tuve experimentos así con ella, así como que, muy rapido, así de fiestas, fiestas fiestas. Se pasó el tiempo y nunca en realidad nunca nos conocimos, el cien por ciento cómo somos, no. Ni ella me conoció y yo no conocía a ella. - Francisco

Yhdeksi suhteen loppumissyiksi mainittiin, että tyttöystävä oli uskoton tai kiinnostui jostakusta muusta. Pojat pitivät suhteen edellytyksenä tytön uskollisuutta; suhteen jatkaminen ei ole enää järkevää, jos huomiota ei omisteta ainoastaan kumppanille. Tarkastelen tarkemmin uskottomuutta kolmannen osapuolen näkökulmasta seuraavassa luvussa.

[...] hän jättää minut yhden kaverin vuoksi, hän menee toisen toverini kanssa naimisiin. [...] mutta toisinaan seurustelusuhteissani minua on aina petetty, minut on jätetty joidenkin toisten takia. – Rodrigo

[...] me deja por un amigo, se casa con otro cuate también mío. [...] Pero a veces en noviazgos que he tenido siempre me han engañado, me han dejado por otras personas. – Rodrigo

Sanokaamme, että (suhde) ei ollut kovin hyvä, koska hän kulki yhden jos toisen kanssa. [...] Tämä ihminen petti minua. [...] Koska hän kulki minun kanssani ja kulki jonkun toisen kanssa, ei ollut syytä seurustella hänen kanssaan. – Alberto

(La relación) no fue muy buena que digamos, porque, ella, andaba con uno y andaba con otro. [...] Me traicionaba esta persona. [...] Porque si andaba conmigo y andaba con otra persona, no tenía caso andar con ella. – Alberto

Uskottomuuden ohella toisen vakavan kriisin parisuhteessa voi aiheuttaa takertuminen. Yhdessäolon ja rakkauden ei tulisi olla samuutta, vaan erillisyyttä yhdessä. Liian tiivis kaksinolo voi muuttua alistussuhteeksi, joka estää muiden ihmissuhteiden ylläpitämistä ja rajoittaa toimintaa parisuhteen ulkopuolella. (Määttä 1997: 72.) Kolme informanttia kertoi ainakin yhden seurustelusuhteensa loppuneen mustasukkaisuuden ja liiallisen rajoittamisen vuoksi. Yleensä liian mustasukkaiseksi, eron aiheuttaneeksi osapuoleksi mainittiin tyttö. Poikien ja tyttöjen välille piirtyy voimakas kuilu; pojat kuvaavat oman mustasukkaisuutensa myönteiseksi asiaksi, kun tytön mustasukkaisuus puolestaan on suhdetta hajottava tekijä. Vain yksi informantti ilmoittaa, että suhteen loppuminen johtui myös hänen mustasukkaisuudestaan.

Ja nyt viimeisen suhteeni joka minulla juuri oli, sen lopetimme mustasukkaisuuden takia, minun mustasukkaisuuteni takia. Ja myös hänen ymmärtämättömyytensä vuoksi. Viime aikoina emme enää oikein ymmärtäneet toisiamme, tai, hän halusi tulla mukaan tekemään läksyjäni, joihin menee paljon aikaa. [...] Hän kielsi minua puhumasta ystävättärilleni, enkä voinut enää lähteä ulos. Eli hän halusi jo täydellisesti omistaa minun elämäni ja sellaista minä en koskaan salli. – Rodrigo

Y ahorita mi última relación que recientemente tuvo por los celos la terminamos, por mis celos. Y por la incomprensión de ella también. Este, ya último para acá, casi no nos entendíamos, o sea, quería que yo la traja a hacer mis tareas cuando mis tareas son prolongadas. [...] Me prohibió a hablar a mis amigas no podía salir. Este, o sea ya se quería doñar mi vida completamente y eso es cosa que yo nunca permito. – Rodrigo

[Hän oli] todella mustasukkainen. Luulen että sen vuoksi päätin lopettaa suhteen. Se oli hänelle pakkomielle, luulen, ja että hän ei jättänyt minua rauhaan vaan soitti koko ajan kännykkään... ja siihen se loppui. En enää kestänyt. [...] panimme poikki koska oli tervejärkisin ratkaisu molemmille, että lopetamme. – Francisco

[Era] Super celosa. Yo creo que fue por eso que, decidí terminar la relación. Fue una obsesión para ella, yo creo, y que no me dejaba ni en paz me llamaba en celular cada rato... y ya hasta allá. Ya no me aguanté. [...] terminamos porque lo más sano para los dos que terminemos. – Francisco

Maantieteellinen läheisyys on tärkeä seurustelua koossa pitävä voima, sillä yksi usein mainittu syy eroamiselle oli toisen muuttaminen paikkakunnalta. Seurustelu etäältä ei pidetä mahdollisena, vaan suhde päättyy automaattisesti, kun kumppani ei enää ole lähellä. Informantit pitivät toimivana vain intensiivistä seurustelua, joka tapahtuu tässä ja nyt. Meksikossa on jopa sanonta, joka tuomitsee etärakkauden typeräksi puuhaksi: *Amor de lejos, amor de pendejos*, ”kaukorakkaus, typerysten rakkaus”. Nuoret eivät pidä vaihtoehtona muuttaa kumppanin perässä uudelle paikkakunnalle, koska molemmat tuntevat olevansa vielä riippuvaisia vanhemmistaan. Etäsuhteiden mahdottomuus johtuu myös mustasukkaisuudesta; kun toinen on etäällä, hän on valvonnan ulottumattomissa. Luottamuksen parin välillä on oltava suuri, jotta suhde kestää.

[...] laitoimme poikki kun lopetimme koulun, [...] hän meni Tuxtlaan ja minä jäin tänne, emmekä enää tavanneet. Todellakin lopetimme näin. [...] Hän kyllä lähetti joitakin kirjeitä ja yhden valokuvan, jossa hän oli. Mutta, osoitetaan hän ei lähettänyt, sen vuoksi en mennyt häntä katsomaan. Ja niin siinä kävi. – Alberto

[...] terminamos como salimos de la escuela, [...] este ya se fue a Tuxtla y yo me quedé aquí, y ya no nos volvimos a ver. Realmente nos terminamos así. [...] Sí me mandaba algunas cartas, este, y una foto me mandó, donde estaba. Pero, su dirección no me la mandó, por es no la fui a ver. Y así pasó. – Alberto

Sitten, sain toisen tyttöystävän. Tämä lähti Mexiko Cityyn. Ja pelkän puhelimesta puhumisen pohjalta aluksi jatkamme suhdetta etäältä, mutta ei se oikein toimi. Ja sen vuoksi lopetimme. –Rodrigo

Luego, tuve otra novia. Este ya se fue a México, al DF, a la ciudad de DF. Y al base de puro teléfono por primero hacemos una relación de lejos pero como que no funciona. Y por lo mismo terminamos. –Rodrigo

Francisco kertoo ainoana jatkaneensa seurustelua tyttöystävän muutettua. Heidän kohdallaan toivoa suhteen tulevaisuudesta piti yllä, että tyttö voisi pakollisen vuoden poissaolon jälkeen palata. He näkivät toisiaan parin kuukauden välein, mutta kun ilmeni, että erossa pitäisi olla vielä toinen vuosi, ajatus etäsuhteesta kävi liian sietämättömäksi, ja he päätyivät eroon. Näin he vapauttivat toisensa mustasukkaisuuden uhalta; kumpikin saattoi vapaasti alkaa seurustella tahollaan halutessaan. Francisco kuitenkin sanoi olevansa yhä valmis jatkamaan seurustelua tytön kanssa, jos tämä palaisi.

[...] mutta tuli hetki jolloin hänen piti lähteä Chihuahuaan. Hänen palveluksensa vuoksi. Hän oli vuoden siellä, hänen piti olla yhden vuoden ajan. [...] jaksoimme vuoden lisää yhdessä. Hän tuli tänne joka toinen, joka kolmas kuukausi, mutta välimatkan vuoksi aloimme etääntyä, etääntyä, etääntyä toisistamme. Ja viime vuonna kun hän tuli, hän sanoi että "tiedätkö mitä, haluan puhua kanssasi, katsohan kun minulta uupuu vielä vuosi, minun pitää tehdä harjoittelu sairaalassa, osana palvelustani, yksi vuosi lisää. Ja haluan tietää odotatko minua." Sanon hänelle, että se mitä pyydät on hyvin vaikeaa juuri nyt, pidän sinusta paljon, rakastan sinua, aivan mitä vain tahdotte. Mutta enää en halua olla ypöyksin. En enää, koska se on pitkä aika olla yksin, kun rakastat jotakuta, (on) hirvittävä olla ypöyksin. [...] Mutta siinä ei ole järkeä, että olemme sinä siellä ja minä täällä, [...] päin vastoin sitä alkaa miettiä eri asioita, (että) hän seurustelee jonkun toisen kanssa, ja hän voi (ajatella) samoin. [...] Mutta ei enää (seurustelua), sanoimme, molempien parhaaksi ei enää niin että hän on siellä ja minä olen täällä. Voin hankkia jonkun täältä tai, ehkä odotan häntä, hän tulee ja jos hän palaa, eteenpäin vain. – Francisco

[...] pero llegó el momento de que, tenía que irse a Chihuahua. Por su servicio. Se estuvo un año, tenía que estar un año. [...] latamos todavía un año más juntos. Aquí, ella venía acá cada dos tres meses, pero con la distancia nos empezamos a alejarnos, alejarnos, alejarnos. Y el último año que vino me dijo que "sabes que quiero hablar contigo, mira me falta un año, tengo que hacer un internado, a parte de mi servicio, un año más. Y quiero saber si tú me vas a esperar." Le digo que es que me pides es algo muy difícil ahorita, yo te quiero mucho te amo lo que quieren. Pero ya no quiero estar solito. Ya no, porque es mucho estar allí solo, cuando tú quieres a una persona, horrible estar solito. [...] Pero es que no tiene caso, que estemos tú allá y yo aquí, [...] al contrario como que se pone a pensar otras cosas, [...] pueda salir con alguien, igual ella. [...] Pero ya, dijimos, por el bien de los dos que ya no, que ella está allá y yo estoy aquí. Puedo conseguir a alguien de aquí o, tal vez le esperen, se viene y si se regresa, pa' adelante. – Francisco

Maantieteellinen välimatka seurustelevien välillä ilmenee kolmanneksi osapuoleksi, joka lähes aina katkaisee suhteen. Yleensä pari ei edes ala neuvottelemalla luoda uusia eettisiä sääntöjä, joita tarvittaisiin rakkauden moraalin heiketessä välimatkan vaikutuksesta. Francisco kävi kuitenkin aktiivista keskustelua parinsa kanssa siitä, millaisin säännöin suhde voi jatkua toisen poissaolosta huolimatta. Heidän eettisiksi säännöikseen muodostuivat, että tyttöystävä käy säännöllisesti tapaamassa Franciscoa ja molemmat sitoutuvat uskollisesti odottamaan toista. Vuoden erossaolon jälkeen he kävivät taas neuvotteluja, jolloin Francisco ei enää ollut valmis odottamaan. Välimatkan suhteeseen tuoma etäännyminen ja luottamuksen puute olivat hajottaneet liikaa suhteen romanttista luonnetta, ja suhteen kolmas osapuoli kävi liian voimakkaaksi.

Kahdessa tapauksessa seurustelu päättyi, koska tyttöystävän äiti oli vastustanut suhdetta. Vastustus johtui kummassakin tapauksessa siihen, että pojan perhe edusti alemmaa yhteiskuntaluokkaa ja tyttöystävän äiti halusi tyttärelleen kumppanin, joka on "samalla tasolla". Tämä sosiaalinen este ei suinkaan lisännyt suhteeseen intohimoista kaipuuta, kuten Jallinoja ehdottaa (2000: 22), vaan nuoret taipuivat vanhempien mielipiteen edessä ja päättivät seurustelun.

Ja äiti pitää rikkaasta väestä, ja hän vei tytön joka oli tyttöystäväni toiselle kaverille, eli vanhemmat sopivat, että jos nuoret pysyvät yhdessä, siihen asti että tulisivat isoiksi ja menisivät naimisiin, (vanhemmat) pääsivät yhteisymmärrykseen. Ja etenkin sen vuoksi lopetimme seurustelun. – Alberto

Y a la mamá este, le gusta la gente de dinero, la chava la que era mi novia, la llevó con otro chavo, o sea tomaron un acuerdo con los padres, que si van a quedar los dos chavos, hasta que se fueran grandes ya se casaran, llegaron a un acuerdo. Y por más eso terminamos. – Alberto

[...] ensimmäisen tyttöystäväni äidin kanssa en koskaan tullut toimeen. [...] koska olemme kauppiaita, joskus äidilläni ei ole aikaa viedä meitä kotiin syömään aamiaista. Hän ei vienyt meitä ja siellä istuimme jalkakäytävällä kadulla, siellä söimme aamiaista [...]. Ja jo kulki se rouva ohi ja joskus hän näki minut taloni kohdalla ja sanoi tyttärelleen "katso tuota, muistuttaa koiraa kun syö kadulla" ja sitä rataa. Ja hänen

äitinsä vuoksi lopetimme suhteen koska emme halunneet joutua ongelmiin enkä minä halunnut itselleni ongelmia. –Rodrigo

[...] con la primera novia que con su mamá nunca me llevé. [...] como nosotros somos comerciantes este, a veces a mi mamá no le da tiempo de que nos lleva a desayunar en casa. No nos llevaba y alla nos sentamos en la banqueta en la calle, allí desayunamos [...]. Y ya la señora pasaba y por casa de mi a veces me veía y le decía a su hija “mira a ese que parece perro comiendo en la calle” y que no sé qué. Y por su mamá de ella por eso terminamos porque no queríamos meternos en problemas y ni quería que me metieran a problemas a mí. –Rodrigo

Merkittävimpiä kriisejä, jotka voivat lopettaa suhteen, ovat siis kumppanin luonteen poikkeaminen kuvitellusta, uskottomuus, tytön takertuminen, fyysinen välimatka sekä vanhempien asenne seurusteluun. Seuraavassa luvussa käsittelen näistä tarkemmin vanhempia, mustasukkaisuutta, uskottomuutta ja uusia romansseja.

6. SUHTEEN KOLMANNET OSAPUOLET

Vanhemmat

Critican todo lo que ven en mí
inventan chismes que no son ciertos
Con quien hablo, con quién salgo,
con quién ando,
que te importa? es mi vida
si yo no le hago daño a nadie
quién eres tú para decirme
cómo vivir, quién eres tú?

Me vale lo que piensen, hablen de mí
es mi vida y yo soy así, simón!
Hablen lo que quieran

qué piensa o murmura la gente de mí?
qué piensan los vecinos de mí?
qué piensan los maestros de mí?
qué piensa la autoridad de mí?
qué piensan mis padres de mí?
qué piensan mis suegros de mí?
qué piensa todo el mundo de mí?
Sólo tengo que decir:
me vale!

Kritisoitte kaikkea, mitä minussa näette
keksitte juoruja, jotka eivät ole totta
kenelle puhun, kenen kanssa lähden ulos
kenen kanssa seurustelen
mitä sinä välität, se on minun elämäni
jos en vahingoita ketään
mikä sinä olet neuvomaan minulle
kuinka elää, kuka sinä muka olet?

En välitä siitä mitä ajattelette, puhutte minusta
se on minun elämäni ja tällainen olen!
Puhukaa mitä haluatte

mitä ihmiset nurisevat minusta?
mitä mieltä naapurit ovat minusta?
mitä opettajat ajattelevat minusta?
mitä vaikutusvaltaiset ajattelevat minusta?
mitä mieltä vanhempani ovat minusta?
mitä appeni ajattelevat minusta?
mitä mieltä kaikki muut ovat minusta?
sanonpahan vain:
en välitä!

(Laulun sanoitus. Maná-yhtye. Gonsaléz, Alex: Me Vale. Lähde:
<http://mana.lettras.terra.com.br/letras/24186/>)

On määritelty, että tullakseen aikuiseksi ja kypsäksi lapsen on vapautettava itsensä vanhempien ahtaasta, rajoittavasta ja holhoavasta auktoriteetista. Länsimaisissa yhteiskunnissa, joissa ei ole varsinaisia initiaatoriiittejä aikuisten ryhmään siirtymiseksi, ja joissa riippuvuuden aikakausi on koulutuksen vuoksi pidentynyt, lapsen on kamppailtava pitkään vapautensa puolesta. Diana Leonard on tutkinut walesilaisia nuoria, jotka ovat lähes aina riippuvaisia vanhemmistaan siihen asti, että menevät naimisiin. Nuoret eivät jätä lapsuudenkotiaan varhain, koska kotona asumiseen liitetään sosiaalisia arvoja ja kodista löytyvät läheiset ja nuorta tukevat ihmissuhteet. Tärkein syy pitkään kotona asumiseen Leonardin mukaan on kuitenkin aineellinen hyöty. (Leonard 1980: 44, 61.) Myös Meksikossa nuoret yleensä asuvat naimisiin menoon saakka vanhempiansa luona. Muunlaiset järjestelyt ovat yleensä vaikeita, ellei perhe ole varakas, sillä valtio ei tue työttömiä tai opiskelijoita. Informantit ovat yhtä lukuun ottamatta vielä opiskelijoita, joten heillä ei ole vielä mahdollisuutta elättää itse itseään. Tutustuin tosin myös sellaisiin nuoriin, jotka taloudellisesti olisivat jo tulleet itsenäisesti toimeen, mutta halusivat siitä huolimatta asua vanhempiansa kanssa. He pitivät avioliittoa selvänä edellytyksenä kotoa muutolle.

Kotona asuminen vaikuttaa vahvasti seurustelun muotoihin. Vanhemmat vaikuttavat siihen keitä tavataan ja kuinka avoimesti seurustelusta kerrotaan kotona. Vanhemmat aiheuttavat paineita jatkaa tai lopettaa seurustelu ja he rajoittavat emotionaalisen ja seksuaalisen kanssakäymisen yksityistä tilaa. Leonardin mukaan vanhemmat rohkaisevat lapsia pysymään kotona, vaikka teini-ikäisten ja nuorten aikuisten elämä tulee kalliiksi. Vanhemmat tarjoavat heille kodin, taloudellisen ja emotionaalisen tuen, ja kotiin jäävät lapset vastavuoroisesti antavat vanhemmille kiintymyksensä. Tätä kautta vanhemmat saavuttavat myös paikallisyhteisössä ”hyvän vanhemman”-statuksen. Myös lapset hyötyvät, sillä tällaista kiinteää ryhmää pidetään onnellisena perheenä tai hyvänä kotina, mikä on hyöty avioliittomarkkinoilla.

(Leonard 1980: 61–62.) Perhekeskeisille meksikolaisille oli suuri järkytys, että vain harvat suomalaiset vanhemmat sopivat heidän määritelmäänsä hyvästä vanhemmuudesta. Kun kerroin, etten enää asu vanhempieni kanssa, vaan vuokra-asunnossa muiden opiskelijoiden kanssa, ihmiset olivat hyvin hämmentyneitä. Minulta kysyttiin mitä ongelmia vanhemmillani on ja miksi he eivät voi tai halua pitää huolta minusta. Erityisesti meksikolaiset äidit kokevat vanhemmuuden velvollisuudeksi tai oikeudeksi, joka ei koskaan lakkaa tai vähene merkitykseltään.

Fernando Peñalosa on tutkinut meksikolaisten perherooleja. Meksikossa perheen sisäiset suhteet määrittyvät ensisijaisesti sukupuolen ja iän mukaan. Miestä pidetään naiseen verrattuna ylivoimaisena niin biologisilta, älyllisiltä kuin sosiaalisiltakin ominaisuuksiltaan, ja nuori on alamainen suhteessa vanhempaan. On tulkittu, että nainen symboloi meksikolaisessa kulttuurissa alistettua ja kukistettua intiaania, mies espanjalaista valloittajaa. (Peñalosa 1968: 680, 682–3.)

Isän ja pojan välinen suhde on yleensä etäinen, mutta kunnioittava. Poika identifioituu isäänsä ja toistaa tämän käytöstä vaimoan ja lapsiaan kohtaan. Murrosiässä oman ikäryhmän toverit tulevat tärkeiksi pojalle, ja ikäryhmäsuhteet jatkuvat läheisinä ja muuttumattomina myös pojan avioiduttua. Isän ja tyttären välinen suhde ei ole erityisen etäinen tai ankara. Isän asenne on lähinnä suojeleva ja omistava. Hän haluaa tuntea, että perheen naiset eivät haasta hänen valta-asemaansa. Tyttären kosijoihin hän saattaa suhtautua ymmärtämättömästi tai mustasukkaisesti. Peñalosan mukaan isä-tytär-suhteeseen liittyy vähiten konflikteja. (Peñalosa 1968: 686.) Aineistossani valtaosa seurusteluun liittyvistä konflikteista kuitenkin syntyi tai niiden pelättiin syntyvän juuri isän ja tyttären välillä. Tytöt pelkäävät usein etenkin oman isänsä suhtautumista seurustelukumppaniin. Pojatkin jännittävät tyttöystävänsä viemistä vanhempiansa eteen, mutta tytön kotona poikaystäviin suhtaudutaan vielä helpommin varauksellisesti.

Kaksi informanttia mainitsi, että kumppanin vanhemmat olivat suhtautuneet heihin avoimen kielteisesti. Näissä tapauksissa seurustelu oli loppunut vanhempien

painostukseen ja niitä on käsitelty edellisessä luvussa. Toisinaan pojat eivät halua esittäytyä poikaystävänsä tytön vanhemmille. Poika saattaa vierailla kumppaninsa kotona, mutta vanhemmille ei kerrota suoraan seurustelusuhteesta. Syiksi lykätä esittäytymistä informantit mainitsivat esimerkiksi tyttöystävän isän ”hermot” tai perheen mustasukkaisuuden.

[...] tulen hyvin toimeen myös hänen vanhempiansa kanssa, tai hänen isänsä kanssa en, koska hän ei tiedä että seurustelemme. [...] Isä nimittäin kärsii hermoistaan, ja jos hänelle kerrotaan, [...] tyttöystävää otetaan pois koulusta. [...] koska hän on lukiossa hänellä ei saa olla poikaystävä, jotta hän opiskelee paremmin. Ja sen vuoksi emme ole kertoneet, [tyttöystävän] äiti tietää ja sisko, ja minun koko perheeni. [...] Mutta hänelle sitä ei kerrota, että hän on jo tyttöystäväni, koska kun [...] isä kärsii hermoistaan, he eivät halua kertoa sitä niin. Kuin nuijaniskulla, voisi sanoa. Hänelle kerrotaan, mutta pikkuhiljaa. Tulee kyllä hetki, että menen hänen kotiinsa, ja sitten. – Alberto

[...] incluso con papás de ella me llevo bien, o con su papá no, porque no sabe que somos novios. [...] Es que, este el papá sufre de sus nervios, y si se lo cuentan, [...] la sacan de la escuela. [...] como está en la prepa no tiene que tener novio para que estudie mejor. Y por eso no le hemos contado, lo sabe la mamá y la hermana, y mi familia todo. [...] Pero no se lo cuenta así que, ya es mi novia, porque [...] sufre de sus nervios el papá, este, no se lo quieren meter así. Al tran caso, se puede decir. Se lo están contando pero, poco a poco. Sí va a llegar el momento, que voy a ir a su casa, y ya. –Alberto

Koska ei tullut tilaisuutta, tai he [tyttöystävät] eivät sallineet että esittäytyisin heidän vanhemmilleen. Tai että isä oli ärtyisä tai että äiti oli mustasukkainen tai veli oli hyvin mustasukkainen. Ja että hän ei pitänyt siitä että seurustelin tytön kanssa. Tämän vuoksi, tai koska minä en ollut kovin itsevarma tai kovin... mutta sen vuoksi tyttö ei koskaan esitellyt minua. Totta kai kävin hänen kotonaan [...] He tiesivät että seurustelimme mutta tyttöystäväni ei koskaan esitellyt meitä niin että tiedätkö isä, hän on poikaystäväni tai kuule äiti, hän on poikaystäväni. – Francisco

Porque no se dió la oportunidad, o no me dejaron que yo, me presentara con ellos. O que el papá era muy enojón o que la mamá era celosa o que el hermano era muy celoso. Y que no le gustaba que yo anduve con ella. Por esto o porque yo no era éste, que no muy creído o muy... pero ella nunca llegó a presentarme por eso. Sí claro que sí llegaba a su casa [...] Sabían que eramos novios pero, nunca nos presentó, mi novia así como sabes qué papá él es mi novio o sabes qué mama él es mi novio. – Francisco

Olin olettanut seurustelukumppanin esittelyn lykkääntyvän, koska nuoret pelkäisivät vastaanottoa kumppanin kotona. Kuitenkin vaikka nuoret miehet ovat hermostuneita virallisen esittelyn koittaessa tyttöystävän vanhempien kanssa, vanhempien avoimen negatiivinen suhtautuminen poikaan osoittautui harvinaiseksi. Francisco kuvaa esittäytymistä tytön vanhemmille merkiksi suhteen vakavuudesta. Kun poika luo suhteet myös tyttöystävän lähimpiin ihmisiin, seurustelu muuttuu viralliseksi. Tämän virallisen esittäytymisen jälkeen poikaystävä muuttuu vastuulliseksi appivanhempiensa silmissä. On mahdollista, että nuoret pelkäävät kumppanin vanhempien kohtaamista juuri näiden langettaman vastuun vuoksi. Niin kauan kuin seurustelu ei ole vakavaa, nuoret pitävät sen salaisuutena ja henkilökohtaisena asianaan. Jos suhde muuttuu vakavaksi, vanhemmat tulevat tutustumaan poikaystävänsä joka tapauksessa ennemmin ja myöhemmin, ja virallinen esittely tulee ajankohtaiseksi.

[...] sitten muodollinen [suhde] on jo jotain, ajatellaan jo avioliittoa, että jo vakavoidutaan hänen kanssaan, että hänen vanhempansa tuntevat sinut ja hänen sisaruksensa tuntevat sinut. Ja epävirallinen, käytännöllisesti katsoen sinua ei tunneta hänen kotonaan, sinusta ei tiedetä, ei tiedetä millaisesta perheestä olet. – Francisco

[...] pues [la relación] formal ya es algo, ya estás pensando ya en un matrimonio, ya formalizar bien con ella que sus papás te conozcan, que sus hermanos te conozcan. Y la informal practicamente no te conocen en su casa, no saben de ti, no saben de qué familia eres. – Francisco

Vanhemmat ovat muihin parisuhteen kolmansiin osapuoliin verrattuna varsin aktiivinen kolmas. He ovat aktiivisesti mukana neuvotteluissa, joissa luodaan suhteen eettisiä sääntöjä. Vanhemmat vaikuttavat jopa melko autoritaarisilta neuvottelijoilta, jotka eivät anna muille osapuolille muuta mahdollisuutta kuin hyväksyä säännöt. Pari päästää tämän kolmannen osaksi suhdettaan tietoisesti, joskin arkailleen, koska he tietävät sen mukanaan tuomasta vastuullisuuden vaatimuksesta. Kun seurusteleva pari on valmis toteuttamaan tai vähintäänkin kuulemaan vanhempien antamat säännöt, he kertovat avoimesti seurustelewansa. Informanttien mainitsemissa vanhempien asettamissa säännöissä vaadittiin esimerkiksi, että suhde pohjautuu aitoon välittämiseen ja että poika on vastuussa työstä heidän viettäessään aikaa yhdessä.

Tämä vanhempien antama ohjeistus viitanee ainakin osittain siihen mahdollisuuteen, että tyttö tulee raskaaksi. Meksikossa esiaviottoman sukupuolielämän harjoittaminen tuntuu olevan kielletty kirjoittamattomalla säännöllä, jonka toteutumiseen kukaan ei kuitenkaan usko. Jos avioton lapsi tulee tosiasiaksi, tytön vanhemmat odottavat pojan kantavan vastuunsa ja menevän naimisiin tyttären kanssa.

[...] esittäydyin hänen isälleen ja kerroin että olen hänen tyttärensä poikaystävä. Ja hän siihen: "Voi kuinka hienoa!" Minulle sanottiin selvästi, että en saa vahingoittaa hänen tytärtään. "Uskomme hänet sinun vastuullesi." [Hän sanoi] että onpa hyvä että esittäydyin, se miellytti häntä. [...] hän oli ainut tytär [...] seurustelu kyllä ilahdutti vanhempia, tunnen että se miellytti heitä. [...] Hänen isänsä kyllä puhui hyvin vakavasti että "kuules, koska hän on tyttäreni en halua että teet mitään vahinkoa hänelle". Hän sanoi että "jatka vain, minä tiedän kenen kanssa tyttäreni seurustelee, tiedän minne menette, tiedän milloin menette ja tulette". –Francisco

[...] me presenté con su papá y le dije es que yo soy el novio de su hija. Y así: "¡Ay que bueno!" Me recomendaron mucho, que no le puedo hacer daño a su hija. "Te la encargamos." [Dijo] que qué bueno que, presenté con ellos, que le daba mucho gusto. [...] era la única hija. [...] sí les agradó el noviazgo, lo siento que les agradó. [...] Su papá sí me habló muy serio que "no, sabes que porque es mi hija no quiero que le hagas daño". Me dijo que "oye adelante yo sé con quien anda, yo sé adonde van a ir desde a qué hora van a llegar desde a qué hora van y vienen". –Francisco

He [tyttöystävän vanhemmat] vain kysyivät rakastinko tyttöä, tai jos oli joku ongelma [...]. Mutta kerroimme tyttöystäväni kanssa minusta [että seurustelimme] jotta he olisivat samaa mieltä suhteestamme. –José

Solo me consultaron si la quería yo, si hubo algún problema o qué [...]. Pero consultamos con ella de mí, para que estuvieran de acuerdo sobre la relación de nosotros. –José

Informanttien kertomuksista ilmeni, että pojan vanhemmat hyväksyvät melko helposti tyttöystävät. Perhe ei ehkä ole pojastaan yhtä helposti mustasukkainen kuin tyttärestä. Lisäksi poika ei voi yhtä helposti pilata mainettaan seurustelemalla "vääränlaisen" tytön kanssa. Vaikka tyttöäkin voidaan arvostella kriittisesti, hänet hyväksytään helpommin, sillä vanhemmat eivät pidä tyttöä suoranaisena uhkana tai vaarana pojalle. Tytön vanhemmat taas suhtautuvat ennakkoluuloisesti poikaystäviin, koska he "voivat tehdä vahinkoa". Tytön hyväksyminen miniähdokkaaksi riippuu hänen käytöksestään poikaa ja tämän perhettä kohtaan. Suotavaksi käytökseksi mainittiin

esimerkiksi rauhallisuus ja kohteliaisuus. Myös tytön perhetaustalla on suuri merkitys. Tyttö hyväksytään helpommin, jos hänen vanhempansa tunnetaan ja tiedetään, että he ovat kunnan väkeä, *buena gente*. Toisinaan tytön ja appivanhempien välille syntyi jopa niin läheinen suhde, ettei se katkennut edes seurustelun loputtua.

He rakastivat tyttöystävääni lopulta paljon, etenkin äitini. "Voi kuinka hyvä tyttö, [ja] perhe, niin harkitseva, niin hillitty, niin kohtelias sinulle." Hän oli paljon heidän kanssaan, vieraili täällä joka toinen viikko, tulimme tänne joka kuukausi. He antoivat hänelle jopa huoneen, koska [hän oli] niin tahdikas, opiskelee, oikein kunnan perheestä. Ja kaikki olivat innoissaan hänen äidistä ja isästään. [...] Ja tuota lääkäriä vanhempani rakastivat paljon, itse asiassa he yhä rakastavat häntä, hän soittaa heille ja minulle ei. Ja minusta tuntuu kyllä, että vanhempani tiesivät täydellisesti millainen suhteemme on. –Francisco

La llegaban a querer mucho, más mi mamá. "Ay que buena niña, [y su] familia, que muy discreta, muy callada, muy, muy atenta contigo." Convivía con ellos, venía acá cada 15 días cada mes veníamos. Sí le llegaron a dar un cuarto, porque [era] muy discreta este, estudia, de familia, familiafamilia. Y todos así que "¡su papá!" y "¡su mamá!". [...] Y esa a la doctora la querían mucho, hasta la fecha la quieren de hecho, les habla a mis papás y a mí no me lo hace. Y sí siento que con ella toda la relación presenté a mis papás. –Francisco

Eeva: Miten vanhempasi suhtautuivat tyttöystäviisi?

Daniel: Hyvin. Vanhempani sanoivat aina että [...] koska he ovat täältä kotoisin heidät tunnetaan, eli tämän ihmisen perhe tunnetaan.

Eeva: ¿Cómo les caeron tus novias a tus papás?

Daniel: Bien. Siempre mis papás decían que [...] como son de aquí las conoces, pues la conoces la familia de esta persona.

Kommentoin tässä myös omia kokemuksiani perheen aiheuttamista paineista ihmissuhteissa, vaikka ulkomaalaisena minuun kohdistuivat ehkä erilaiset odotukset kuin meksikolaisiin naisiin. Koin vastaavia tuntemuksia kuin informantit; minut otettiin mutkattomasti vastaan poikaystäväni kotona, mutta isäntäperheeni ei lainkaan hyväksynyt poikaystäväni ja suhtautui häneen torjuvasti. Tilanteessa, jossa "virallisesti" esittelin heidät, perheeni antoi poikaystävälleni suunnilleen saman ohjeistuksen, jota Francisco kuvaa: "Minulle sanottiin selvästi, että en saa vahingoittaa hänen tyttärtään." Isäntäperheeni isä kuitenkin oli vielä suorasukaisempi: "Si tú vas a

chingar a Eeva, yo voy a chingar a ti.” ”Jos sinä häiritset Eevaa, minä tulen tekemään sinulle tismalleen samoin.”

Meksikossa äidin ja pojan suhde on erityisen läheinen ja hemmottelun kyllästävä. Havaintojeni mukaan äiti kontrolloi enemmän poikansa seurustelua, isä taas tyttärensä. Isät harvemmin puutuvat poikiensa seurusteluun, kun taas äiti saattaa helpommin pitää tyttöystävää sopimattomana pojalleen. Tytär-äitisuhde on kenties perhesuhteista kaikista läheisin, koska tytär identifioituu vahvasti äitiinsä. Tytöille opetetaan jo varhain äidinrooliin liittyviä vastuita, esimerkiksi huolehtimista pienemmistä sisaruksista. Sisarussuhteet ovat kunnioittavat, ja etenkin sisaret arvostavat veljiään. (Peñalosa 1968: 686–687.) Informanteista Rodrigo kuvasi vanhempien tukea tärkeäksi, kun seurustelussa tulee ongelmia tai suhde päättyy kokonaan. Myös muut informantit kertovat, että omia vanhempia kunnioitetaan ja heidän emotionaalista tukeaan ja neuvojaan arvostetaan.

[...] minä kerroin tyttöystävästäni isälleni. Että ”tiedätkö mitä juttelin kumppanini kanssa”, ja vanhempani neuvoivat minua ja he tunsivat jo tyttöystäväni. [...] kerroin kuinka hän [tyttöystävä] käyttäytyi. –José

[...] yo contaba sobre ella a mi papá. Que ”sabes qué, platicaba yo con mi pareja”, y me consejaban mis papás y ya sabían ya la conocían a la persona. [...] yo contaba sobre ella cómo se comportaba. –José

Vanhempani eivät puutu suhteisiini, tunteisiini, tuttavoiini. He eivät koskaan puutu asioihini, sanovat vain yksinkertaisesti, että minä en vain niin etsisi yhtä ihmistä, koska joskus ihmiset eivät ole luottamuksen arvoisia. Ja joskus suhde loppuu satuttaen. [...] Itse asiassa vanhempani olivat silloin rinnallani, he tukivat minua, kun tämä henkilö petti minua. Koska minä kärsin tuolloin paljon. –Rodrigo

Mis papas no se meten en mis relaciones, en mis sentimientos, en mis más personas. Ellos nunca se meten, ellos simplemente me dicen que, o sea que no me vaya, tan de busca en una persona, porque a veces las personas, no saben llevar la confianza que les dan. Y a veces terminan lastimando. [...] Por cierto mis papas allá estuvieran cuando este, me estaban apoyando pues cuando esta persona me engañó. Porque yo sufrí mucho. –Rodrigo

Ainut jolta kysyn lupaa on minun isäni, eikä häntä enää ole, koska isäni kuoli jo [kuten] äitini sanoo. [...] Ja olen aina sanonut sisarilleni, naispuolisille ystävilleni, [että] älä sinä kysy lupaa keneltäkään, vain vanhemmiltasi. –Francisco

El único a quien pido el permiso es mi papá, y ya no está, porque mi papá ya se murió dice mi mamá. [...] Y siempre les he dicho a mis hermanas, a amigas, tú no le pidas permiso a nadie, solo a tus papás. –Francisco

Myös Suomesta löytyy etninen alakulttuuri, jonka piirissä vanhempien vaikutusvalta seurusteluun on suuri. Suomalaisessa mustalaiskulttuurissa vanhempien ihmisten kunnioittaminen on tärkeää, auktoriteetti perustuu mustalaisperheessä ikään ja sukupuoleen. Vanhat ovat arvostetumpia kuin nuoret, ja miehet arvostetumpia kuin naiset. Mustalaisperheen kunnia ja arvovalta riippuvat eniten vanhimpien jäsenien asemasta ja käytöksestä. Yksittäisen perheenjäsenen teot vaikuttavat koko suvun kunniaan. Perhe on mustalaisille tärkeä, sillä se on yksilön ainoa turva ja suojelija. Perheen on oltava tiivis, jotta se voi torjua ulkopuoliset uhkat ja hyökkäykset. (Grönfors 1981: 69, 107–108, 114.)

Mustalaiskulttuurissa suvun kunnian ylläpitämiseksi on tärkeää kontrolloida etenkin naisten käytöstä. Naisten kunniallisessa käytöksessä oleellisinta on siveellisyys ja perheen miesten kunnioittaminen. Kodin ulkopuolella naimattomat nuoret tytöt saavat saattajakseen ”esiliinan”, jos on mahdollista, että he kohtaavat perheeseen kuulumattomia nuoria miehiä. Jos tyttö rakastuu, hänen on salattava se, sillä muuten perhe rajoittaa hänen liikkumistaan vielä entisestään. Avioliiton solmiakseen tytön on yleensä karattava kotoaan useita kertoja, tai sulhasen on toistuvasti haettava hänet mukaansa ilman tytön vanhempien lupaa. Kun puoliset ovat asettuneet yhteen, he viettävät jonkin aikaa näyttäytymättä lainkaan suvun vanhemmille jäsenille. (Grönfors 1981:52–59, 112.) Myös Meksikossa nuoret turvautuvat toisinaan karkaamiseen. Jos vanhemmat suhtautuvat seurusteluun hyvin negatiivisesti tai kieltävät sen, pari saattaa yhtäkkiä kadota jättämättä mitään viestiä. Muutaman päivän päästä he ilmoittavat olevansa kunnossa, mutta kotiin he palaavat vasta viikkojen tai kuukausien kuluttua, kun vanhemmat ovat jo myötämielisempiä seurustelulle tai avioliitolle. Vanhemmat pitävät eroa omasta lapsesta siis pahempina kohtalona kuin lapsen avioitumista

epämieluisan henkilön kanssa. (Henkilökohtainen tiedonanto 29.4.2006, Juan Cabrera Gutierrez.)

Meksikossa nuorten seurustelu ei ole yksistään parin henkilökohtainen asia, vaikka he olisivat täysi-ikäisiä. Jos seurustelu on vakavaa, molempien vanhemmat ovat syvästi mukana seurustelussa. Vanhemmat vaikuttavat kannustuksellaan ja toisaalta vastentahtoisuudellaan siihen onko suhteella tulevaisuutta. Vanhemmat näyttävät voimakkaana kolmantena, jota myös kuunnellaan. Koska nuoret vielä asuvat vanhempiensa luona, he pitävät velvollisuutenaan ja toisaalta myös oikeutenaan kuunnella vanhempiensa neuvoja.

Mustasukkaisuus

Amor fugado	Paennut rakkaus
Me tomas, me dejás,	otat minut, jätät minut
me exprimes	käytät minut loppuun
y me tiras a un lado	ja heität minut sivuun
Te vas a otros cielos	lähdet toisiin taivaiisiin
y regresas como los colibríes	ja palaat kuin kolibri
Me tienes como un perro a tus pies	pidät minua kuin koiraa jaloissasi
Te amo con toda mi fe	rakastan sinua täysin uskoen
sin medida	kohtuuttomasti
Te amo aunque estás compartida	rakastan sinua vaikka olet jaettu
Y sigues tú con el control.	ja sinä hallitset edelleen

(Laulun sanoitus. Maná-yhtye. Olvera, Fher: Labios Compartidos. Lähde: <http://mana.letras.terra.com.br/letras/651634/>)

Mustasukkaisuus on epämiellyttävä ja kärsimystä tuottava tunne. Se ei ole kiintymyksen syvyyden mitta, vaan ilmaisee usein toisen epävarmuutta. Siihen liittyviä tunteita ovat itsetunnon loukkaus, pelko rakastetun menettämisestä, syyllisyydentunto ja viha. Toisaalta eroottinen mustasukkaisuus on tietyin edellytyksin normaali ja terve tunnetila, vaikka siinä onkin aina mukana irrationaalisia piirteitä. Sairaalloiselle mustasukkaisuudelle ovat tyypillisiä pitkittyneet reaktiot, jolloin henkilö ei halua pyrkiä takaisin mielenrauhaan, ja reaktiot, jotka perustuvat vain olettamuksiin tai toteennäyttämättömiin havaintoihin parin epäilyttävästä käytöksestä. Sairaallinen mustasukkaisuus voi johtaa väkivaltaisuuteen ja siihen, että toinen lakkaa pitämästä

mustasukkaisesta kumppanista. Mustasukkaisuus voi johtua yksilöllisistä syistä, kuten riittämättömyyden ja alemmuuden tunteista tai sosiaalisista tekijöistä. Kun yleiset arvot ja ihanteet ovat ihmisen saavuttamattomissa, hän joutuu itsetuntoaan horjuttaviin tilanteisiin ja tuntee mustasukkaisuutta. (Achte & Schakir 1980: 30–33; Vauhkonen 1980: 68–71; Kontula 1991: 18.)

Rakastumisvaiheessa ei yleensä esiinny mustasukkaisuutta. Rakastuessa löydetään jotain erityisen arvokasta, ymmärretään, että sitä rakastetaan, ja saataessa vastarakkautta ymmärretään oma arvo. Rakastumisessa ihmisen ainutlaatuisuus tulee hyväksytyksi. Mustasukkaisuus syntyy, kun huomataan, että rakastettua viehättää piirre, jota ei löydy itsestä, mutta joka löytyy jostakin toisesta. Mustasukkainen huomaa, että toisessa henkilössä on rakastetulle jotain arvokasta, kun taas hänessä ei. (Alberoni 1979: 84–85.)

Kun on tyttö josta pidän, ja häntä halataan, siitä tulen mustasukkaiseksi, tai kun minulla on tyttöystävä ja hänen kanssaan pelleillään tavalla josta en pidä, mutta hän pitää, siitä tulen myös mustasukkaiseksi. –Alberto

Cuando, este, hay una chava que me gusta, y, lo abrazan, eso me da celos, o cuando tengo mi novia y le hacen unos relajos que no me gustan, pero a ella sí, también me da celos. –Alberto

Mustasukkaisuus voidaan määritellä menettämisen peloksi. Ihminen tuntee menettävänsä tai menettäneensä kilpailijalle jotain sellaista mikä on hänen, ja joka on hänelle arvokasta ja tärkeää. Mustasukkaisuus herää, kun omistusoikeutta loukataan, vapaaehtoinen luopuminen sen sijaan ei aiheuta mustasukkaisuutta. Mustasukkaisuus on siis vastentahtoista menetyksen tunnetta. Toisen omistamisessa on tärkeää, että kohde tuottaa omistajalle voimakasta mielihyvää ja nautintoa. Jos anastaja pystyy nauttimaan kohteesta yhtälailla, on aihetta mustasukkaisuuteen. (Achte & Vauhkonen 1980: 64–66.) Alberonin mukaan mustasukkaisuuteen ei ole todellista syytä, jos molemmat ovat todella rakastuneita toisiinsa. Todella rakastuneet eivät voi nähdä mitään vastustamatonta kenessäkään muissa kuin toisissaan. (Alberoni 1979: 85–86.)

Käsitteeseen mustasukkaisuus liittyy kielteinen arvovaraus, minkä vuoksi Margaret Meadin (1931) mukaan eri kulttuureja verrattaessa on tähdennettävä mustasukkaisuuden ja myönteisen innon välistä eroa. Into on valpasta kiinnostusta henkilökohtaista tai sosiaalista päämäärää kohti pyrittäessä, ja saavutetun tavoitteen säilyttämistä. Mustasukkaisuus sen sijaan on oman aseman pelokasta ja vihaista puolustusta ja siihen liittyy kielteinen arvovaraus. (ks. Achte & Vauhkonen 1980: 33.) Luvussa Poikaystävien piirteet kerroin kuinka muutamat informantit kuvasivat mustasukkaisuuttaan juuri positiivisessa sävyssä. Heidän kuvaamansa mustasukkaisuus voidaan tulkita Meadin kuvailemaksi myönteiseksi innoksi, tavoitteeseen pyrkimiseksi ja tavoitteen säilyttämiseksi.

On todettu, että miehet ja naiset tuntevat mustasukkaisuutta eri motiiveista. Miehet tulevat mustasukkaiseksi fyysisen uskottomuuden pelon vuoksi, naiset taas psyykkisen uskottomuuden takia. Psyykkistä uskottomuutta on se, että kumppani jakaa aikaansa, rahaansa ja huomiotaan kilpailijalle. Mustasukkaiset miehet ovat myös huolestuneempia kasvojen ja seksuaalisen arvostuksen menettämisestä. (Kontula 1991: 51, 53; Farber 1976: 183.) Haastatellut ilmoittavat useimmiten syyksi mustasukkaisuusreaktioille toisen läheiset ystävät ja tilanteet, joissa joku muu koskettaa tyttöä tai tämä lähtee ulos ystäviensä kanssa ilman seurustelukumppaniaan. Näissä tilanteissa pojat painottavat luottamusta mustasukkaisuuden välttämiseksi; tyttöystävä voi kulkea ystäviensä kanssa, kunhan kumppani tietää keitä nämä ovat.

[Hänellä voi] olla miespuolisia ystäviä, mutta ei tietynlaisia tyyppejä tai ystäviä. Eli [haluan] olla ainut mies hänen elämässään. [En pidä siitä] että häntä halataan, tai sellaisista tilanteista. –Daniel

[Puede] tener amigos pero, cierto grado de tipos y amigos no. Y este, decir como [quiero] ser el único hombre en su vida. Este, [no me gusta] que le abracen o sea, o en las situaciones así. –Daniel

Tunnen mustasukkaisuutta kun minulle ei kerrota totuutta. Jos lähdet ystäviäsi kanssa ulos sano minulle totuus, että lähdet ystäviäsi kanssa. He ovat ystäviäsi ja me olemme seurustelukumppaneita. Emme ole tunteneet toisiamme pikkulapsesta lähtien. Sinulla on ystäväsi ja minulla minun ystäväni. Menemme yhdessä tänne. Mutta tulee hetki jolloin sinun on lähdeävä ystäviäsi kanssa. "Kuule, lähden ulos ystävättäreni kanssa, okei." Tulen mustasukkaiseksi, minulla oli tapana tulla

mustasukkaiseksi kun hän sanoi niin. "Vai lähdit ystäväätärtesi kanssa. Mutta kuljeskelitkin yhden miehen kanssa!" [...] Alat ajatella että ahaa ehkä hän tapaa toisia, he tapaavat salaa, niin se on. Minua se satuttaa. Jos lähdet ystäväätärten kanssa, siitä vain, ja miespuolisten ystävien kanssa, mutta kerro minulle KEIDEN kanssa. [...] täällä koska kylä on pieni, se kyllä tiedetään sitten. –Francisco

Siento celos cuando no me digan la verdad. Si tú sales con tus amigos dime la verdad que vas a salir con tus amigos. Son tus amigos y nosotros somos novios. No nos conocimos desde chiquitos. Tú tienes tus amigos y yo también mis amigos. Vamos aquí juntos. Pero llega el momento cuando tu vas a tener que salir con tus amigos. "Sabes que voy a ir con mis amigas, ok." Me pongo, me ponía celoso cuando decía [así]. "Saliste con tus amigas así. Pero andabas con un fulanita y a que!" [...] Te pones a pensar de que aah tal vez se están viendo otros, se están viendo escondido cuando, eso es. A mí me duele. Si sales con tus amigas adelante, y con tus amigos, pero dime con QUIENES. [...] aquí como el pueblo es chico, como luego sabe. –Francisco

Niin, parini sanoi että hänellä oli miespuolisia ystäviä ja kysyi olenko yleensä mustasukkainen ja minä sanoin että kyllä olen. En ole tullut mustasukkaiseksi hänen ystäviensä vuoksi. Ei, päinvastoin sanon että jos sinulla on ystäviä, kerro se minulla etten tunne oloani huonoksi ja suutu. Totta kai mielestäni ystäviä [voi olla]. –José

Sí, mi pareja me dijo que tenía amigos y si soy yo celoso y le dije que sí. [...] No me he encelado porque tiene amigos ella. No le digo, al contrario si tienes amigos cuéntame para que yo no me sienta mal y yo no me enoje. Pues sí, me digo que amigos sí [puede tener]. –José

Informantit olivat itse herättäneet mustasukkaisuutta vastaavissa tilanteissa; lähtiessään ulos kavereidensa kanssa ilman kumppaniaan. Tyttöystävät saattoivat tuntea mustasukkaisuutta myös poikaystävän liiallisen alkoholin käytön ja paljon aikaa vievän koulun vuoksi.

Parisuhteesta voidaan löytää kaksi vastakkaista prosessia. Toisaalta seurustelevat haluavat kokea pysyvyyttä ja vakiintumista, toisaalta he taas haluavat muutosta ja uusia haasteita. Rakastumisprosessissa on vastaavasti havaittu vuoroin lähentymisvuoroin etääntymishalua. Suhteen alussa paria yhdistää toisiaan symbioosi, halu jatkuvasti olla lähellä toista. Jos tämä symbioosivaihe jatkuu liian kauan, se muuttuu kahleeksi. (Määttä 1997: 77, 79.) Haastatellut kokivat kahleeksi etenkin tytön mustasukkaisuuden. Mustasukkaisuus kuvataan negatiiviseksi, kun se kohdistuu

poikaan ja rajaa hänen toimintaansa ja itsenäisyyttään. Poika haluaa ohjata itse elämäänsä, ja suuttuu, kun joku muu puuttuu hänen asioihinsa.

Ja en pidä siitä että henkilö sanoo minulle mitä minun täytyy tehdä ja mitä minun pitää lakata tekemästä. [...] hän halusi tulla mukaan tekemään läksyjäni, joihin menee paljon aikaa. [...] Hän kielsi minua puhumasta ystäväitserilleni, enkä voinut lähteä ulos. Eli hän halusi jo täydellisesti omistaa minun elämäni ja sellaista minä en koskaan salli. – Rodrigo

Y no me gusta que una persona me diga lo que tengo que hacer y lo que tengo que dejar de hacer. [...] quería que yo la traiga a hacer mis tareas cuando mis tareas son prolongadas. [...] Me prohibió a hablar a mis amigas no podía salir. Este, o sea ya se quería doñar mi vida completamente y eso es cosa que yo nunca permito. –Rodrigo

Lähdin ulos ystäväieni kanssa, lähdimme pelkät miehet että mennään ottamaan rennosti, juomaan ja näin. Mutta hän [tyttöystävä] odotti minua siihen asti että palasin. Siellä hän oli tarkistamassa. Saavuinko humalassa vai enkö. Aamuyöllä hän odotti, "kenen kanssa tulit", ja niin edelleen. Ja jos hän näki että olin juonut, hän riiteli paljon. Niin! [...] En kestänyt enää. –Francisco

Yo fui a salir con mis amigos nos salíamos con puros hombres que vamos a echar un relajo a tomar así. Pero ella me esperaba [...] hasta la hora que llegaba. Alla estaba checando. Si llegué tomado si no llegué tomado. En la madrugada ella esperaba este, "con quién viniste" y no sé que. Y si miraba que llegaba yo tomado me peleaba mucho. ¡Sí! [...] Ya no me aguanté. –Francisco

Mustasukkaisuus voi aiheuttaa vahinkoa sekä tunteen vallassa olevalle ihmiselle että mustasukkaisuuden kohteelle. Barthes (1983) erottelee syitä mustasukkaisen ihmisen kärsimykseen. Ensinnäkin mustasukkainen kärsii, koska hän tuntee mustasukkaisuutta. Toiseksi hän kärsii, koska mustasukkaisuus aiheuttaa syyllisyyden tunnetta. Kärsimystä aiheuttaa myös pelko siitä, että mustasukkaisuus vahingoittaa kumppania. Lisäksi mustasukkainen vielä moittii itseään, koska hän sallii alentumisensa moiseen lapsenomaiseen käytökseen. (1983: 5.) Sairaalloinen mustasukkaisuus eroaa normaalista juuri vähäisen syyllisyyden tunteen vuoksi (Kontula 1991: 18). Vaikka mustasukkaisuus aiheuttaa kokijassaan näin monisyistä kärsimystä, informanteista vain Francisco kertoi analysoineensa ja kyseenalaistaneensa omaa mustasukkaisuuttaan. Muut pitivät mustasukkaisuuttaan pikemmin positiivisena intona.

Kun mustasukkaisuus tulkitaan suhteeseen tunkeutuvaksi kolmanneksi, se on toisaalta hyväksytty, toisaalta kielletty osapuoli. Pojan mustasukkaisuus on hyväksytty kolmas, joka valvoo suhteen rajoja, sopivan ja sopimattoman käytöksen välistä rajaa. Pojan mustasukkaisuus ei yleensä ole uhka suhteen jatkumiselle. Tytön mustasukkaisuus sen sijaan on suhteeseen voimakkaasti tunkeutuva kolmas, joka ilmenee takertumisena ja on todellinen uhka suhteelle. Tytön mustasukkaisuus *häiritsee* suhteen normaaliolotilaa, pojan mustasukkaisuus taas *on* suhteen normaaliolotila. Pojan mustasukkaisuuden voidaan siis tulkita olevan osa rakkauden moraalia, kun taas tytön mustasukkaisuus vaatii neuvotteluja. Kertomuksissa häiritsevälle mustasukkaisuudelle ei yleensä pystytty neuvottelemaan sääntöjä, vaan se johti suhteen päättymiseen.

Uskottomuus

Eres como una mariposa
vuelas y te posas, vas de boca en boca
facil y ligera de quien te provoca

Olet kuin perhonen
lennät ja istahdat levähtämään, kuljet suulta toiselle
vaivaton ja kevytmielinen sille joka sinut viekoittelee

Yo soy raton de tu ratonera
trampa que no mata pero no libera
vivo muriendo prisionero

olen hiiri loukussasi
ansassa joka ei tapa eikä vapauta
elän kuollen vankinasi

Mariposa traicionera
todo se lo lleva el viento
mariposa no regreso

petollinen perhonen
tuuli vie kaiken mukanaan
en palaa, perhonen

Ay, mariposa de amor
mi mariposa de amor
ya no regreso contigo
ay, mariposa de amor
mi mariposa de amor
nunca jamas justo a ti

ai, rakkauden perhonen
rakkauden perhoseni
enää en palaa luoksesi
ai, rakkauden perhonen
rakkauden perhoseni
tuskin koskaan enää luoksesi

Vuela amor, vuela dolor
y no regreses a un lado
ya vete de flor en flor
seduciendo a los pistilos
y vuela cerca del sol
pa' que sientas lo que es dolor

lennä rakkaus, lennä tuska
äläkä palaa kyljelleni
lennä jo kukasta kukkaan
houkutellen kukkien emiä
ja lennä lähelle aurinkoa
jotta tuntisit mitä tuska on

(Laulun sanoitus. Maná-yhtye. Olvera, Fher: Mariposa Traicionera. Lähde:
<http://mana.lettras.terra.com.br/letras/69073/>)

Tässä luvussa käsitellään aihetta, joka alun alkaen herätti kiinnostukseni tutkimusaihetta kohtaan. Pitääkö meksikolaisella miehellä olla monta naista? Onko mies enemmän *macho*, miehekkäämpi, jos hän on *hombre mujeriego*, naistenmies? Tämä on stereotyyppinen – kenties länsimainen – kuva meksikolaisuudesta, mutta on mielenkiintoista, että informantit toistivat samaa stereotyyppiä kuvatessaan meksikolaisia. Haastatellut toistivat yleisiä käsityksiä meksikolaisten uskottomuudesta, ja he pitivät yllä kuvaa pettämisen suopeasta ilmapiiristä. Pettäminen kuvattiin luonnolliseksi, väistämättömäksi kohtaloksi, johon ihminen vääjäämättä ajautuu voimatta taistella vastaan.

Uskottomia on, koska me meksikolaiset olemme, voisi sanoa että kuumia, että meistä on mukavaa jos meillä on yksi [nainen], meistä on mukavaa että meillä on toisia, ja toisia ja vielä toisia. Niin siinä käy naisten kanssa. Jos pidän mielelläni yhtä, minulla on pian jo useita, mutta on kyllä poikkeuksia, etteivät kaikki ole sellaisia. [...] Kahdeksankymmentä prosenttia on uskottomampia. – Alberto

Hay infieles, porque nosotros los mexicanos somos, calientes se podría decir, que nos gusta tener, si tenemos una, nos gusta tener otras, y otras y otras. Así pasa con las mujeres. Si me gusta tener una, ya me tengo varias, pero hay sí opciones que no son pues así. [...] Este el ochenta por ciento son más infieles. – Alberto

[On] paljon uskottomuutta, jo varttuneita, naimisiin menneitä miehiä, avioituneita ystäviä, "tiedätkö mitä, lähdin ulos yhden naisen kanssa, menimme sinne ja tänne sellaiseen juhlaan [...]". Eli paljon. Paljon paljon uskottomuutta... – Francisco

[Hay] mucha infidelidad, ya lo grande ya señores casados, amigos casados, "sabes que, salí con una fulanita, fuimos por acá, por allá a tal fiesta [...]". O sea mucho. Mucha mucha infidelidad... – Francisco

Sellaisia meksikolaiset ovat, uskottomia, perinteen mukaan se menee niin. – Daniel

Así son los mexicanos, infieles, según una tradición viene así. – Daniel

Omaa käytöstään haastatellut kuvasivat kuitenkin selvästi tästä stereotyyppiä poikkeavaksi. He tuomitsivat pettämisen moraalisesti vääräksi ja korostivat, etteivät hyväksy uskottomuutta, vaikka se "yleinen käytäntö" olisikin. Uskottomuus tuomittiin, sillä sitä pidettiin luottamuksen puutteena ja välinpitämättömyytenä kumppanien välillä. Pettävä ihminen leikkii toisilla ihmisillä ja aiheuttaa paljon tuskaa.

Toisaalta vaikka informantti saattoi tuomitakin uskottomuuden, hän oli saattanut olla itse uskon. Vain yksi informantti piti uskottomuutta hyväksyttävänä käytöksenä.

Toisaalta minä ajattelisin että se on väärin. Koska, jos mies pettää naista, ja hän tuntee rakkautta ja kiintymystä [vain] yhtä henkilöä kohtaan, [...] hän leikkii kolmen ihmisen tunteilla. [...] se tuntuu pahalta, jos petetään. –Alberto

Por una parte, yo pensaría que está mal. Porque, si él está traicionando a una, y tiene amor y cariño hacia una persona, [...] está jugando con sus sentimientos de los tres. [...] se siente feo si uno le engaña. –Alberto

Minä en ole sellainen että minulla olisi monta tyttöystävää. [...] Minkä vuoksi lähteä etsimään toista ihmistä, parempi [on sanoa, että] kuule, lopetamme suhteen nyt kunnollisesti tähän. Ja sitten kyllä, hanki joku toinen tyttöystävä, ihan kenet tahansa tahdot jos tahdot tehdä paristasi aisan kannattajan, eikö totta. Minä en pidä siitä. Jos haluan jotain muuta, lopetan suhteen, ja aloitan uuden. –Francisco

Yo no soy de eso de tener muchas novias. [...] Para qué vas a buscar a otra persona a fuera, mejor [es decir que] sabes qué, terminamos aquí correcto. Y allí sí, consigues a otra novia, a la que tú quieras si quieres pintarle un cuerno a tu pareja, no. Yo no lo veo bien. Si yo quiero otra cosa, termino esa relación, y comienzo la nueva. –Francisco

[...] en pidä ihmisillä leikkimisestä, koska en pidä siitäkään, että minulle tehdään niin. Ei ihmisten kanssa leikkimisestä saa mielihyvää, [että] on yhden ihmisen kanssa täällä ja hetken kuluttua jonkun toisen kanssa toisaalla, eli siinä satuttaa ihmisiä, huijaa itseään. –Rodrigo

[...] no me gusta jugar con las personas porque tampoco no me gusta que me hagan lo mismo. Y no se siente uno gusto estar jugando con una persona [...], está con una persona aquí, y al rato esta con otra persona allá, o sea lastima uno a las personas, engaña a uno mismo. –Rodrigo

On todettu, että ainakin avioituneet ihmiset pyrkivät salaamaan avioliiton ulkopuoliset sukupuoli-suhteensa tutkimuksissa. Yhdysvalloissa 1940–1980-luvuilla tehtyjen tutkimusten perusteella on arveltu, että noin 50–75% amerikkalaisista avioliitoista ainakin toisella on ollut avioliiton ulkopuolinen sukupuoli-suhte. (Kontula 1987: 123–124.) Haastattelemani miehet sen sijaan kertoivat varsin avoimesti kokemastaan uskottomuudesta. Tämä avoimuus saattaa selittyä sillä, että seurustelusuhteet olivat jo päättyneet, eikä kukaan ollut vaarassa joutua vastuuseen, kun totuus kerrottiin.

Joistain kommenteista oli myös havaittavissa, että kertoja tunsi lähes jonkinlaista ylpeyttä onnistuneesta pettämisestä.

Kaksi haastateltua ilmoitti, ettei ollut koskaan ollut uskon, eikä kokenut uskottomuutta kumppanin taholta. Kaksi informanttia kertoi itse pettäneensä ja kaksi oli tullut tyttöystävän pettämäksi. En keskustellut kaikkien informanttien kanssa siitä, mikä luokitellaan pettämiseksi. Osmo Kontula on todennut, että avioliiton ulkopuoliset suhteet voivat olla sisällöltään hyvin erilaisia vaihdellen esimerkiksi flirttailusta pitkäaikaisiin sukupuolisuhteisiin (1987: 121). Myös informanttien kuvauksissa uskottomuus saattaa tarkoittaa joko sukupuolisuhdetta tai lievempiä ilmiöitä, kuten kolmannen henkilön tapailua ikään kuin tämä olisi seurustelukumppani.

Barta ja Kiene ovat artikkelissaan (2005) määritelleet syitä uskottomuudelle seurustelun aikana. Uskottomuus voidaan jakaa seksuaaliseen uskottomuuteen ja emotionaaliseen uskottomuuteen. Emotionaaliseen uskottomuuteen liittyy voimakkaasti rakastumisen tunne eikä siihen välttämättä liity lainkaan sukupuolisuhteita. Esimerkkinä tällaisesta uskottomuudesta voidaan mainita internetin välityksellä syntyvät romanssit. Seksuaalinen uskottomuus sisältää sukupuolisuhteita, ja tunteiden osuus suhteessa on vähäinen. Seksuaalinen uskottomuus on yleensä lyhytkestoista eikä siihen sisälly paljon luottamusta. Emotionaalinen uskottomuus sen sijaan voi kestää vuosikausia ja sille on tyypillistä osallisten välinen voimakas luottamus ja avautuminen. Suurin osa uskottomuudesta on yhdistelmää näistä kahdesta uskottomuuden tyypistä. (2005: 341–342.)

Yksittäisen syrjähyppyn motiivina voi olla halu kokea jännittävää seksuaalisuutta tai se voi olla ensiaskel epätyytyvästä suhteesta pakenemiseksi. Henkilön seksuaaliset asenteet vaikuttavat hänen taipumukseensa ryhtyä uskottomuuteen. Ihmiset, joilla on sallivat seksuaaliset asenteet ja lukuisia sukupuolisuhteita menneisyydessä, ovat alttiimpia uskottomuudelle. Tällaista suuntautumista kutsutaan rajoittamattomaksi sosioseksuaaliseksi suuntautumiseksi. Emotionaalisen uskottomuuden motiiveiksi Barta ja Kiene erottelevat tyytymättömyyden, laiminlyönnin ja vihan.

Tyytymättömyys johtuu sekä seurustelukumppanin tuottamasta pettymyksestä että vaihtoehdoisen parin positiivisesta arvioinnista. Laiminlyöty ihminen taas tuntee, että kumppani jättää hänet huomiotta, ja että joku muu voi antaa hänelle tarvitun huomion ja kumppanuuden. Vihamotiivi kumpuaa halusta rangaista kumppania olemalla tälle uskoton. On todettu, että naisten uskottomuus johtuu emotionaalisista syistä useammin kuin miesten uskottomuus. Miesten uskottomuuden taustalta löytyvät useammin seksuaaliset motiivit, jotka kuitenkin ovat sidoksissa siihen, tunteeo mies tyytymättömyyttä tai laiminlyöntiä seurustelusuhteessaan. Sukupuolta enemmän alttiutta uskottomuudelle kuitenkin määrittää ihmisen sosioseksuaalinen suuntautuminen. (Barta & Kiene 2005: 341–342, 344, 355–356)

Alberto kuvaa tilannetta, jossa sekä hän että hänen kumppaninsa olivat uskottomia. Alberton oma motiivi oli tyytymättömyys. Vaikka suhde tyttöystävän kanssa hyvä, ulkopuolinen ihminen vaikutti liian houkuttevalta luonteensa vuoksi. Kun tyttöystävä sai tietää pettämisestä, myös hän petti Albertoa. Tällöin motiiveina olivat viha ja kostonhalu.

[...] myös minä petin häntä. Eli minulle maksettiin samalla mitalla. [...] hän rakasti minua ja minäkin rakastin häntä, mutta tulos oli, että tutustuin toiseen henkilöön [...], rakastuin häneen. [...] Tein sen, koska se tyttö, josta pidin, oli hyvin lempeä, hyvin karismaattinen voisi sanoa. –Alberto

[...] yo también lo engaé. O sea me pagaron por la misma moneda. [...] ella me quería y yo también la quería pero resulta que conocía a otra persona [...], me enamoré de ella. [...] lo hice, porque esa chava, que me gustaba era muy cariñosa, muy carismática se puede decir. –Alberto

Kertojista Daniel näyttää käyttäytyvän rajoittamattoman sosioseksuaalisen suuntauksen mukaan. Hän kertoi olleensa sukupuolisuhteessa lukuisten henkilöiden kanssa ja uskottomuuden tulleen toistuvaksi tavaksi. Danielin motiivit vaikuttavat melko puhtaasti seksuaalisilta; pettäminen on uuden ja jännittävän etsimistä, irrottautumista vakinaisesta suhteesta.

E: Oletko ollut uskoton tyttöystävillesi?

Daniel: Kaikille.

E: Kaikilleko? Ja saivatko tyttöystäväsi selville, että olit uskoton?

Daniel: Eivät.

E: Eivätkö koskaan?

Daniel: Eivät, minulle ei koskaan tullut ongelmia ihmisten kanssa. [...] Tein sen muuten vain, päähäni tuli mielihalu tai, koska uskoin, tai se tiedetään että kun menee ulos ystävättären kanssa ja sinut esitellään jollekin ystävättäreille, ja sinua aletaan kiusoitella että "minun pikku-machoni". Ja siinä sitten menet, eikö? Ja uskottomuus tulee pikkuhiljaa tavaksi. [...] Se on sitoumuksista vapaata hupia, kun sinulla on virallinen tyttöystävä ja sitten tutustut johonkin toiseen ihmiseen, joka ei tiedä sitoumuksistasi, eikä hänkään ole sitoutunut kehenkään.

E: ¿Tú has estado infiel con tus novias?

Daniel: Con todas.

E: ¿Con todas? ¿Y lo descubrieron, tus novias que estabas infiel?

Daniel: No.

E: ¿No, nunca?

Daniel: No, nunca tuve problemas con personas. [...] [Lo hice] por no más, entró a la cabeza un gusto o, por creer pues sabes sales con las amigas y te presentan con una amiga, y te empiezan a molestar y que, "mi machito". Allí vas, ¿no? Y te va quedando la infidelidad en una forma. [...] Tanto será como ya decir que es diversión de contratos que tienes tu novia formal, y también conoces o otra persona que ya no, sabe que tiene el compromiso otra persona y la otra persona no tiene compromiso.

Kolmas pettämistä kokenut informantti oli Rodrigo, joka oli muutamaa viikkoa ennen haastattelua lopettanut seurustelun tyttöystävänsä uskottomuuden vuoksi. Rodrigo ei ollut saanut kumppaniltaan uskottomuudelle selitystä. Uskottomuuskokemuksista kertoessaan informantit olivat huolettomia, eivätkä juuri kuvanneet pettämiseen liittyviä tunteita. Rodrigo teki tästä poikkeuksen, ehkä tilanteen äskettäisyyden vuoksi, ja kuvasi voimakasta surua ja tuskaa.

[...] ei pystytä olemaan suhteessa vain yhden ainoan henkilön kanssa. Tarvitsemme useampia ihmisiä ollaksemme tyytyväisiä. [...] minuun sattui, itkin kyllä, koska rakastin paljon sitä henkilöä [...] todellisuus on julma, silloin kun petetään. Ei ole pahempaa [...] ja se oli tapahtumassa minulle. [...] vanhempani olivat siinä tukemassa minua, kun tämä henkilö petti minua. Koska minä kärsin paljon. –Rodrigo

[...] no es uno capaz de tener una relación con una sola persona. Necesitamos de más personas para estar agusto [...] me dolió, sí lloré, porque yo quería mucho a esa persona [...] es una cruda realidad cuando te engaña. Que, no hay peor [...] y eso es lo que estaba pasando a mi. [...] mis papas allá estuvieran cuando este, me estaban apoyando pues cuando esta persona me engañó. Porque yo sufrí mucho. –Rodrigo

Siirtyvätkö pettämisen käytännöt myös nuorten miesten tuleviin avioliittoihin? Haynerin mukaan on ollut normaalia, että meksikolaisella miehellä on virallisen kotinsa rinnalla casa chica, pikkukoti, jossa hän elättää toista naista ja heidän aviottomia lapsiaan (1954: 372). Francisco kuvaa vastaavan tavan jatkuvan yhä Cintalapassa:

[...] sitten he [miehet] alkavat viettää kaksoiselämää, kuvittele että asuisit kotonasi, mutta toisaalla sinulla on muita juttuja, nainen joka ei ole laillisesti vaimosi, eikö? [...] [sedilläni] on lapsia, ja avioliiton ulkopuolella, [mikä on] hyvin tavallista monille täällä. –Francisco

[...] allá [los hombres] empiezan a llevar una doble vida, fijate que tú vives en tu casa, pero en el lado tienes otras cosas, que no es tu esposa legalmente, no. [...]. [Mis tíos] tienen hijos y fuera de matrimonio, [lo que es] muy normal para mucha gente aquí. –Francisco

Vaikuttaa siltä, että miesten ja naisten uskottomuudella on erilaiset seuraukset, ainakin jos kyseessä on aviopari. Informanttien kuvauksissa aina kun uskottomuus paljastui, seurustelusuhde päättyi oli kyse sitten tytön tai pojan uskottomuudesta. Kaksi informanttia kuitenkin kertoi, ettei suhde päätynyt itsestään selvästi pettämiseen, vaan he olivat empineet ennen suhteen lopettamista. Kysyin hypoteettisena kysymyksenä myös niiltä, jotka eivät olleet kokeneet uskottomuutta, voisivatko he antaa anteeksi pettäville kumppanille. Yleinen mielipide haastateltavien keskuudessa oli, että on turhaa seurustella suhteeseen sitoutumattoman ihmisen kanssa.

Sillä hetkellä, kun hän paljastui, sanoin hänelle, että kuvittelisimme ettei mitään ollut tapahtunut, että se tyyppi ei tule vaikuttamaan meidän suhteeseemme, että jatkamme samoin kuin aikaisemmin ja että minä peitän silmäni. Ja en näe totuutta. [...] Mutta hän ei halunnut ja myös jotkut muut henkilöt saivat silmäni avautumaan. [...] Jälkeenpäin tyttö otti minuun yhteyttä mutta en halunnut enää mitään hänen kanssaan. –Rodrigo

Yo le dije en ese momento en que yo la descubrí que, si nos hacemos la cuenta que no había pasado nada, que este cuate no iba a afectar a nuestra relación que nosotros seguimos igual y que yo mismo, y o sea que me voy a tapar los ojos. Y no voy a ver la realidad [...] Pero ella no quiso y otras personas también me abrieron los ojos. [...] Despues ella me buscó pero yo ya no quise nada con ella. –Rodrigo

[...] ei ole mitään terveempää kuin puhuminen, ja jos ei enää [puhuta], ei ole syytä olla sen henkilön kanssa. Ei tarvitse olla sellaisen naisen vierellä, joka ei enää rakasta, ollaan vain tottumuksesta yhdessä. Jos on lapsia, mikä sääli, eikö. Mutta ei ole syytä olla sen ihmisen kanssa. Antaisin hänelle kyllä anteeksi, mutta en palaisi yhteen hänen kanssaan. –Francisco

[...] no hay nada más sano que hablar, y si ya no, no tienes que estar allí con esa persona. No tienes que estar al lado de una persona que no, ella ya no te quiere, están de acostumbre no. Si hay hijos, pues sí que lástima, no. Pero no tienes porque estar, con esa persona. Si la llegaré perdonar pero no regresaré allá con ella. –Francisco

Aineisto painottuu poikien näkökulmaan siitä, mitä seuraa pettämisestä. Jos informantteina olisi ollut tyttöjä, vaihtoehtona olisi ehkä ollut useammin anteeksiantaminen. Tutustuin muutamiin nuoriin naisiin, jotka sitkeästi jatkoivat seurustelua kumppanin yhä uudestaan pettäessä heitä. He tyytyivät tilanteeseen ja rakastivat kumppaniaan tämän uskottomuudesta huolimatta. Näille naisille kumppanin uskottomuus tuntui olevan kuin ikävä luonteenpiirre, jota on siedettävä. Francisco arvioi myös uskottomuuden vaikutusta avioliittoon. Hänen kertomansa mukaan avioliitto päättyy naisen uskottomuuden vuoksi yleensä eroon, miehen uskottomuus sen sijaan annetaan toistuvasti anteeksi. Tällaiselle käytökselle Francisco tulkitsee syyksi aiempien sukupolvien mallin. Pettämistä sietävä nainen on yhtä kestävä tai armelias kuin pettämistä sietänyt äitinsä.

E: Ja paljastuvatko he, niin että tyttöystävä saa tietää?

Francisco: Tyttöystävät kyllä ymmärtävät [uskottomuuden].

E: Eikö suhde päätty?

Francisco: Ei päätty, ja vielä vähemmän, jos he ovat avioliitossa. [...] Se annetaan anteeksi. Mutta jos nainen on uskoton, ei [anneta anteeksi]. [...] jos nainen on uskoton, jos nainen on yhden kerran uskoton, on hyvin harvinaista että puoliso antaa anteeksi, todella harvinaista. [...] heille tulee avioero. [Suhde] loppuu. Se loppuu. Päättyy! Se päättyy erittäin erittäin leimattuna. Jos tyttöystäväsi on uskoton, lopetat suhteen. Ja jos vaimosi on uskoton, otat avioeron.

[...]

E: Montako kertaa [naiset antavat anteeksi]?

Francisco: Koko elämän ajan.

E: ¿Y se descubren, así que las novias van a saber?

Francisco: Sí lo comprenden.

E: ¿No se termina la relacion?

Francisco: No termina. No termina, mucho menos, si están en matrimonio. [...] Lo perdonan. Pero si es la que es infiel la mujer, no. [...] si mujer es infiel, si mujer una

vez es infiel, muy raro que el esposo lo perdona, super raro. [...] Se divorcian. Se termina. Se termina. Termina! Termina con supersuper marcadísimo. Si tu novia esté infiel terminas con ella. Y si, si tu esposa es infiel, te divorcias.

[...]

E: ¿Hasta cuántas veces las mujeres perdonan?

Francisco: La vida entera.

Avioliitossa ja seurustelussa, jossa pettäminen on jatkuvaa, on varmasti käyty neuvotteluja, ja etiikan säännöt ovat muodostuneet yllättäviksi; mies saa pettää, kunhan hän ei lopullisesti hylkää kumppaniaan. Virallinen kumppani ei menetä oikeuttaan olla tärkein – se jonka luo aina lopulta palataan.

Informantit toivat esiin myös mielipiteitään siitä, kuinka uskottomuuden voi pyrkiä rajaamaan suhteen ulkopuolelle. He korostivat luottamusta ja keskustelua parin välillä. Uskottomuus vältetään kunnioittamalla ihmisiä ja heidän ihmissuhteitaan.

Minä nimittäin ajattelen, että jos me kaikki haluaisimme panostaa ihmissuhteeseen, jos ennen kaikkea kunnioitettaisiin ihmissuhteita, ei olisi uskottomuutta vaan ihmissuhteissa vallitsisi luottamus. -Rodrigo

Es que yo pienso que si todos quisieramos echar le ganas a una relación si, si respetaran más que nada las relaciones, no hubiera infidelidad sino hubiera la confianza entre las personas en las relaciones. -Rodrigo

Hän oli kaikki, mitä halusin. Minun EI tarvinnut katsella sivuilleni. [...] Minusta tuntuu, että [uskottomuuden syy] on kommunikoinnin puute. Ja puutetta siitä, että tuntisi itsensä tyytyväiseksi toisen kanssa. Eli [...] jos kotona ei ole sitä mitä halutaan, sitä lähdetään etsimään ulkoa. Mutta jos kaikki olisi kotona, sen ihmissuhteen kanssa, ei ole syytä lähteä etsimään toista ulkoa. -Francisco

Era todo ella que quería. NO tenía que ver hacia al lado. [...] Yo siento que [la causa de la infidelidad] es la falta de comunicación. Y falta de, de sentirse agusto con la persona. Así [...] si tú no tienes en casa lo que quieres, sales a buscarlo a fuera. Pero si tú tuvieras todo en tu casa, todo, con tu relación solo, no tienes porque ir a buscarla a fuera. -Francisco

Informanttien kertomuksista nousevat vahvasti esiin kaksi tunnetilaa; mustasukkaisuus havaitusta tai kuvitellusta, sekä pelko siitä, että kumppani pettää. Pettämistä ei yleensä hyväksytä, ja sitä pidetään suhdetta voimakkaasti haavoittavana

kolmantena. Poikien näkökulmasta he seurustelevat kolmiossa, jonka kulmissa ovat poika itse, hänen kumppaninsa sekä potentiaalinen kolmas, eli rakastaja. Jos potentiaalinen kolmas on toinen tyttö, suhteeseen syntyy poikaa kahlitsevaa mustasukkaisuutta, jota tyttöystävä tuntee. Jos potentiaalinen kolmas taas on poika, suhteeseen syntyy omistavaa mustasukkaisuutta, petoksen pelosta syntyvää mustasukkaisuutta, jota poikaa tuntee pelätessään menettävänsä tyttöystävänsä. Osassa kertomuksista tämä mustasukkaisuuden kaksinaismoraali näkyy erittäin selvästi; Daniel kertoo pakkomielleisestä mustasukkaisuudestaan ja omasta tavastaan pettää naisia, joiden kanssa hän on ollut vakinaisessa suhteessa.

Kaikki informantit kertoivat kokemuksista tulla petetyksi, tai epäilyksistä tullessa petetyksi. Uudet, kilpailevat romanssit siis työntyvät vahvana kolmantena suhteisiin. Uskottomuus on niin voimakas kolmas, että seurustelu usein päättyy siihen. Neuvottelemalla ja kiistelemällä ei enää pystytä luomaan etiikan sääntöjä, jotka tukisivat riittävästi rakkauden moraalialia.

7. SEKSUAALISUUS

Julkinen ja yksityinen

Meksikossa nuorten seksuaalisuus tuntuu toisaalta selvemmin kontrolloidulta, toisaalta vapaammin ilmaistulta kuin Suomessa. Suomessa seksuaalisuus näyttää olevan enemmän jokaisen henkilökohtainen asia, esimerkiksi täysi-ikäisen tyttären seksuaalisuus on ensisijaisesti hänen yksityisasiansa eikä perheellä ole siihen suurta vaikutusvaltaa. Toisaalta saapuessani Meksikoon hämmästyin kuinka avoimesti seksuaalisuutta saatettiin ilmaista julkisilla paikoilla. Kaiken ikäiset, niin nuoret ja keski-ikäisetkin saattoivat suudella julkisilla paikoilla, kun moinen käytös Suomessa tuomittaisiin oitis ”teinimäisenä”. Muutamat meksikolaiset ystäväni kertoivat, etteivät heidän vanhempansa olleet koskaan suudelleet kotona lastensa nähden. Oman seksuaalisuuden kätkemistä omilta lapsilta ja vanhemmilta perusteltiin kunnioituksella läheisiä ihmisiä kohtaan (Juan Cabrera Gutierrez: henkilökohtainen tiedonanto

9.6.2006). Suomalaisessa saunakulttuurissa eri sukupolvet ovat tottuneet näkemään toisiaan alastomina, mutta meksikolaisissa nuorissa herätti kauhistusta ajatus siitä, että he näyttäytyisivät alasti samaa sukupuolta olevan vanhempansa edessä.

Oman seksuaalisuuden ilmaiseminen kotona on mahdotonta, joten se on siirtynyt julkiseen tilaan, joka on erossa perheestä. Sekä Cintalapassa että Sesecapassa tällaisia julkisia paikkoja olivat puistot, joihin saattoi mennä oman kumppanin kanssa, ja joissa saattoi vapaasti tarkkailla vastakkaista sukupuolta. Lisäksi Cintalapassa suosittu nuorten kokoontumispaikka oli El Arbolón, pieni joutomaa yläkaupungilla, jonne autolliset nuoret saapuivat juomaan ja kuuntelemaan musiikkia. Arbolóniin saavuttiin suuremmalla kaveriporukalla, mutta romantiikan janoiset nuoret parit sen sijaan suuntasivat El Miradoriin, joka oli vuoren päällä syrjässä sijaitseva näköalatorni. Halutessaan olla rauhassa nuoret parit siis suuntasivat kauas kotoa vanhempien silmien alta.

Sukupuoliroolit

Tarkastelen sukupuolisuutta genderin, eli sosiaalisen ja kulttuurisen sukupuolen näkökulmasta tarkastellen kuinka yhteiskunta ja kulttuuri määrittelevät mieheyden ja naiseuden (Aro et al 1998: 79). Judith Butlerin mukaan gender on performatiivista toimintaa. Gender luodaan havaittavaksi todellisuudeksi sosiaalisen performanssin kautta. Genderin toimiminen vaatii esitystä, jota toistetaan jatkuvasti. Gender on siis miesten ja naisten roolisuoritus, näytelmä, jossa tulevat näkyväksi heille tehdyt käsikirjoitukset, eli kulttuurin määrittelemät vaatimukset siitä, kuinka olla oikea mies ja oikea nainen. (Butler 1990: 140–141).

Tätä mieheyden ja naiseuden hahmottamista ja genderroolien suhdetta toisiinsa yhteiskunnan rakenteissa kutsutaan sukupuolijärjestelmäksi. Yleensä mieheys ja naisuus hahmotetaan toistensa kautta. Niiden kategoriat määritellään suhteessa vastakohtaan; se mikä on miehekästä, ei voi olla naisellista. Tätä mieheyden ja naiseuden erillään pitämisen periaatetta kutsutaan sukupuolien polariteetiksi. Kun

mieheyden ja naiseuden kategoriat asetetaan vielä arvojärjestykseen, on kyse sukupuolten hierarkiasta. (Löfström 1999: 120–121.)

Meksikolaisten alkuperäisasukkaiden näkemykset seksuaalisuudesta, sukupuolesta ja erotiikasta poikkesivat selvästi espanjalaisten valloittajien mukanaan tuomien katolilaisten pappien näkemyksistä. Intiaaneille seksuaalisuus oli keskeinen osa uskonnollisia rituaaleja ja monet jumaluudet olivat feminiinisiä. Molemmat sukupuolet saivat saman rangaistuksen samasta seksuaalisesta rikkomuksesta, ja naiset saattoivat vaihtaa puolisoa tai kumppania tai palata kotiinsa nuhteluitta. Espanjalaiset havaitsivat, että himo oli intiaanien ”yleisin synti”. He ottivat tavoitteekseen käännyttää intiaanit kristityiksi ja korvata näiden uskomukset seksuaalisuuden pyhydestä uskomuksella seksuaalisuuden häpeällisyydestä. Monet intiaanit valitsivat lähetyssaarnaajien tarjoaman pelastuksen, sillä nämä puolestaan suojelivat intiaaneja kyltymättömiltä espanjalaisilta valloittajilta. (Marcos 1992: 157, 160–162, 167.)

Meksikolaista sukupuolijärjestelmää voidaan kaikei kutsua machistiseksi. Määrittelen machismon Michael Hardinin tavoin ”stereotyyppiseksi latinalaisamerikkalaiseksi maskuliinisuudeksi, jolle on tyypillistä peittelemätön, aktiivinen heteroseksuaalisuus; rohkeus, joka sekoittuu aggressioon; ja miehien välinen yhteenkuuluvuus.” (2002: 1). Hardinin mukaan Latinalaisen Amerikan genderidentiteetit ja -suhteet ovat espanjalaisten valloituksen ja kolonisaation tuotetta. Meksikossa on kaksi naishahmoa, joista on tullut naisen arkkityyppejä patriarkaalisessa yhteiskunnassa. Toinen on *la Virgen de Guadalupe*, Guadalupen neitsyt, joka on tärkein pyhimys. Toinen naisen arkkityyppi puolestaan on *la Malinche*, tai *la Chingada*, parjattu porttoäiti. La Chingada, suomeksi ”kirottunut nainen”, oli atsteekki, joka ryhtyi valloittaja Hernán Cortésin tulkiksi ja joutui tämän seksuaaliseksi orjaksi. Atsteekit pitivät La Malinchea petturina ja syyttivät häntä avustamisesta Meksikon valloituksessa. Meksikolaisten miesten identiteetti on myös espanjalaisen valloituksen luomaa; machismo on hybridiä atsteekkien sotaisesta kulttuurista ja espanjalaisesta maskuliinisuudesta. (Hardin 2002: 1–2, 5, 17.)

Peñalosan mukaan ”hyvä” nainen on epäseksuaalinen: äiti, sisar, vaimo tai tytär. Miehen äiti ja vaimo rinnastetaan neitsyt Mariaan, joka on sukupuoleton olento. ”Paha” nainen puolestaan on vähemmän kunnioitettava nainen, joka voidaan ottaa rakastajaksi. Murrosiästä lähtien pojat ryhtyvät etsimään kahdenlaisia tyttöjä; ”hyviä”, jollaisia voidaan ihannoida ja lopulta avioitua yhden tällaisen kanssa, ja ”pahoja”, joita voidaan hyödyntää seksuaalisessa tarkoituksessa. (Peñalosa 1968: 683–4.) Nuorten miesten arkikeskustelussa voidaan myös erottaa nämä kaksi naisryhmää, vaikkakaan ei yhtä suoraan moraalisesti kantaa ottaen. Nuoret miehet puhuvat usein virallisista ja epävirallisista tyttöystävistä. Virallisten tyttöystävien kanssa pojilla ei ole sukupuolisuhteita ja heidät esitellään pojan vanhemmille. Virallisen tyttöystävän kanssa suunnitellaan avioliittoa. Sen sijaan epävirallisten tyttöystävien kanssa sukupuolisuhteet ovat yleisiä. Heitä ei viedä kotiin esiteltäväksi, ja suhde on pinnallisempi. Korostan, että näin jyrkkä jaottelu virallisiin ja epävirallisiin kumppaneihin on luultavasti enemmän olemassa informanttien ajatusmaailmassa kuin todellisuudessa. Esimerkiksi sukupuolisuhteet tuskin rajautuvat näin yksioikoisesti osaksi vain epävirallisia suhteita.

Francisco: Epävirallinen [suhde] on että ei ole sitoumusta hänen kanssaan [...] ei saavuta niin pitkälle että rakastutaan häneen, hän on vain hellä pikkuystävävätkuten sitä täällä kutsutaan. [...] ei avata sydäntä täydellisesti, sitten muodollinen on jo jotain, ajatellaan jo avioliittoa, että jo vakavoidutaan hänen kanssaan, että hänen vanhempansa tuntevat sinut ja hänen sisaruksensa tuntevat sinut. [...]

E: Jos etsitään tyttöystävää joka on neitsyt, halutaanko seurustelun aikana sukupuolisuhteita vai ei?

Francisco: Jos menemme hänen kanssaan naimisiin ei, mutta jos en aio mennä naimisiin, kyllä.

Francisco: La [relación] informal es que, que no tienes compromiso con ella [...] no te llegas a enamorar de ella, es este, no más amiguita cariñosa como se le dice aquí. [...] no te abres totalmente el corazón, pues formal ya es algo, ya estás pensando ya en un matrimonio, ya formalizar bien con ella que sus papás te conozcan, que sus hermanos te conozcan. [...]

E: Si buscan a novia, que sea virgen ¿quieren tener durante su noviazgo relaciones sexuales, o no?

Francisco: Si vamos a casarnos con ella, no. Pero si no pienso casarme con ella, sí.

Välimerellislatalaisessa kulttuuripiirissä kunnia ja häpeä liittyvät vahvasti seksuaalisuuteen. Miehen kunnia riippuu vahvasti hänen suhteistaan naisiin, kuten

äitiin, vaimoon ja tyttäriin. Miehen sukupuolisen esityksen onnistumista voidaan mitata menestyksellä vieraiden naisten parissa ja toisaalta oman perheen naisten seksuaalisuuden hallinnalla. Avioliitossa eläville vaimon uskottomuus on suuri pelko, ja tyttärien neitsyys on osoitus miehen kyvystä valvoa perhettään. Ennen avioliittoa miesten ajatellaan hankkivan mahdollisimman paljon seksuaalista kokemusta, kun taas avioliitossa olevan miehen ajatellaan suuntaavan voimavaransa perheen hyvinvointiin. (Löfström 1999: 127–128, Ortner & Whitehead 1981: 15–21, Mero 1989: 15–16.)

Patricia Ponce (2001) on kuvannut nykyhetken sukupuolirooleja Veracruzin osavaltiossa. Ponce havaitsi eron ideaaliksi asetettujen seksuaalisten moraalisääntöjen ja arkielämän seksuaalisuuden välillä. Ajatellaan esimerkiksi, että molempien aviopuolisoiden tulisi olla uskollisia, mutta toisaalta ollaan sitä mieltä, että miesten on mahdotonta toteuttaa tätä sääntöä. Seksuaalista halua pidetään osana ihmisluontoa, mutta naisten on kontrolloitava haluaan. Heidän on oltava häveliäitä, sillä käytössääntöjä rikkoessaan he häviävät sosiaalisesti enemmän kuin miehet. (Ponce 2001: 120–121.) Myös Määttä on todennut, että naiset pelkäävät statuksensa menettämistä, ja siksi suhtautuvat seksuaalisuuteen kontrolloidummin (1994: 36). Moraalisääntöjen mukaan naisten on saavuttava neitsyynä avioliittoon ja heidän seksuaalisuutensa on oltava sidoksissa lisääntymiseen, ei erotiikkaan. Henkilökohtainen seksuaalisuus on häpeän ja epäluulon aihe. Naisen tulee ennen kaikkea olla epäitsekäs äiti ja uskollinen puoliso. Perheen sisällä seksuaalisuus on tabu, josta ei puhuta lapsille. (Ponce 2001: 120, 122.)

Miehen seksuaalisuus sen sijaan saa virrata vapaasti. He tietävät, että heidän tulisi olla uskollisia puolisoita, mutta samaan aikaan he käsittävät, että heillä on sosiaalinen vapaus olla uskoton. Miehen kiinnijääminen uskottomuudesta johtaa harvoin avioeroon, mutta naisen uskottomuus voi johtaa väkivaltaan, avioeroon tai sosiaaliseen torjumiseen. (Ponce 2001: 126.)

Sukupuolisuus informanttien näkökulmasta

Yllätyin siitä, että haastatteluissa minun oli etenkin aluksi vaikea esittää kysymyksiä seksuaalisuudesta. Tunsin, etten tuntenut vielä riittävästi meksikolaista kulttuuria enkä tiennyt kuinka tabu seksuaalisuusteema on, ja kuinka vapaasti voimme keskustella siitä. Suomessa olisin tiennyt paljon täsmällisemmin mitä voin kysyä ja etenkin kuinka kysyä. Meksikossa pelkäsin kysyväni liian suoraan ja käyttäytyväni väärin. Pahimmat väärinymmärrykset kielen kanssa sattuivatkin juuri silloin, kun puhuimme seksuaalisuudesta. Vasta haastattelujen edetessä aloin pikkuhiljaa löytää oikeat sanat ja käsitteet, joita käyttää puhuttaessa seksuaalisuudesta.

Informantit kuvaavat tärkeäksi kunnioituksen naista kohtaan, kuten meksikolainen sanonta kuuluu: *“El hombre llega hasta donde la mujer quiere”, “mies etenee niin pitkälle kuin nainen haluaa”*. Toisaalta samaa asennetta on käytetty syyllistettäessä tyttöjä odottamattomista raskauksista. José kuvaa, että hän voi tuntea uteliaisuutta ja halua seksuaalisiin kokemuksiin, mutta hänellä ei mielestään ole oikeutta painostaa, vaan hänen on odotettava, että nainen haluaa sukupuolisuhteita.

Täytyy kunnioittaa. Joskus minä haluan ottaa sen, kuinka sanoisin, nähdä mitä on rakkaus, mutta en uskaltaudu, [...] tai en vaadi sitä, jos näen että tyttö ei halua, jos se ei ole hänen mieleensä, tietenkään en vaadi häntä, vaan kunnioitan häntä. -José

Hay que respetar. Hay a veces que yo quiero tomar con eso, cómo te diré, ve que es el amor, pero yo no me atrevo, [...] o sea no la exijo o si veo que ella no quiere, o no tiene ese gusto, pues no la exijo, sino que la respeto de mí. -José

Josén tavoin myös Rodrigo kuvaa, että seurustelun pitää antaa painostamatta itsekseen edetä siihen pisteeseen asti, että tyttöystävä on valmis sukupuolisuhteisiin.

Ensimmäinen kerta... [nauraa] Ei, tyttöystävieni kanssa [sukupuolisuhteet] yksinkertaisesti tulevat, tai, jotta saisi seksiä ei pidä pyytää sitä, koska yksinkertaisesti jos asioita suunnittelee asiat eivät suju, tai sujuvat niin kuin ei haluaisi, mutta kun sitä vähiten odottaa, asiat tapahtuvat itsestään. [...] Päivänä jona sitä vähiten odottaisi. -Rodrigo

La primera vez... [se ríe] No, cuando con las novias que tuve, simplemente así dan, [...] o sea, para tener relaciones sexuales no hay que pedirlo porque simplemente

cuando uno planea las cosas no salen, salen como uno no quiere, pero cuando menos se lo esperan, se dan las cosas. [...] En el día que menos pensar. –Rodrigo

Poikamiehen kunnialle tärkeää on oman seksuaalisuuden hallitseminen käytännössä ja etenkin puheessa. Miesten on jatkuvasti puhuttava seksuaalisista valloituksista, olennaista on puheesta syntyvä vaikutelma, ei niinkään se, mitä todellisuudessa on tapahtunut (Löfström 1999: 128, 133). Selvimmin tällaista rituaalista puhetta erottuu Danielin kertomuksesta; hän kuvailee irtosuhteidensa määrää huomattavan suureksi.

E: Onko sinulla ollut sukupuolisuhteita ilman rakkautta?

Daniel: Kyllä. On ollut aivan valtavasti [...] (nauraa) Vielä enemmän täällä missä on mistä etsiä.

E: Ja jos sinulla on ollut tyttöystäviä kuten ne neljä, heidän lisäksi kuinka monta yhdenyönsuhdetta sinulla on ollut, suunnilleen?

Daniel: (nauraa) Jaa, kuka tietää miten asia on... Ehkä jotain viisikymmentä. [...] Ei muuta, pelkkää lihan himoa, kuten Meksikossa sanotaan. Vain yksi päivä. [...] Sitä siinä etsitään sillä hetkellä, sisällä olevan kiillon rauhoittamista.

E: ¿Has tenido relaciones solamente para carnear?

Daniel: Sí. No pues es un montón [...] (se rie) Más aquí dondequiera hay donde buscar.

E: Y si has tenido novias como las cuatro, en lado de ellas para todavía carnear, ¿cuántas mas o menos?

Daniel: (se rie) Aah, pues quien sabe cómo está... Algo como unas cincuenta. [...] Nada más, un beso pato, carne caldo como se dice en México. Un día. [...] Eso se busca en ese momento, calmar la furia que se lleva adentro.

Muut kuvailivat suhdettaan seksuaalisuuteen melko varovaisesti. Heillä oli ollut sukupuolisuhteita vain virallisten tyttöystävien kanssa. Yhdenyönsuhteita pidettiin kuitenkin yleisenä käytäntönä. Informanttien ei tarvitse vielä huolehtia miehenkunniansa suhteessa tyttäriin eikä vaimoihin. Jos nuorten miesten ajatellaan hankkivan mahdollisimman paljon kokemusta ennen vakiintumistaan, he kuitenkin luovat esitystään hyvin lähellä mies-vaimo-tytär-kuviota. Heidän on taiteiltava linjalla, joka kulkee tytärtään valvovan tulevan apen ja seksuaalista näyttöä odottavien ikäryhmätovereiden välillä.

Neitsyys

Edvard Westermarck kuvaa teoksessaan *The History of Marriage* (1891) muun muassa kulttuureja, joissa neitsyys avioliiton solmimiseen asti on ollut ihanteena. Westermarckin mukaan somalinainen, joka ei ole neitsyt, ei voi tulla lailliseksi vaimoksi ja nicaragualainen sulhanen voi palauttaa tuoreen vaimonsa tämän vanhemmille, jos osoittautuu, ettei nainen ole koskematon. Juutalaisen tavan mukaan tyttären vanhemmat säilyttävät todisteet hänen koskemattomuudestaan myöhempien syytösten varalta. Venäläinen etninen ryhmä chuvashit on lisäksi vaatinut näiden todisteiden julkista esittämistä. (ks. Achte & Vauhkonen 1980: 28.) Haastattelujen perusteella syntyi kuva, etteivät nuoret kannu erityisesti huolta neitsyyden varjelemisesta. Kuitenkin Chiapaksen rannikolla on yhä häätapoja, jotka viittaavat tämän ajatusmallin olemassaoloon. Häät rannikolla ovat usein kaksipäiväiset. Häyön aamuna joukko läheisiä naisia menee kolkuttamaan tuoreen avioparin huoneen ovea ja vaatii saada tietää, ”maksoiko morsian hyvin”. Sulhanen kertoo morsiamen maksaneen hyvin tai näyttää naisille veren tahrinan lakanan. Morsiamen koskemattomuus tulee julkiseen tietoon toisena juhlapäivänä. Häätalon katon rajaan on ripustettu rivi saviruukkuja. Ensimmäisen päivän ajan ne riippuvat koskemattomina, mutta jos morsian onkin ”maksanut huonosti” häyön aikana, ruukut lyödään rikki seuraavana aamuna, ja morsiamen seksuaalinen kokeneisuus tulee julkiseksi asiaksi. (Juan Cabrera Gutierrez, henkilökohtainen tiedonanto 30.5.2006.)

Neitsyyden ihannoinnin syistä on esitetty lukuisia teorioita. Naisten esiaviollisten suhteiden kieltämistä on yleensä pidetty mittana siitä, kuinka paljon miehet kontrolloivat naisten elämää (Schlegel 1991: 719). On valaisevaa tarkastella, mitä hyötyä perheelle on tyttärien ja sisarien neitsyyden varjelemisesta. Goody toteaa, että kun perhe kontrolloi tytön seksuaalisuutta, he voivat paremmin kontrolloida myös tämän aviomiehen valintaa (1976: 16). Välimerenalueella monin paikoin naisten seksuaalisuuden kontrolli on sosiaalisen suhteen kontrollia; rikkomuksen tekevä tyttö uhmaa miessukulaisiaan ja antaa pois sen, minkä lahjoittamiseen vain näillä on oikeus (Schneider 1971, ks. Schlegel 1991: 731). Haastatteluissa kävi ilmi, että jotkut tytöt eivät olleet halunneet esitellä poikaystävää kotonaan. Taustalla voi olla pelko siitä, että

vanhemmat eivät hyväksy valittua kumppania, toisaalta kapina vanhempien kontrollia vastaan; kun nämä eivät tiedä seurustelusta, he eivät voi sitä rajoittaakaan.

On havaittu, että esiaviollisten suhteiden salliminen ja kieltäminen ovat riippuvaisia siitä, minkä ikäisenä naiset menevät naimisiin. Mitä pidemmän aikaa tyttö on aviottomana kuukautisten alkamisen jälkeen, sitä ankarammin sukupuolisuhteisiin suhtaudutaan. Tällöin ollaan huolestuneempia raskaudesta kuin neitsyyden menettämisestä sinänsä. (Schlegel 1991: 726.) Gloria González-López on tutkinut Yhdysvaltoihin siirtolaisina menneitä meksikolaismiehiä ja heidän suhtautumistaan tyttäriensä seksuaalisuuteen. Hänen mukaansa isät toivoivat tyttäriensä pysyvän neitsyinä avioliittoon asti, mutta he eivät kuitenkaan arvostaneet neitsyyttä sinänsä, vaan toivoivat neitsyyden suojelevan tyttäriä seksuaalisesti vaarallisessa yhteiskunnassa ja kohentavan heidän sosioekonomista tulevaisuuttaan. Isät olivat huolestuneita esimerkiksi raskauksista, seksuaalisesta väkivallasta, sukupuolisairauksista ja tytärtien joutumisesta väkivaltaiseen suhteeseen. Kun tyttöjä suojellaan avioliiton ulkopuolisilta raskauksilta, he jatkavat varmemmin opiskelua valmistumiseensa saakka ja välttyvät köyhyydeltä, hylkäämiseltä ja yksinäisen äidin stigmalta. (González-López 2004: 1118, 1120, 1122–24.)

Seksuaalinen vapautuminen ja tehokkaan ehkäisyn kehittyminen on johtanut sukupuolikäytöksen muuttumiseen. Vanhempien kontrolli lasten avioliittoihin on vähentynyt, koska sosiaalinen status saavutetaan aiempaa enemmän työsaavutuksien kuin lapsuuden perheen tai itse perustetun perheen avulla. Vävyä valitseminen ei ole enää niin suuri huolenaihe, ja tyttären neitsyys on menettänyt tärkeyttä. (Schlegel 1991: 732.) Asenteiden muutos näkyi myös informanttien kertomuksissa. Kaksi heistä oli sitä mieltä, että on vanhanaikaista ja ”typerää” vaatia tytöiltä pidättäytymistä avioliittoon saakka. Molemmat vertasivat naisten asemaa miehiin, ja totesivat, että koska miehiltä on mahdotonta vaatia pidättäytymistä, ei ole oikein vaatia sitä naisiltakaan. Nämä informantit kuvasivat kuitenkin, että jotkut nuoret miehet odottavat aviopuolisoidensa olevan neitsyitä.

Nyt olemme naisten vapautumisen 21. vuosisadalla ja monet asiat vapautuvat, eivät vain naiset. Tai minun mielestäni todella tyhmä se joka ajattelee, että naisen täytyy olla neitsyt, ei koska hän ei halua, ei koska asiointi ole sellainen. Eipä meiltä miehiltä vaadita, että minun täytyy olla neitsyt avioliittoa varten, ehei. Me miehet vain että "vain yksi nainen, ehei, mitä oikein luulet!" Meillä [miehillä] kyllä on oikeus pelehtii ympäriinsä. Myös naiset [voivat tehdä niin], tarpeet ovat suuret ja liha on heikko. -Rodrigo

Ahorita estamos en el primer siglo veintiuno de la liberación femenina y se liberen muchas cosas no solamente las mujeres. O sea no sé para mí muy tonto él que piensa que una mujer tiene que ser virgen, no porque no quiere, no porque las circunstancias no se dan así. A poco a nosotros los hombres exigen que tengo que ser virgen para el matrimonio, no. Nosotros los hombres como, "una mujer, no, como vas a creer" [...]. Nosotros sí tenemos el derecho de andar tingutangu pa' allá. También las mujeres [lo pueden hacer], las necesidades son muchas y la carne es débil. -Rodrigo

E: Haluatko sinä, että puolisoni olisi neitsyt?

Francisco: En. En en. En yhtään. Minä en. Koska jos minä en ole neitsyt, miksi minun puolisoni on oltava neitsyt. Minä en, minun ajatustapani on sellainen, [että] jos minä en ole neitsyt, miksi minun vaimoni, tyttöystäväni pitäisi olla neitsyt? Jos haluan saada sellaisen, minun pitää olla samanlainen. Molemmat yhdessä tai... ei, en ole koskaan ajatellut niin, että jos hän ei ole neitsyt, en mene naimisiin hänen kanssaan, ei. Mutta jotkut ystävät kyllä, he etsiskelevät tyttöystävää joka on neitsyt, jotta menevät naimisiin hänen kanssaan.

E: ¿Tú quieres que tu esposa sea virgen?

Francisco: No. No no. Para nada. Yo no. Porque si yo no soy virgen, ¿por qué mi esposa tiene que ser virgen? Yo no, mi forma de pensar es así, si yo no soy virgen, ¿por qué mi esposa, mi novia tiene que ser virgen? Si quiero obtener igual tengo que salir igual. Los dos juntos o... no, nunca he pensado eso que ay si no es virgen no me caso con ella, no. Pero algunos amigos sí, andan buscando a una novia que sea virgen, para que se casen con ella.

Kaksi informanttia kertoi haluavansa tulevan vaimonsa olevan neitsyt. Alberto toi esiin saman argumentin kuin Francisco; olisi ideaalia, jos seurustelijat olisivat kumpikin samalla tasolla seksuaalisuutensa kanssa. Alberto tosin esittää tämän näkemyksen siitä näkökulmasta, että myös miehen tulisi pidättäytyä avioliittoon asti. Tähän näkemykseen, joka poikkeaa rajusti muiden informanttien mielipiteistä, on ilmeisesti vaikuttanut informantin uskonnollinen vakaumus.

Ihmisolentoina meillä on tarpeita, ja liha on heikko tästä tuonne (osoittaen ruumistaan). Mutta jos paneudumme ajattelemaan sitä ja arvoostamaan sitä mitä meillä on, ajattelemme, että jos me odotamme, tulemme löytämään henkilön, joka on

samanlainen kuin me, eli neitsyt avioliittoon asti. [...] on kaunista, että molemmat tukevat toisiaan, ja että ei tiedetä mitään, eikö totta? -Alberto

Como seres humanos tenemos necesidades, la carne es débil desde aquí por allí (osoittaen ruumistaan). Pero si lo ponemos a pensar y este, a valorar lo que tenemos nosotros, pensamos que, si nosotros esperamos también nosotros vamos a encontrar a la persona que va a ser igual a nosotros, virgen al matrimonio pues. [...] es bonito tener este, el apoyo entre ambos, y no saber nada, ¿no? -Alberto

José ei sanonut yhtä selvästi odottavansa neitsyyttä vaimoltaan. Rivien välistä saattoi lukea, että José arvostaa jonkin verran neitsyyttä, mutta koska asiasta varmistuminen etukäteen olisi vaikeaa ja voisi loukata toista, tärkeämpää oli, että toista rakastetaan. Ponce nostaa esiin samanlaisen näkökulman; esiaviollisia suhteita ei hyväksytä, mutta naisen arvo ei riipu hänen neitsyydestään. (2001: 121).

José: [Jotkut henkilöt ajattelevat] että "tietysti hankin itselleni parin, joka on neitsyt", mutta on tiettyjä ihmisiä, jotka eivät valitse sitä, vaan valitsevat ihmisen sen perusteella, mitä hän tekee.

E: Ja kuinka sinä ajattelet?

José: Kuinka sanoisin sinulle, itse asiassa en tiedä onko se ihminen, jonka kanssa seurustelen, enää neitsyt. Sen vuoksi sitä ei tiedä, tai olisi melko vulgaaria jos minä kysyn onko hän vielä neitsyt. Ja siitä loukkaannutaan. [...] olisi hyvin vaikea tietää onko hän [neitsyt] vai ei, ja minä menettelytapani mukaan hyväksyisin hänet, koska rakastan häntä

José: [Algunas personas piensan] que "me consigo una pareja que sea virgen pues", pero hay ciertas personas que no toman eso, sino que toman como, lo que haga la persona pues.

E: ¿Y tú cómo piensas?

José: Como te diré, de hecho no sé si con la persona con la que ando yo, no sea virgen ya. Por eso no se sabe, o sea sería algo vulgar si yo le pregunté si es virgen. Y uno se ofende sobre eso. [...] estaría muy difícil de saber si, es [virgen] o no, y a mi manera la tomaría yo, como la quiero a ella.

Homoseksuaalisuus

Kerron myös homoseksuaalien asemasta Meksikossa, sillä yksi informanteista kuuluu tähän ryhmään. Meksikossa homoseksuaalien kohtelu on ollut syrjivää ja väkivaltaista. Machismo vaikuttaa voimakkaasti yleisiin asenteisiin homoseksuaaleja kohtaan. Koska naisille on machistisessa kulttuurissa annettu alempi sosiaalinen status, koetaan hyvin loukkaavana, että mies haluaa luopua miehisyydestään ja omaksua naismaisia piirteitä pukeutumiseensa tai seksuaaliseen käytökseensä.

Tällaiset ennakkoasenteet voivat helposti muuntua tekosyyksi transvestiitteihin kohdistuvalle väkivallalle ja murhille. (www9.)

Vuosien 1990–1995 aikana Meksikossa murhattiin yli kaksi tusinaa homoseksuaalia, joista suurin osa oli transvestiitteja. Murhat tapahtuivat Mexico Cityssä ja Guadalajarassa, sekä Nayaratin, Chihuahuan ja Chiapasin osavaltioista. Chiapasissa tapahtui yhteensä 15 murhaa, näistä suurin osa osavaltion pääkaupungissa Tuxtla Gutierrezissa. Poliisi oli osallisena kaikkiin näihin murhiin. Ongelmana ovat olleet myös transvestiittien rutiiniomaiset pidätykset, joita on perusteltu tavoitteella vähentää sukupuolitautien leviämistä. Yleensä transvestiittien ajatellaan automaattisesti olevan prostituoituja, millä pidätykset on oikeutettu. (www9.)

Poliittisilla puolueilla on ollut selvä kantansa homoseksuaalien asemaan yhteiskunnassa. Tällä hetkellä vallassa oleva PAN-puolue (*Partido de Acción Nacional*, Kansallisen toiminnan puolue) on keskustaoikeistolainen puolue, jolla on läheinen suhde kirkkoon. Puolue määrittelee homoseksuaalisuuden epänormaaliksi ja sairaudeksi. Homojojen asema on kuitenkin alkanut parantua. Suurimpiin kaupunkeihin on perustettu homoseksuaalisten järjestöjä, ja vuosittain järjestetään homoparaateja. On perustettu myös ryhmiä, jotka valistavat seksuaalisen käytöksen ja HIV:n ja Aidsin välisestä yhteydestä. (www9.)

Patricia Ponce antaa edellä kuvatun vastaisesti melko suvaitsevan kuvan meksikolaisista. Hänen tutkimistaan ihmisistä 30 % ajatteli, että homoseksuaalisuuden tulisi olla sallittua. Homoseksuaaleja ei suljettu yhteisön ulkopuolelle ja heillä oli läheiset ja ystävälliset suhteet muihin kyläläisiin. Tutkituilla ei ollut tarvetta laajemmin selittää homoseksuaalisuutta; sellaisina nämä vain syntyivät. *”Todos nacemos con un don, ellos nacieron con el de la chotería”, ”kaikki saamme syntyessämme jonkun lahjan, heillä on peuhaamisen lahja,”* totesi eräs Poncen informantti. Homoseksuaalit olivat osa kylän luonnollista järjestystä, eikä seksuaalinen suuntautuminen ollut syy kyseenalaistamiseen, rankaisemiseen tai ulkopuolelle sulkemiseen. (Ponce 2001: 129.)

Poncen antama kuva on melko auvoinen, ja se ei täysin käy yksin sen kanssa, kuinka Chiapasissa kohdeltiin homoseksuaaleja havaintojeni mukaan.

Homoseksuaalisuus oli kummallakin tutkimuspaikkakunnalla hyvin julkista; koska paikat olivat pieniä, kaikki tuntuivat tietävän, ketkä ovat homoseksuaaleja. Tunnistamista helpotti, että he usein liikkuivat omassa ryhmässään, *la mampadassa*. Huutelu ohikulkevalle ryhmälle oli yleistä, mutta harvoin avoimen aggressiivista, pikemmin kiusoittelevaa. Vaikutti siltä, että homoseksuaalien seksuaalisuus oli julkisempaa kuin muiden; muut pitivät oikeutenaan jatkuvaa kommentointia. Kun kuulin ystäväni puhuvan homoseksuaalien tuttaviensa kanssa, keskustelun aikana otettiin aina kantaa näiden seksuaaliseen suuntautumiseen. Suhtautuminen oli yleensä kiusoittelevaa ja naureskelevaa. Homoseksuaalisuudesta keskusteltiin harvoin neutraalisti, vaan kommentteihin sisältyi arvolataus; *mampot* olivat hiukan vähemmän miehiä kuin muut.

Danielin biseksuaalisuus oli julkinen asia rannikon pikkukylässä, joten tiesin asiasta jo ennen haastattelua. Daniel yritti heti tutustuttuamme antaa erilaisen kuvan suuntautumisestaan; hän kertoi, ettei enää liiku ”niissä piireissä”. Salailua ilmeni myös puhuessamme *Señorita Gay*-kauneuskilpailusta; Daniel kertoi kyydinneensä muita kilpailuun, mutta kielsi itse osallistuneensa. Parin päivän kuluttua sain kuitenkin tietää, että Daniel oli kuin olikin osallistunut kilpailuun. Kun haastattelussa kysyin hänen biseksuaalisuudestaan, Daniel nolostui ensin. Hänen oli aluksi vaikea sanoa, että hänellä on ollut suhteita myös miehiin, mutta alku-ujostuksen kaikottua Daniel puhui seksuaalisuudestaan avoimemmin kuin muut haastatellut. Informanteista Danielin kertomuksesta löytyi eniten rituaalista puhetta monista valloitetuista naisista ja seksuaalisesta aktiivisuudesta. Tämä voi olla keino todistaa omaa aitoa miehuutta, sillä muiden näkökulmasta hän ei ole täysin miehekäs. Muiden mielipiteet ja asenteet homoseksuaalisuutta kohtaan ovat ulkopuolinen kolmas, joka työntyy Danielin seurusteluun. Neuvottelut käydään tässä tapauksessa Danielin ja muiden mielipiteiden välillä. Syntyviä eettisiä sääntöjä ovat, että hänen täytyy kommentoida kovaan ääneen

naissuhteitaan ja toisaalta luoda osa suhteistaan marginaalissa. Näitä suhteita muut eivät tule hyväksymään, joten ne täytyy kätkeä.

Uskonnon vaikutus

Ay amor apareciste en mi vida
y me curaste las heridas
ay amor eres mi luna, eres mi sol
eres mi pan de cada día

Viviré siempre a tu lado con tu luz
moriré estando a tu lado
eres tu mi bendición
eres tú mi religión

Eres tú mi eternidad
y hasta eres salvación.

No tenía nada
y hoy te tengo con la gloria

Ai rakkaani, ilmaannuit elämäni
ja paransit haavani
voi rakkaani, olet kuuni, olet aurinkoni
olet jokapäiväinen leipäni

Elän aina rinnallasi valossasi
tulen kuolemaan vierelläsi
sinä olet siunaukseni
sinä olet uskontoni

Sinä olet iäisyyteni
olet vapahdukseni

Minulla ei ollut mitään
ja nyt minulla on sinut ja kirkkautesi

(Laulun sanoitus. Maná-yhtye. Olvera, Fher: Eres mi Religión. Lähde:
<http://mana.lettras.terra.com.br/letras/66341/>)

Kuvittelin katolisen kirkon vaikuttavan voimakkaammin käsityksiin neitsyydestä, mutta ilmeni, että nuoret, jotka kävivät protestanttisissa kirkoissa, suhtautuivat jyrkemmin esiaviollisiin suhteisiin. Petersen ja Donnenwerth ovat tehneet vastaavan havainnon. Konservatiivisilla protestanteilla, jotka käyvät säännöllisesti kirkossa, on traditionalisemmat asenteet esiaviollista sukupuolielämää kohtaan kuin katolisilla ja valtalinnan protestanteilla. Yleiset asenteet esiaviollisia suhteita kohtaan muuttuivat sallivimmiksi erityisesti 1970- ja 1980-lukujen aikana. On todettu, että uskonnon muuttuminen yksilölliseksi asiaksi kulkee käsi kädessä modernisaation kanssa. Kun yhteiskunnat muuttuvat pluralistisemmiksi, uskonto erotetaan julkisen ja institutionaalisen alueelta ja siirretään yksityisen alueelle. Näin yksilöt saavat suuremman autonomian konstruoida uskonnon merkitystä itselleen ja he voivat vapaammin asettaa omat käytösnorminsa. (Petersen & Donnenwerth 1997: 1071–1072.)

Katolisen kirkon virallisen opin mukaan kaikki avioliiton ulkopuolinen seksi on moraalisesti väärin. Katolinen kirkko on kuitenkin pyrkinyt modernisoimaan itseään, ja yksilölle on haluttu antaa enemmän valinnanvapautta hänen päättäessään seksuaalisuudestaan ja raskauden kontrolloimisesta. Konservatiivisten protestanttisten

kirkkojen käsitykset seksuaalisuudesta sen sijaan selkeästi eroavat tästä yksilöllisyyttä ja vapautta korostavasta näkökulmasta. Näissä kirkoissa kirkon opilliset normit ja kirjaimellinen raamatun opetus määrittelevät rajat siveelliselle käytökselle. (Petersen & Donnenwerth 1997: 1073.)

Sekä Alberto että Rodrigo kuvasivat, että heillä oli selvä uskonnollinen vakaumus. José kävi samassa protestanttisessa seurakunnassa kuin Alberto, mutta empi katolisen ja protestanttisen kirkon välillä. Selvimmin uskonto tai uskonnollinen elämäntapa vaikutti Alberton seurusteluun. Päinvastoin kuin katoliset haastatellut, jotka ajattelivat, ettei tytönkään tarvitse neitsyt avioliittoon asti, protestanttinen Alberto ajatteli, että myös pojan on oltava neitsyt ennen avioitumistaan. Sosiaalinen tuki uskomukselle esiaviollisen seksin moraalista vääryydestä on tärkeää; säilyttääkseen uskomuksensa yksilö tarvitsee sosiaalisen verkoston, joka jakaa samat uskomukset. Saamansa sosiaalisen tuen vuoksi juuri seurakunnassa aktiivisesti käyvät ovat vastustuskykyisempiä sekularisaatiotrendeille. (Petersen & Donnenwerth 1997: 1074–75.) Alberton kirkon nuoret viettivät paljon aikaa yhdessä ja etsivät usein myös seurustelukumppanin omasta kirkostaan jakaakseen tämän kanssa samat seksuaalisuuteen liittyvät arvot. Myös Alberto oli tutustunut nykyiseen tyttöystäväänsä kirkossaan, ja pari näki toisiaan vain viikonloppuisin kirkon kokouksien yhteydessä.

Alberto kuvaa suhdettaan seksuaalisuuteen kamppailuna oikean ja väärän välillä. Hänen kuvauksessaan neitsytenä pysyminen on kristityn velvollisuus, hän kokee seksuaalisuutensa ja uskontonsa määrittelyn juuri yhteisöllisenä asiana pikemmin kuin henkilökohtaisena asiana, jossa hän itse voisi määritellä hyvän ja pahan. Esiaviollisiin suhteisiin houkuttelevaksi voimaksi Alberto kuvaa konkreettisen pahan, Paholaisen.

Katsohan, minun kirkossani on kaksi ihmistä, kristitty ja ei-kristitty. On kristittyjä, jotka sopeutuvat sääntöihin joita ihmisolennolla on kristittynä. Eli pitää astua avioon neitsytenä. Mutta tiedetään jo, että on paholaisia, eikä totta. Paholainen johdattaa siihen, että se tehdään. Ja on tapauksia, että joillain henkilöillä on jo suhteita, he eivät enää ole neitsyitä, kun menevät naimisiin. -Alberto

Mira, en mi iglesia ya ves que, están dos personas, cristiano y no cristiano. Hay cristianos que se adaptan a las reglas que tiene, el ser humano como cristiano. Se debe llegar virgen al matrimonio pues. Pero ya ves que están diablos, no. El diablo te lleva, a que tú lo haces. Y sí hay caso que hay unas personas que este, ya tienen relaciones y ya no son vírgenes, cuando ya lleguen al matrimonio. -Alberto

Vierailin muutaman kerran Alberton kirkon nuortenillassa, ja annettu opetus käsitteli usein juuri siveää ja siveetöntä. Saarnojen aiheet käsittelivät auktoriteettien kunnioitusta ja soveliasta käytöstä. Korostettiin, että nuorten tulee olla kuuliaisia vanhemmilleen ja että erityisesti tyttöjen on huolehdittava säädylisistä käytöksestä ja pukeutumisesta. Nuorten käytöstä pyrittiin ohjaamaan esimerkiksi ohjeella, että vain samaa sukupuolta olevat saivat keskustella uusien nuorteniltoihin tulevien ihmisten kanssa. Käytännöllä yritettiin ohjata nuoret etsimään sitä, mikä ”kirkossa on tärkeintä”, eli ei seurustelukumppania.

Uskonto on merkittävä kolmas osapuoli vain Alberton seurustelussa. Uskonto on luonteeltaan samanlainen kolmas kuin vanhemmat; auktoriteetti, joka on aktiivisesti mukana neuvotteluissa. Se näyttää asettavan suhteelle erilaisia sääntöjä kuin vanhemmat. Vanhemmat olivat lähinnä kiinnostuneet suhteen vastuullisuudesta ja oman lapsensa yleisestä hyvinvoinnista suhteessa, uskonto kolmantena sen sijaan vaikuttaa suhteeseen juuri seksuaalisuuden alueella. Sekä uskonto että vanhemmat ovat molemmat erityisesti kiinnostuneet määrittelemään millainen on kunnollinen kumppani.

8. POHDINTA

Tutkimuksen näkökulma on vain yksi mahdollinen näkökulma meksikolaiseen seurustelukulttuuriin. Paul Rabinow toteaa kulttuurin tulkitsemisesta;

Culture is interpretation. [...] The 'facts' of anthropology, the material which the anthropologist has gone to the field to find, are already themselves interpretations. [...] Facts are made – the word comes from the Latin factum, "made" - and the facts we interpret are made and remade. [...] Culture in all of its manifestations is overdetermined. It does not present itself neutrally or with one voice. Every cultural fact can be interpreted in many ways, both by the anthropologist and by his subjects.
(1977: 150.)

Voidaan siis todeta, että aloin määrittää tutkimuksen tuloksia jo siinä vaiheessa, kun kentälle saavuttuani aloin suunnata huomioni tiettyihin seurustelun piirteisiin. Piirteet, jotka kiinnittivät huomioni, tulivat myöhemmin teemahaastattelun rungoksi, ja aineisto muodostui käsittelemään omasta mielestäni olennaisia aiheita. Kerran dispositiota muokatessani harkitsin lisääväni uuden luvun, jonka nimi olisi "seurustelun myönteiset puolet". Tuolloin oivalsin, että tutkimus todellakin käsittelee lähes yksinomaan seurustelun vaikeita, ristiriitaisia ja kriittisiä vaiheita. Päätin kuitenkin sallia tämän negatiivisuuden itselleni, sillä näin konfliktintäyteiseksi kuvani seurustelusta vain muotoutui. Osa negatiivisuudestani johtuu siitä, että todellakin löysin sisältäni pienen liberaalin länsimaalaisen; meksikolaiset eivät varmaankaan pitäisi joitakin seurustelun kolmansia osapuolia yhtä voimakkaasti "ulkoapäin hyökkäävinä" kuten minä ne näin. Rabinowin mukaan sekä antropologi että informantit elävätkin itse kutomissaan merkitysverkoissa – ei ole etuoikeutettua asemaa eikä täydellistä perspektiiviä. Muun väittäminen on teeskentelyä. (1977: 151–152.)

Mielestäni kenttätö onnistui hyvin, vaikka kentällä tutkimukseeni suuntautui etenkin alkuvaiheessa lannistavaa epäluuloisuutta. Aihetta pidettiin liian arkaluontoisena, ja epäiltiin, että jos joku kertoisikin minulle jotain, se ei varmasti olisi totuus. Yllätyin

kuitenkin monesti informanttien avoimuudesta, ja väliin tunsin jopa salaista – ja toivottavasti hyvin kätkeyttä – voitonriemua epäilijöitä kohtaan, kun informantit kertoivat myös vastoinkäymisistään. En väitä, että tutkittavat olisivat kertoneet minulle absoluuttisen totuuden, sillä he voivat kertoa seurustelusta vain omasta näkökulmastaan, oman tulkintansa mukaan. Tätä näkökulmaa he kuitenkin valottivat ennako-odotuksista poiketen varsin avoimesti. Olen mielestäni saanut tyydyttävällä tavalla vastauksia niihin kysymyksiin, joita tutkimusta aloittaessani asetin. Otos käsittää vain viisi ihmistä, joten tulokset eivät ole suoraan yleistettävissä koskettamaan meksikolaista seurustelua kokonaisuudessaan. Tutkimuksen vahvuus ilmeneekin siinä, että päästään hyvin lähelle muutamia nuoria. Uskon, että teemahaastattelu oli oikea metodi heidän lähestymiseensä, sillä useimmille nuorille juuri keskustelu on luontevin tapa jakaa omia, erityisesti seurusteluun ja seksuaalisuuteen liittyviä kokemuksia.

Tutkimuksen tavoite on selvittää millaisia käytäntöjä seurusteluun liittyy ja millaiset ulkopuoliset voimat vaikuttavat seurusteluun. Pysin pohtimaan, miten nuoret miehet haluavat olla suhteessaan naiseen ja kuinka suhde kehittyy heidän ja toisten hallitsemattomien voimien ajamana. Näen kertomukset seurustelusta kertomuksina oman miehuuden rakentamisesta, sillä sukupuolisen esityksen kaksi yleisintä näyttämöä ovat työ ja seksuaalisuus (Löfström 1999: 126). Sosiaalista käytöstä draaman tai näytelmän näkökulmasta on käsitellyt esimerkiksi Clifford Geertz (1983). Monissa kulttuureissa on mies- ja naisideaaleja, ohjaavia tai varoittavia kuvia, jotka määrittävät mitkä yksilöt voivat olla sukupuoliryhmän jäseniä. Kuuluminen miesten ryhmään ei ole automaattista. Oikea miehuus on enemmän kuin pelkkä anatominen miehuus, oikeutta miehuutta ei saavuta pelkällä biologisella kypsymisellä. (Gilmore 1990: 9–11.) Kertomus seurustelusta kertoo omasta sukupuolisesta esityksestä ja siinä onnistumisesta. Kertoessaan seurustelustaan miehet kertovat siis jotain olennaista siitä, kuinka miehen tulee käyttäytyä, ja vastaavasti millaista käytöstä naisilta odotetaan.

Suhteen kolmannet osapuolet ovat aina tapauskohtaisia, sillä kaikki kolmannet eivät koettele kaikkia suhteita, ja myös tavat hallita kolmansia riippuvat henkilöstä. Eniten suhdetta ravisteleville kolmansille on yhteistä, että ne asettavat vaikeimmat haasteet

miehen sukupuoliroolin esittämiselle. Rankin kolmas on naisen uskottomuus. Miehen oikea roolisuoritus tulee syvästi kyseenalaistetuksi; miksi kumppani valitsee toisen, onko tämä jollain tavoin parempi? Naisen mustasukkaisuus ei ilmene yhtä voimakkaana kolmantena, mutta myös haastavana; kuinka säädellä omaa yksityistä tilaa ja säilyttää vapaus ja itsenäisyys, vaikka on sitoutunut toiseen? Latinalaisessa Amerikassa homoutta käytetään aseena sukupuolisessa kamppailussa (Löfström 1999:131), ja siksi myös homoseksuaaliset suhteet ovat uhka miehelle sukupuoliesitykselle.

Hyväksytyimmät ja seurustelusuhdetta vähiten rasittavat kolmannet ovat ne, jotka eivät uhkaa hyvää miehuuden esittämistä, ja joiden vaikutusvaltaa voidaan säädellä. Vanhempien ja uskonnon läsnäolo on hyväksyttyä, sillä niiden vaikutuksesta suhteeseen voidaan käydä jatkuvaa keskustelua, ja tarvittaessa pari voi vetäytyä niistä kauemmas. Uskonnon ottaminen seurustelun kolmanneksi osapuoleksi vaatii seurustelijoilta jopa aktiivista kolmanteen tarrautumista – tällöin tavoitteena on moraalinen hyvä ja sen saavuttamiseksi itseltä vaaditaan kamppailua. Kumppanista erottava fyysinen välimatka on miehuuden esittämisen kannalta neutraalein kolmas. Se estää aktiivisen esityksen, mutta ei kyseenalaista miehen kykyä esitykseen. Miehen kannalta positiivisin kolmas on hänen oma mustasukkaisuutensa, joka on osa oikeaa miehuutta.

Tässä tutkimuksessa on keskitytty miesten näkökulmaan, joten looginen jatko tutkimukselle olisi perehtyä naisten seurustelukokemuksiin. Keskusteluni sekä nuorten että vanhempien naisten kanssa antoivat jo viitteitä siitä, että eri asiat voivat olla merkittäviä naisten seurustelussa. Jaottelevatko naiset itsensä hyviin ja pahoihin naisiin, La Chingadan ja neitsyt Guadalupen joukkoihin? Miksi nainen antaa yhä uudestaan anteeksi vieraista palaavalle miehelle, joka katuu vain kiinnijäämistään? Miten nainen kokee seksuaalisuutensa monien yhtäaikaisten roolien - tytär, sisar, tyttöystävä, opiskelija, seurakuntalainen - asettamien vaatimusten ristitulella? Kuinka median esiin nostama ja siirtolaisiksi lähteneiden tuttavien kertomuksissa esiin putkahteleva länsimainen naisenrooli vaikuttaa meksikolaisen naisen tapaan arvioida

itseään suhteessa miehiin? Toinen kiinnostava tutkimusalue ovat avioliitto ja perheen muodonmuutos, joita tässä tutkimuksessa sivuttiin lyhyesti.

Nuorten miesten kertomukset heijastavat sukupuolirooleihin liittyviä traditioita ja niitä rooleja, joita he itse itselleen ovat yhteisön tukemina rakentaneet. He kertovat omista kokemuksistaan, tunteistaan ja arvoistaan. He valottavat suhdettaan miehuuteen ja naiseuteen, ja samalla kertovat arvohierarkioista, joita sukupuolten välillä on. ”Rakkaus on sellainen asia, ettei sen selittämiseksi ole sanoja”, totesi Rodrigo. Informantin varoituksesta huolimatta pyrin tutkimuksessa löytämään selityksen sanoja rakkaudelle. Rakkauden syntymisen ja kuoleman prosessit jäivät minulle tutkijana edelleen osittaisiksi mysteereiksi, mutta minulle myös valkeni, että näinkin ruusunpunaiseen aiheeseen voi tarttua napakasti oikeanlaisilla teoreettisilla työvälineillä.

LÄHTEET

PAINAMATTOMAT LÄHTEET

Teemahaastattelut

1. Francisco 25.5.2006, 26-vuotias haastatteluhetkellä. Rakennusinsinööri, Cintalapa.
2. José 26.5.2006, 21-vuotias haastatteluhetkellä. Yritysjohdon opiskelija, Cintalapa.
3. Rodrigo 9.6.2006, 21-vuotias haastatteluhetkellä. Insinööriopiskelija, Cintalapa.
4. Alberto 13.6.2006, 23-vuotias haastatteluhetkellä. Yritysjohdon opiskelija, Cintalapa.
5. Daniel 23.6.2006, 21-vuotias haastatteluhetkellä. Eläinlääketieteen opiskelija, rannikkokylä.

Aineisto tekijän hallussa.

KP = Tutkijan kenttäpäiväkirja vuosilta 2005 ja 2006. Aineisto tekijän hallussa.

www-lähteet

www1 = Población de 15 y más años y porcentaje de la misma que es alfabetada por entidad federativa según sexo, 2000. INEGI. Instituto Nacional de Estadística Geografica e Informática.

<<http://www.inegi.gob.mx/est/contenidos/espanol/rutinas/ept.asp?t=medu16&c=3284>> Poimittu 16.10.2006

www2 = Distribución porcentual de la población de 15 y más años según nivel de escolaridad para cada entidad federativa y sexo, 2000 y 2005. INEGI. Instituto Nacional de Estadística Geografica e Informática.

<<http://www.inegi.gob.mx/est/contenidos/espanol/rutinas/ept.asp?t=medu10&c=3278>> poimittu 16.10.2006

www3 = Trailer Maná. <http://youtube.com/watch?v=mZ_HnsTR5XE> Poimittu 27.1.2007

www4 = Población total según sexo, 1930-2005. INEGI. Instituto Nacional de Estadística Geografica e Informática.

<<http://www.inegi.gob.mx/est/contenidos/espanol/rutinas/ept.asp?t=mpob91&c=3837&e=07>> Poimittu 17.1.2007

www5 = INEGI. Instituto Nacional de Estadística Geográfica e Informática.

<<http://www.inegi.gob.mx/geo/default.asp?t=&e=07>> poimittu 5.1.2007

www6 = Así es Chiapas. Gobierno del estado de Chiapas.

<<http://www.asieschiapas.gob.mx/?accion=mostrarpaginas&consecutivo=1&idcategoria=3&idpadre=0>> Poimittu 17.1.2007

www7 = Edad media a la primera unión de la población alguna vez unida por entidad federativa según sexo, 1995. INEGI. Instituto Nacional de Estadística Geográfica e Informática.

<<http://www.inegi.gob.mx/est/contenidos/espanol/rutinas/ept.asp?t=mpob78&c=3255>> Poimittu 12.12.2006

www8 = Porcentaje de población hablante de lengua indígena de 5 y más años por entidad federativa, 2000 y 2005. INEGI. Instituto Nacional de Estadística Geográfica e Informática.

<<http://www.inegi.gob.mx/est/contenidos/espanol/rutinas/ept.asp?t=mlen02&c=3327>> Poimittu 8.1.2007

www9 = Reding, Andrew 1997: Mexico. Treatment of Homosexuals.

<<http://worldpolicy.org/globalrights/sexorient/1997-Mexico-gayrights.html>> Poimittu 20.2.2007

PAINETUT LÄHTEET

Achte, Kalle & Schakir, Taina 1980: Mustasukkaisuus eri kulttuureissa. Teoksessa

Achte, Kalle & Vauhkonen, Kauko (toim.) 1980: Mustasukkaisuus.

Helsinki: Psykiatrian tutkimussäätiö. s. 23–49

Alberoni, Francesco 1979: Rakastuminen. Suom. Ulla Ranta ja Liisa Ryömä. Helsinki:

Otava.

Aro, Laura & all (toim.) 1998: Jargon. Kulttuuriantropologian englanti-suomi

oppisanasto. 5.painos. JYY:n julkaisusarja n:o 35. Jyväskylä: Kampus

Kustannus.

Barta, William D. & Kiene, Susan M. 2005: Motivations for Infidelity in Heterosexual

Dating Couples. The Roles of Gender, Personality Differences, and

- Sociosexual Orientation. *Journal of Social and Personal Relationships*. Vol. 22(3), 339-360.
- Barthes, Roland 1983: *Kärlekens Samtal: Fragment*. Göteborg: Korpen.
- Bauman, Zygmunt 1993: *Postmodern Ethics*. Oxford: Blackwell.
- Butler, Judith 1990: *Gender Trouble. Feminism and the Subversion of Identity*. New York: Routledge.
- Durkheim, Emil 1924: *Jugements de Valeur et Jugements de Réalité*. Teoksessa Alcan, Felix: *Sociologie et Philosophie*.
- Eskola, Jari & Suoranta, Juha 1998: *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino.
- Esteinou, Rosario 1999: *Fragilidad y Recomposición de las Relaciones Familiares. A Manera de Introducción*. Desacatos. *Revista de Antropología Social*. No 2. Sivunumerot puuttuvat julkaisusta. Elektronisessa muodossa: <<http://redalyc.uaemex.mx/redalyc/pdf/139/13900201.pdf>>
- Farber, Leslie H. 1976: *Lying, Despair, Jealousy, Envy, Sex, Suicide, Drugs, and the Good Life*. New York: Basic Books.
- Geertz, Clifford 1983: *Local Knowledge. Further Essays in Interpretative Anthropology*. New York: Basic Books.
- Gilmore, David 1990: *Manhood in the Making: Cultural Concepts of Masculinity*. New Haven: Yale University Press.
- González-López, Gloria 2004: *Fathering Latina Sexualities: Mexican Men and the Virginity of Their Daughters*. *Journal of Marriage and Family* 66. (December 2004), pp. 1118–1130.
- Goody, Jack 1976: *Production and Reproduction*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Grönfors, Martti 1981: *Suomen mustalaiskansaa*. Helsinki: WSOY.
- Hardin, Michael 2002: *Altering Masculinities: The Spanish Conquest and the Evolution of the Latin American Machismo*. *International Journal of Sexuality and Gender Studies*, Vol. 7, No. 1, January. p. 1–22.
- Hayner, Norman S. 1954: *The Family in Mexico*. *Marriage and Family Living*, Vol. 16, No. 4, International Issue on the Family. (November 1954), pp. 369–373.

- Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2000: Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.
- Jallinoja, Riitta 2000: Perheen aika. Helsinki: Otava.
- Kontula, Osmo 1991: Mustasukkaisuus ja terveys. Helsinki: Sosiaali- ja terveyshallitus.
- Kontula, Osmo 1987: Uskolliset ja uskottomat. Teoksessa Haavio-Mannila, Elina ym. (toim.) Salattu seksuaalisuus. Helsinki: WSOY. S. 119–145.
- Leonard, Diana 1980: Sex and Generation. A Study of Courtship and Weddings. London: Tavistock Publications.
- Lewis, Oscar 1961: Sánchezin lapset. Meksikolaisperheen elämää. Suom. Pentti Saarikoski. Helsinki: WSOY.
- Löfström, Jan 1999: Sukupuoliero agraarikulttuurissa. "Se nyt vaan on semmonen." SKS: n julkaisuja 757. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Marcos, Sylvia 1992: Indigenous Eroticism and Colonial Morality in Mexico. The Confession Manuals of New Spain. *Numen*, Vol. 39, Fasc. 2. (Dec., 1992), pp. 157–174.
- Mead, Margaret 1931: Jealousy. Primitive and Civilised. In Schmalhausen, Samuel Daniel & Calverton, Victor Francis (edit.) *Woman's Coming of Age*. New York: Horace Liveright.
- Mero, Pia 1989: Katolinen nainen Välimeren alueella. Kulttuurisen stereotypian rakentuminen. *Suomen antropologi* 14: 2. s. 13–30.
- Määttä, Kaarina 1995: Kumppanin valinta rakkausskeemaa muokkaavana kokemuksena. II osa. Lapin yliopiston kasvatustieteellisiä julkaisuja. B. Tutkimusraportteja ja selvityksiä. 21. Rovaniemi: Lapin yliopisto.
- Määttä, Kaarina 1997: Mitä tapahtuu kun rakastuu? Rakastumisprosessi korkeakouluopiskelijoiden, tutkimustiedon ja runoilijoiden näkökulmasta. Lapin yliopiston kasvatustieteellisiä julkaisuja B. Tutkimusraportteja ja selvityksiä 25. Rovaniemi: Lapin yliopisto.
- Ortner, Sherry B. & Whitehead, Harriet (ed.) 1981 (1989): *Sexual Meanings. The Cultural Construction of Gender and Sexuality*. 7th edition. Cambridge: Cambridge University Press.

- Peñalosa, Fernando 1968: Mexican Family Roles. *Journal of Marriage and the Family*.
Vol 30, No. 4. (November 1968), pp. 680–689.
- Peterson, Larry P. & Donnenwerth, Gregory V. 1997: Secularization and the Influence of religion on Beliefs about Premarital Sex. *Social Forces*, Vol. 75, No. 3. (Mar., 1997), pp. 1071–1088.
- Ponce, Patricia 2001: Sexualidades Costeñas. *Desacatos*. *Revista de Antropología Social*. No 6. Primavera-Verano 2001. P.111–136. *Elektronisessa muodossa*:
<http://www.ciesas.edu.mx/Desacatos/06%20Indexado/1%20Saberes%205.pdf>
- Rabinow, Paul 1977: *Reflections on Fieldwork in Morocco*. Berkeley: University of California Press.
- Schlegel, Alice 1991: Status, Property, and the Value on Virginity. *American Ethnologist*, Vol. 18, No. 4. (Nov., 1991), pp. 719–734.
- Schneider, Jane 1971: Of Vigilance and Virgins. Honor, Shame and Access to Resources in Mediterranean Societies. *Ethnology* 10, pp. 1–24.
- Vauhkonen, Kauko 1980: Eroottinen mustasukkaisuus. *Teoksessa Achte, Kalle & Vauhkonen, Kauko (toim.) 1980: Mustasukkaisuus*. Helsinki: Psykiatrian tutkimussäätiö. s. 62–73
- Westermarck, Edward 1891: *The History of Human Marriage*. London: MacMillan.

LIITTEET

Liite 1. Teemahaastattelulista 25.04.06

- perustiedot kertojasta
 - syntymäaika ja -paikka
 - nykyinen ja aiemmat asuinpaikat
 - kenen kanssa elää
 - ammatti
- seurustelusuhteet
 - kuinka kuvailisi itseään poikaystävänsä
 - montako suhdetta ollut
 - suhteiden kestot, mikä ikäisenä
 - kuka tekee aloitteen, kuka lopettaa suhteen
 - mistä seurustelukumppani löydetään, kuinka tutustutaan
 - mitä piirteitä tyttöystävältä toivotaan

- mielipiteet sinkkuudesta
- vanhemmat ja seurustelu
 - tietävätkö vanhemmat seurustelusta
 - hyväksyvätkö he seurustelukumppanit
 - voiko suhde loppua vanhempien mielipiteen vuoksi
- seksuaalisuus
 - voiko seksuaalisuutta ilmaista kotona
 - entä julkisissa paikoissa
 - kertojan uskontokunta
 - täytyykö tytön olla neitsyt avioliittoon mennessä
 - onko kertojalla ollut seksuaalisia suhteita
- uskottomuus ja mustasukkaisuus
 - onko uskottomuus yleistä
 - onko kertoja ollut itse uskonon, jos kyllä: miksi? miten vaikutti suhteeseen?
 - mitä ajattelee uskottomuudesta
 - mustasukkaisuus suhteissa
 - onko kokenut suhteissa väkivaltaa
- jotain muuta?

Liite 2. Taulukko 1. Seurustelusuhteiden määrät ja kestot

Informantti, ikä	Suhde	Kesto	Informantin ikä seurustelun aikana
Alberto, 23	1	3 vuotta	12–15
	2	Muutama kk	17
	3	3 vuotta	18–21
	4	1 kk, jatkuu	23-
Francisco, 26	1	2 vuotta	16–18
	2	2,5 vuotta	19–21
	3	6 kk	22
	4	2 vuotta	23–25
Daniel, 21	1	2 kk	13
	2	6 kk	13–14
	3	3 vuotta	15–18
	4-?	lyhyitä jaksoja	19
José, 21	1	2 vk	17
	2	1 kk	19
Rodrigo, 21	1	3 vuotta	14–17
	2	10 kk	18
	3	Muutama kk	19
	4	1 vuosi	20–21